

-Zezuu tietienyaa lenogbonya

'Sεbhεε 'sǎnu -we Luki cεlia, mu -wa. Sa tia *-leglizinyaa gbυ dia gwe, 'mu we gbaa -ain -yla. Nyima 'sǎǎ -gυgbυ we gbaa -ain -yla tenyi tenyii: Pielι -yǎ *Pǎlv. Gbu ta wee 'sεbhε ni slolua -ain: -we tia -Lagǎnyima zva dli -gυ, sa *Zuifu 'nia wee gbυ -yǎηwnu, we -yǎ -we Wlǎmu -nyima nva -Lagǎnyima 'wluo.

-Zezu nεε, ǎ 'ka -Lagǎǎ Zuzu 'Pupa yoo 'pa

¹ Na bheli Teofili, -na fuυ! Na 'sεbhε tianυ 'wυ, -we weε -Zezu nva ε, 'in ǎ -slolua, we 'ka we gwedida 'bhυ, we 'ka ǎ yalumnibhla yli, in ka we cεli.

² Nyima -wa ǎ -saa -bha ǎ tietienya nya ǎ 'kaa yali mni, -we ǎ gbaa wa -yla Zuzu 'Pupaa 'tite nya, mu ni.

³ -Zezu tlia, we 'biγυ, ǎ yia ǎ 'dε ǎ tietienya 'klυslolu -zakpa duun, wa we slolue nya nu, ǎ 'ni tli, ǎ -ga 'yliyǎ. ǎ li 'yli glυ 'sǎ, -zugba ǎ tlati wa 'klυ, ǎ gba *-Lagǎǎ nyimaa 'wlulapiligbu wa -yla.

⁴ 'Yli yabhlo nya, -Zezu -yǎ ǎ tietienya 'sǎ mi lida, 'in ǎ nεε wa -ylac: «A 'na 'bhυlv *-Zeluzalεmυgbe nuκplε -ni. -We Dide gbaa ǎ 'ka ain yoo 'pa, -we ka gbυ in gbaa zlime ain -yla, a wυ we.

⁵ Nu, *Zaan -mǎǎ ka nyima batizee 'nyu nya, -bha -tu 'wυ -sε, 'in -Lagǎ 'ka ain batizee Zuzu 'Pupa nya.»

Da -Zezu mnia yali

⁶ -Mυυ 'biγυ, -wa gbelia 'wlu -Zezu kwesi, wa yia ǎ layibha, wa nεε ǎ -ylac: «-Amiaa -Kanyǎ, wee bhla -muni nya, -na yia *Izlaelnyima wa dυdυυ 'wlulapilε yoo 'nyεa lv yi?»

7-Zezu yia we 'bigupali wa -yiae: «We bhla -yɔ we yli mia ni, we 'ni amianuu gbv. Na Dide ka we zɔ. 'In ɔ 'debhlogbɔɔ mnenia ɔ 'ka we lenv ɔ 'dɛɛ se nya.

8 Nu, amia yia 'tite 'yia, Zuzu 'Pupa yia ain -gv lasibhlia, 'in a zɛa na gbodayinya -Zeluzalemvgbe nukple, Zudee -yɔ Samalii -dudu -gv, 'in we 'ka dudu bhloluda nyini.»

9 Da ɔ bhia wee gbunya -mini gbagbie, 'in -Lago yia ɔ 'wobhu yali, -zugba ɔ tietienya mi ɔ 'bi ylada sa tenyii. -Muu 'bigv, yalipupa yia ɔ 'wuzize. Wa'a 'yi 'masleen ɔ -yɔ.

10 Da -Zezu mia -mɔ 'yu beda, 'in ɔ tietienya mia ɔ 'bitalida yali, -bha -bhlokpade, nukpasia sɔ kaa -bana 'pupa 'wv, 'tlalia wa 'klu.

11 -Maa nɛɛ wa -yiae: «Galilee -nyima, -bhade a 'yigbea, -zugba a yla yali yi, lɛɛ ka 'gbua? ɔɔ -Zezu, -Lago ka ɔ 'wobhu ain glaa, ɔ ka yali mni. Sa a 'yia da ɔ mnida yali, 'sa -bhlokpade ɔ yia luyia.»

12 Tɔɔn, -Zezuu tietienya 'bhua -gɔgɔ wa laa *Olivusunyaa -gɔgɔ 'wlu, 'in wa yia -Zeluzalemv lumn. Wee -gɔgɔ mi -Zeluzalemv kwesi, we 'dɛ 'sɔ nyidi ka sa kilo -bhloo -kpva nyini.

13 Wa plaa -Zeluzalemv ni, 'in wa yia komi yabhlo, -we mia -budu 'wlu zɔ mni. -Mɔ wa dilia la -benyi. Pielɔ klaa, *Zaan klaa, *Zake -yɔ Andlee klaa, Filipv -yɔ Toma klaa, Batlemii -yɔ Matie klaa, Alfeee 'yu 'Zake klaa, 'Simɔ *Zelɔtv -yɔ 'Zakee 'yu Zudasɔ klaa, -maa mi 'ya wee -budu zɔ.

14 Wamia klaa, 'ɲwni klaa, -Zezuu 'nyaa Malii -yɔ -Zezuu bhelia klaa, 'zlabhue zɔ wa 'dɛ weee gbelia 'wlu, 'in wa bhubhoea -Lago dli -bhlogbɔɔ nya dabudu.

Matiası wa -saa -bha Zudasu 'bıgv

15 'Ylı yabhlo nya, -Lagɔbhelia gbelia 'wlu, wa mneni wa 'ka nyımaa gbɔ gbelibhlo nyni. Pielı -sɔa 'wɔ, ɔ 'yiligbea wa nyıdı, 'ın ɔ nɛɛ wa -ylaɛ:

16 «Na bhelia, wɛlı -we Zuzu 'Pɔpa gbaa 'cın, 'ın wa cɛlıa *-Lagɔsbhɛ 'wɔ, we mı nu, we nu lɛ. Zuzu 'Pɔpa ka Zudasu gbɔ gba nyımaa 'wlulapılınɔ *-Davidu ɲwe nya 'cın. Nyıma -wa kpaa -Zezu, ɔɔ Zudası -galıa wa 'yu.

17 Zudası mı zlımɛ -amıaa lɔnyımɛ yabhlo nya. Tietie -lubho -a nɔa, ɔ yia ɔ -nu 'yı.» (

18 'Gwɛzi wa 'pɛnıa ɔ, ɔ gbɔnyuuu 'gbɔ, 'ın ɔ yia we kpaa yabhlo 'wɔzɔɔ, 'ın ɔ yia ɔ 'dɛ 'bha. ɔ 'sıbhlıa 'wlu, ɔ nɔkpla yia ɲwanı, 'ın ɔ 'mɔı weɛɛ yia 'pipeɛ 'mni.

19 -Zeluzalɛmɔ -nyıma weɛɛ yia we 'nu. We 'gbɔ, wa yia we kpaaa 'ɲnı zɔ wa wɛlı 'wɔ, «Akɛlıdama.» We ji -wa «'Pıɔn -Kpaa.»)

20 «Nu, we mı Lɔɔsbhɛ 'wɔ cɛlıdɛ:

ɔɔ -budu -tɔ klo nya,

nyımɛ yabhlogbɔɔ 'na -dılı we zɔ la -nı.»

'In we mı 'ya cɛlıdɛ:

ɔNyımɛ -putu nu ɔ 'bıgv lubho.»

21 We 'gbɔ, nyımɛ yabhlo -bho -ain glaa, 'ın sa Nyımaa -Kanyɔ -Zezu -sɔa 'wɔ tıtıle lɔ, -a -yɔ ɔ 'sɔ 'ka we dayınya -zɛ. Nyıma -wa -yɔ -ain 'sɔ nɔa, -zugba -amıaa -Kanyɔ -Zezu -yɔ -ain 'sɔ mı dɔdɔ weɛɛ -gɔ 'plılda, ɔɔ nyımɛ -zɛ wa lɔnyımɛ yabhlo,

22 'yılı -we nya Zaan batizea -Zezu, we 'bhɔ we -yɔ, 'ın we 'ka -Zezuu yalı -mni bhla yılı.»

23 'In wa yia nyıma 'sɔ wla: Matiası -yɔ *-Zɛzɛfɔ wa laa Balısabası, 'ın wa la 'yaa Zutusı.

24 'Bhie, 'in wa 'dε weee yia -Lagɔ bhuhhoe dabudu, wa nεε: «Jelitape, -mɪ -yia nyima weee dli, waa nyima sɔ nɪ glaa, -ɔ -in -saa -bha, -in -slolu ɔ -ain 'klɔ,

25 ɔ 'ka *tietienyɔ -zε Zudasu 'bɪgɔ. 'In lubho -we -mɔɔ 'tidea 'yi, ɔ 'ka we nu. Nu, 'bɪ -we ka 'klɔ Zudasɪ kaa, 'in ɔ yia -mɔɔ -gɔ mni.»

26 -Mɔɔ 'bɪgɔ, wa yia -nɪgbɪ 'pa, we yia Matiasɪ -gɔ bhili. 'In ɔ yia -Zezuu tietienya kugbua lε -bhlo glaa -bho.

2

-Lagɔ 'paa ɔ Zuzu 'Pɔpa yoo

1 *Pantikɔtɔv 'yɪ nɪnɪa nɪ, 'in -Lagɔnyɪma weee yia 'wɪgbeli da yabhlo.

2 Tɔɔn, -jiji yabhlo yia yalɪ gba. We 'wɪ sa -pɪpε 'kadɔ -we mɪ 'plɪda, 'in we yia -budu -we ka zɔ wa -dia la ye weee.

3 -Bha -bhlokpade, -we wa 'yɪa -yɔ, we 'wɪ sa -kosuu mɔɔnya. We 'bhɔbhɔva -yɔ, 'in we yia wa -gɔ ladɪ -bhlo -bhlo.

4 'In Zuzu 'Pɔpa yia wa ye. Wa yia wεɪɪ -putunya gbagbɪe bhli. Sa Zuzu zɔa we wa ηwεε, 'sa wa gbaa we.

5 Nu, Zuifɔ -wa zɔa -bha -Lagɔ, -wa 'bhɔa dudu weee -gɔ, -Zeluzalεmɔ wa -dia la.

6 -Jiji -we gbaa yalɪ da wa 'nɔa we, wa -zlo -yɔ -gwagwɪe yia -mɔ 'wɪgbelia mni, -we nɔa lε, wa 'ka we 'yi. Wa nɪnɪa -mɔ, we ka wa ηwεgaga -sɔbhali. -We ka gbɔ -wa, -Lagɔnyɪma mɪ wa wεɪɪ gbada -bhlo -bhlo, -zugba wa nu we.

⁷ We ka wa -lveli, 'in wa yia -folu. 'In wa nee: «Aya, -muv 'ni -slo gbuzonu! Nyima -wa mia de -amiaa weli gbada -nya, wa 'ni Galilee -nyimaa?»

⁸ Sa we nu, 'in wa gba -amiaa weli -bhlo -bhlo, -zugba -a nu wea?»

⁹ -Ain glaa, nyima -tolva mi Paati -nyima nya, tolva mia Medi -yo Elamu -nyima nya. 'In tolva bhva Mezopotami, Zudee -yo Kapadusu -dudu -gv, Poon -yo -Azii -dudu -gv,

¹⁰ Flizii -yo Panfilii, Eziputu -dudu -gv, we -yo Silenigbe 'wu Libii -dudu -gv. Nyima -tolva 'bhva *Wlamu,

¹¹ Zuifu -yo nyima -wa zva Zuifvu -Lago dli -gv. Kleti -nyima -yo Alabunya mi -bha, 'in -zugba -a nu -Lago lenogbu 'kadu wa nwee -amiaa 'dee weli 'wu!»

¹² We ka wa -lveli. Sa wa 'kaa 'wlukoon lapopal, 'sa 'ni -mi. 'In wa nee wa 'dekpuva nyidie: «Sa -muv 'ji mia?»

¹³ 'In nyima tolva yia wa glapalie bhli, 'in wa nee: «Nu wa lva 'wu, mu mia wa 'bhada!»

Pieli gbaa nyimaa -zlo -yla gbv

¹⁴ Pieli -yo tietienya kugbua le -bhlo -soa 'wu, 'in o yia nyimaa -zlo -yla gbv -gbagbie bhli weli 'tite nyae: «Amia Zuifu, 'in amia weee dila -Zeluzalem la, -we mia 'plida, a 'nu we 'wola. 'In -we na yia gbaa, a pulu we yukwli 'nanu.

¹⁵ Sa a pupalia de we 'wlukoon la, we 'ni 'sa -mi. Nu 'ni nyima ni 'bhada -mi, nu, zlokpa -leli gbomnuanu 'wu -a mia da.

¹⁶ Nu, -we *-Lagobvu -falpanyo -Zoweli gbaa, mu mia -sleen da lenuda. O nee nu, -Lago nee:

¹⁷ <-We 'kaa lenu 'wubhlolu -ylinyaa zli mu ni.

Na Zuzu na yia nyuma weee -gv lamnenia.

Amiaa nukpasiyua -yɔ amiaa 'ɲwɔɲyua
yia gbɔɔ -falɪ 'paa.

Amiaa nyimesia yia -li -yɔyia wa 'yli 'wɔ,
'in amiaa nyɪsɔɪ 'ka 'ylaanya yla.

18 Cɪn, wee 'ylɪnya -mɪnɪ nya,
na Zuzu na yia na lubhonɔnya
-yɔ na lubhonɔɲwɔɪ -gv slua,
'in wa 'ka gbɔɔ -falɪ 'pa.

19 Gbɔ 'kadɪ na yia lɛnɔa yalɪ.

'In in 'ka gwɛdigbɔ lɛnɔ dɔdɔ -gv.

'Pɪɔn klaa, -kosu klaa,
gbeylo -ylukpa klaa, mɔ -wa.

20 Nikpise yia 'ylɔ 'yliya 'wɔ kpaa,
'in 'cɔ 'ka zamanɪ nɛɛ 'pɪɔn.

-Mɔɔ 'bɪgv, 'bhie, Nyɪmaa -Kanyɔɔ yiyiyɪlɪ 'kadɔ
ka 'ɲnɪmɪnɪa 'kaa yi.

21 'In nyɔɔɔ nyɔɔ -ka Nyɪmaa -Kanyɔɔ 'ɲnɪ la,
-Lagɔ 'ka ɔ gbɔ 'wɔsa.› »

22 Piɛlɪ nɛɛ 'yae: «Izlaɛlɪ nyɪma, -we na yia aɪn -yla
gbaa, a pɔlɔ we yukwli: -Lagɔ ka Nazalɛɪiyu -Zezuu
'tɪɛ aɪn 'kɪslɔlɔ. -Zezuu gbɛgbɛɪn -Lagɔ nɔa ninee
'ɲɪpɪalɪgbɔ klaa, gbɔ 'kadɪ klaa, we -yɔ gwɛdigbɔ lɛ
aɪn nyɪdɪ. Amiaa 'dɛ -yi we 'ji.

23 Wa 'kaa aɪn -Zezu yoo 'nyɛ -Lagɔ -yi we 'ji, 'in ɔ
dɔmagbɔ -wa, ɔ ka we 'wlukɔɔn lapɔpɪalɪ 'cɪn. A ka
-Zezu 'bha, a ka ɔ gbɔnyuu -lɛnɔnya yoo 'nyɛ, 'in wa
yia ɔ *su -gv lakɔlɔ.

24 -Lagɔ ka -Zezu 'wɔbhɔ tɪtɪ lɔ, 'in ɔ yia ɔ tɪtɪ lɛ
sɪasɪɛ 'lɪlukpe -yɔdɪ, we se 'nɪ -mɪ, ɔ 'ka tɪtɪ lɛ
'tɪɛ Zɔ -tɔ.

25 Nyɪmaa 'wlulapɪɪnyɔ -Davidɪ nɛɛ -Zezu daae:
'Kɔmɔɔ na yia Nyɪmaa -Kanyɔ -yɔ na 'dɛ 'yu.

Ɔ mi na lilisɔlv, ɛn yi bhlii 'gbv.

26 We 'gbv, na dli 'wlv gumu,

'ɛn na ɲwɛɛ wɛli mi yeda 'mɔna nya.

'In na ku -ka tli, -zugba nyapɛda we mia:

na dli 'tɛ 'wv -Lagɔ -gv.

27 Nu, na -kanyɔ, -ɛn 'na 'ka 'mi tɪtɪɛ lɔtɪ

tɪtɪɛnyaa dɔdɔ -gv.

-In 'na 'ka -na -mɔwlvnyɔ 'yitide

ɔ 'ka 'bhɔka 'wv zɛnɪ.

28 -In ka 'mi 'yliyɔgagɛ -we 'nɪa bhloluda -kaa

'yoo daslolu.

In -ka -mi 'yu -mi,

'mɔna -na yia 'mi yelia. »

29 Pielɪ nɛɛ 'yae: «Na bhelia, amɪaa zukpa -wa, a 'nyɛ 'mi 'yoo, ɛn 'ka -amɪaa dukpasa -Davidɪ -gvgbv gba kpɛɛn kpɛɛn. Ɔ ka tli, wa ka ɔ 'bhlu. 'In ɔ gbawla mi -zɛɛn yli nya -aɛn nyidi.

30 Bhla -we nya, nyɪmaa 'wlulapɪɪnyɔ -Davidɪ -gaa 'yliyɔ nu, ɔ mi -Lagɔgbv -falɪpanyɔ nya. 'In ɔ -yi we 'ji, -Lagɔ ka ɔ -yla bi: nu, ɔ 'yuoyu -kpɔ yia ɔ 'ɲnumɪbi 'wɔbhua.

31 Nyɪmaa 'wlulapɪɪnyɔ -Davidɪ ka we -yɔyi -mɔ 'yugbɛɪn nu, *Klɪsɪ, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ yia 'wɔsɔa tɪtɪɛ lv. We 'gbv, ɔ nɛɛ nu, -Lagɔ 'nɪa ɔ tɪtɪɛnyaa dɔdɔ -gv 'wɔbanɪa yi. 'In ɔ ku 'na 'ka zɛn gbawla nɔkplɛ.

32 Ɔɔ -Zezu, ɔ ka gbv ɛn mia da gbada, -Lagɔ ka ɔ 'wɔbhɪ tɪtɪɛ lv, -amɪa -mama mia da, -a 'dɛ weɛ mi we -bhayɪnya nya.

33 -Lagɔ ka ɔ 'wɔbhɪ ɔ lilisɔlv, 'ɛn ɔ yia Zuzu 'Pɔpa 'yɪ, -ɔ Dide -Lagɔ gbaa zɪmɛ ɔ 'ka yoo 'pa. 'In ɔ yia ɔ Zuzu -aɛn -gv slu, 'mɔ a mia -yɔyɪda, 'ɛn 'mɔ a mia 'nɔda -slɛɛn.

34-35 Nu, nyɩmaa 'wlulapɩnyɔ -Davidi 'nɩ cɩ yali mni, 'in ɔ nɛɛ ɔ 'dɛ nyɛ:

⟨Jejitape nɛɛ na -Kanyɔ -ylaɛ:

«-In -dɩ na lilisɔɔ la,

'in in 'ka -na tɔnyɩma -na bhu zɔ lapali,

-in 'ka wa -gɔ nɔ.» ⟩

36 «Izlaɛɩnyɩma weee yibheli we 'ji sazɔnɔ sa: nu, ɔɔ -Zezu a kulɔa su -gɔ la, 'mɔ -Lagɔ nɔa Nyɩmaa -Kanyɔ -yɔ -Bhasanyɔ 'wɔ.»

37 Da wa 'nɔa wɛɩnya -mɩni, 'in we yia wa dli kwɛzi bhabha. 'In wa nɛɛ Piɛɩ -yɔ tietienya tɔɔa -ylaɛ: «Bhelia, sa -a 'ka we nɔa?»

38 Piɛɩ nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'bhiti amɩaa dli, 'in wa batizee a 'dɛ weee -bhlo -bhlo -Zezu Klisu 'ɲni nya. 'In -Lagɔ 'ka amɩaa gbɔnyii 'wɔti, 'in ɔ 'ka ɔ Zuzu 'Pɔpa aɩn 'nyɛ, ɔ kwɛlu nya.

39 Nu, -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, we mi amɩa -yɔ amɩaa 'yuaa -nɔ nya. We mi 'ya nyɩma -wa mia 'pɩpu -nɔ nya, we mi nyɩma weee -nɔ nya, -wa Jejitape, -amɩaa -Lagɔ 'kaa la.»

40 Piɛɩ ka wa -yla wɛɩ tɔɔa gba duun, ɔ 'ka wa lu, 'in ɔ 'ka wa dli latɛmanu 'gbɔ. ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A ɲwnu 'pɔpɔee gbɔ -yɔ, a vla mnɔmnɔnya gwe.»

41 Wa glaa nyɩma duun yia Piɛɩ wɛɩ -yɔɲwnu, 'in wa yia wa batizee. Wee 'yɩ nya, nyɩma -wa 'nyɛa wa 'dɛ -Lagɔ yoo, wa yi sa nyɩmaa 'wlu kugbua lɛ gbu nyini (3.000), 'in wa yia -Lagɔnyɩma 'cɩn -gɔbhɩ.

-Lagɔnyɩmaa gbɔlɛnɔ ɔ

42 'Kɔmɔɔ, wa pulɔa tietienyaa gbɔ -sloluweɩ yukwɩ, 'in wa tɔa dabɔɔ, bhelia -yɔ bhɔɔa 'bhisa. Dabɔɔ wa lia, 'in wa dia wa 'floo 'wɔ, 'in wa bhuhhoea -Lagɔ dabɔɔ.

⁴³ -Nyanigbo ka wa -kpalı -bhlo -bhlo, gbv 'kadı -yo gwεdigbo -duunnya tietienya mia lenudaa 'gbv.

⁴⁴ -Wa weee plaa -Lagɔ, we bhla dabhlo wa mia, 'in dabudu wa -lu weee mia.

⁴⁵ Wa -kakali -yo wa zuzonunya wa paa pelv, 'in wa dlilia we 'gwεzi wa 'dekpva nyidi. Sa -momɔ ka -yogbo -ka -mi, 'sa wa nyεa -moo.

⁴⁶ 'Yli weee nya, *-Lagɔbudu 'kadu zo wa gbelia 'wlu. 'In wa lia ladıdlıfloo wa -budunweε dabudu,* 'in wa lia wa 'sukwe 'muna -yo dli -dlɔo nya.

⁴⁷ -Lagɔɔ 'ηni wa mnunia, 'in -zugba nyima weee -wa mia wee 'gbe nukple, kwali wa 'ηni. 'In 'yli weee nya, Jejitape saa nyima gbv 'wu, 'in ɔ palia wa -Lagɔnyima -gv.

3

'Kukunya yabhlo 'yia 'pɔpɔe

¹ 'Yli yabhlo nya, -Lagɔ -bhuhhoe bhla bea, Pielı -yo Zaan 'sɔ yia dabudu -Lagɔbudu 'kadu zo mni, wa 'ka -Lagɔ bhuhhoe jibheylv 'lelu tanv nya.

² -Lagɔbudu 'kaduv plalıda wa laa Plalıda -Zɔnv, we kwesi nukpasu yabhlo ɔ 'nyaa gwalia, -zugba ɔ mi 'kuda, -bha ɔ dia la. 'Yli weee nya, ɔ nyima -yo ɔ yia -bha, 'in wa dia -bha ɔ la, ɔ 'ka nyima -wa plaa -Lagɔbudu 'kadu zo 'gwεzi -zlalı 'gbv.

³ ɔ 'yia Pielı -yo Zaan 'sɔ plada -Lagɔbudu 'kadu zo, 'in ɔ yia wa -lu -zlalı.

⁴ Pielı -yo Zaan 'sɔ 'bhitia la, wa ylaa ɔ tenyii, 'in Pielı nεε: «Yla -ain.»

⁵ 'In ɔɔ nukpasu yia wa ylada -tv. ɔmɔ dli nu, -lu yabhlo wa yia ɔ 'nyεa.

* **2:46** 'Sa -Lagɔnyima ligbea -Zezuu tlıtie, sa ɔ -slolua we wa 'wɔbhlolu -lililuu lida.

6 'In Pieli nɛɛ ɔ -ylaɛ: «In 'ni 'gwɛzi -ka, in 'ni -can -ka. Nu, -we in kaa, 'mu na yia -mi 'nyɛa: Nazaletiyu -Zezu Klisu 'ɲni nya, -sɔ 'wɔ, nɔ!»

7 'In ɔ yia ɔ lilisɔ -yɔ kpali, ɔ yia ɔ 'wɔbhu. - Bha -bhlokpade, ɔɔ 'kukunyɔɔ bhɔnya -yɔ we -kwikwɪanya 'tɛmanɪa la.

8 ɔ -blu 'wɔ -bhlogbɔɔ, 'in ɔ yia ɔ bhu 'sɔ -gu 'yiligbe, ɔ yia nɔnɔɛ bhli. 'In ɔ -yɔ wa 'sɔ yia -Lagɔbudu 'kadu zɔ pla, nɔnɔɛ nya, 'wɔblublue nya, we -yɔ -Lagɔɔ 'ɲni -zɔnɔɔ mnɪnɪɛ nya.

9 'In nyɪma weɛɛ miɪa -bha, 'in wa yia ɔ -yɔyɪ nɔda, -zugba ɔ mnɪnɪ -Lagɔɔ 'ɲni -zɔnɔ.

10 Wa ka ɔɔ nɔkpasu yibheli. Mɔ -dia -benyi -Lagɔbudu 'kaduɔ Plalida -Zɔnɔ la, -zugba ɔ zla -li. 'In nyanɔ yia wa 'wɔslo, 'in we yia wa -lɔɛli, -we ylia ɔɔ nɔkpasuu 'gbu.

Pieli gbaa nyɪma -yla gbɔ -Lagɔbudu 'kadu zɔ

11 ɔɔ nyɪmɛ 'ni Pieli -yɔ Zaan 'bɪ 'bhɔda -mi, 'in nyɪma weɛɛ ɲwɛgaga sɔbhaa, -maa -yɔ gwagwɪɛ yia wa gbɛgbɛin mnɪ, -Lagɔbudu 'kaduɔ -kapue kaa bhu, wa lalia *Salomɔɔɔ 'ɲni, we zɔ.

12 Da Pieli 'yia gbɔ -mɪnɪ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ nyɪmaa -zlo -ylaɛ: «Izlaɛlu nyɪma, lɛɛ ka 'gbɔ nyɪmɛ -mɔnɪ 'pɔpɔɛ sɔbhalɪ aɪn ɲwɛgaga? Lɛɛ ka 'gbɔ a yla -aɪn nɛɛ -amɪaa 'dɛɛ 'tɪɛ -yɔ -amɪaa -Lagɔɔ -yɔlanɛnɪɛ nya -a jipe ɔɔ nyɪmɛ -mɔnɪa?»

13 *Ablaamu, *Izaki -yɔ *Zakɔbɔɔ -Lagɔ, -amɪaa dɔkpasu -Lagɔ ka ɔ lubhonɔnyɔ -Zezuu 'ɲni 'yli-manɪ. Amɪaa 'dɛ ka ɔ wla nyɪmaa 'wlulapɪnya -yla, 'in a yia ɔ kwnɛɛ -sa Pilatɪ 'yu, -zugba -mɔɔ 'yibha yaa -mɔɔ 'ka ɔ 'yitide.

14 A ka -Mawlonyo mia Nyume Tiklu nya kwnεε -sa, 'in a nεε Pilati -yla, o 'tide nyimebhanyo 'yi ain -yla.

15 Sanεε 'sa, a 'bhaa 'yliyogagiee -Kanyo. 'In -Lago ka o 'wobhu titlunya glaa, -a mi we dayinya nya.

16 Nyume a yia de -yo, 'in a -yia, -Zezuu 'ηnu 'tite -yo o dli -guzuzue 'nyεa o latele. -Zezuu dli 'wuzuzue jipea o nyume -mōni kpεen kpεen, sa a 'de weee yia de we -yo.

17 «'In -slεen, na bhelia, in -yi we 'ji zuzonu sa nu, a -yo amiaa 'yugalunya 'so, gbv -we a nva le -Zezuu gbεgbεin, a 'ni we 'woyii 'gbv, a yia we lenv.

18 'In gbv -we -Lago gbaa zlme o gbv -falpanya weee ηwe nya, o ka 'sa we lenv. O nεε zlme nu, sia -Lago -Bhasanyo yia.

19 In nεε, a 'bhiti amiaa dli, a yi -Lago -gbε lv, 'in o 'ka amiaa gbonyii lamumni.

20 'In Jejitape 'ka ain nyapεbhla 'nyε, -pπε 'ka ain -yoplil. 'In Klisi, -Lago -saa -benyi -bha amiaa -nu nya, o 'ka o ain yoo 'pa, mo -wa -Zezu.

21 We mi nu, yali -Zezu Klisi yia -slo -tua, 'in -lu weee lamnazi bhla 'kaa nyini. Sa -Lago gbaa we zlme, o gbv -falpanyaa -mawlv nu ηwe nya, 'sa.

22 «'In, *Moizi nεε:

⟨Jejitape -o -wa amiaa -Lago, mo yia ain glaa
o gbv -falpanyo yabhlo -bha -saa, -ami 'bhisa.
Amiaa 'dεε bheli yabhlo o yia -zεa.

-We weee o yia ain -yla gbaa,
yukwli a yia we pulva.

23 Nyoo nyoo 'ni o -Lagvgbv -falpanyo -mōnu
weli yukwli pulv,
-Lago nyima glaa wa yia o -saa,
'in o 'ka labhv.⟩

24 'In we 'ka Samueli -gu gwedi, -Lagɔgbuu -falipanya -wa gbaa -bhlo -bhlo, wa 'dɛ weee ka 'ylinya -minu gbu gba.

25 -Lu -we -Lagɔ 'kaa wla, ɔ gbaa ɔ gbuu -falipanyaa ηwe nya, we mi amiaa -nu nya. 'In *'wɔsuslolue -we ka weli -Lagɔ -yɔ amiaa dukpasɪ bhla, -mɔɔ mi 'ya amiaa -nu nya. Da ɔ gbaa Ablaamu -ylae:

«-Na 'yuoyuaa 'gbu na yia

dɔdɔgbu -nyima weee 'nyulanɔwɔna.»

26 'In tia -Lagɔ ka ɔ lubhonɔnyɔ yoo 'pa amiaa 'gbu. Ɔ ka ɔ tie, ɔ 'ka aɪn 'nyulanɔwɔna, 'in ɔ 'ka aɪn amiaa lenogbu 'nyii 'bisa -bhlo -bhlo.»

4

*Pieli -yɔ Zaan wa kwaa *Zuifɔ gbɔwliwɔdinya 'yu*

1 Da Pieli -yɔ Zaan mia nyɔmaa -zlo -yla gbu gbada, 'in -Lagɔbubɔnya klaa, -Lagɔbudu 'kaduu ηwekɔnyaa -kanyɔ -yɔ *Sadusenyima yia -bha wa yli.

2 'In wa yia 'cɛ 'pa, da Pieli -yɔ Zaan 'sɔ mia nyɔmaa -zlo -sloluda nu, -Zezu ka tɪtlɪnya glaa 'wɔsɔ, mu slolua we nu, tɪtlɪnya mnɛni wa 'ka tɪtlɛ lu 'wɔsɔ.

3 Wa kpaa wa, jibhe ka zɔɔ 'gbu, wa yia wa -kaslobudu zɔ -gueli.

4 -Mɔɔ bhla, nyɔmaa -zlo -wa 'nɔa -Lagɔgbu, yia we -yɔηwu. Wa nyɪni sa nyɔmaa 'wlu gb -bhlo 'wlu gbu. (5.000)

5 -Mɔɔ zli zlia, Zuifɔ 'yugalɪnya klaa, nyɔma kpasɪ -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya yia 'wlu gbeli -Zeluzalɛmu.

6 Nyɔma -wa mia -bha wa ηni ni: *-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadu Anasɪ, Kaifɔ, Zaan, Alɛzandli we -yɔ -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kaduu zɔaylɪnyɪma weee.

7 'In wa yia Pieli -yɔ Zaan kwa wa 'yu, 'in wa yia wa layɪbhaɛ: «Se -mɔmɔ nya a jipe ɔɔ 'kukunyɔa? 'In nyɔɔ ka 'ɲni -gbɔ a nɔ we lɛa?»

8 Zuzu 'Pɔpa yea Pieli, ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «'Yugalɪnya, nyɪma kpasi,

9 -a ka guzɔnyɔ -mɔni zɔzɔnɔ -yla lɛnɔɔ 'gbɔ, wa yɪbhaa -zɛɛn yɪ nya -aɪn la, sa -a jipeli ɔɔ nyɪmɛ 'wɔla?

10 A 'dɛ weee yibheli we 'ji, 'in Izlaɛlɪnyɪma yibheli we 'jie: Nazalɛɪyɪ -Zezu Klisi a kulɔa su -gbɔ la, 'in -Lagɔ 'bhua 'wɔ tɪtɪnya glaa, ɔ 'ɲni nya nyɪmɛ -mɔni 'pɔa, 'in ɔ 'yɪligbea da aɪn 'yu.

11 Nu, we mɪ cɛɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ -Zezuu daaɛ:
 <Tɔkpa -we amɪa -budusɔbhanya -saa kwnɛɛ,
 mɔ -zɛa -buduu gwɪgwɪyɪli -tɔkpa -zɔnɔ.> »

12 Pieli nɛɛ 'yaɛ: «ɔ 'dɛbhlogbɔɔɔ -gbɛ wa yia 'pɔpɔɛ. Nu, dɔdɔ weee -gbɔ, nyɪma weee glaa, -Lagɔ 'ni nyɪmɛ -putuu 'ɲni wɪa, ɔ 'ka -aɪn gbɔ 'wɔsa.»

13 Da *Zuifɔ gbɔwɪwɔdɪnya 'yia Pieli -yɔ Zaan dɪ tɛɔ -yɔ, 'in ɲwɛgaga yia wa sɔbha. 'In wa yia we -yɔyɪ nu, nyɪma -kpɔa -yɔ -wa 'ni a 'sɛbhɛ -yi, ma -wa. 'In wa -yi 'ya wa -Zezuu nɔnɔnya 'cɪn nya.

14 'In wa yi 'yaa nyɪmɛ -ɔ wa jipea -yɔyɪ 'yɪligbeda wa kwesi. 'In wa 'ni wɛɪ -ka, wa 'ka we 'bigɔpali.

15 'In wa nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'tɪa gbɔwɔbhɪ -budu zɔ!» 'In wa 'dɛkpɔa yia kpɛɪɛ bhɪ.

16 Wa nɛɛ: «Sa -a 'ka waa nyɪma -manɪ nɔa? Wa ka gwɛdigbɔ lɛnɔ, -Zeluzalɛmɔ -nyɪma weee ka -bha 'yɪ, 'in -a 'ni mneni -a 'ka we kpɛɪ.

17 Nu, wee gbɔ -mɪni yi lamneni nyɪma -nyɪdɪ -tapaa 'gbɔ, -a 'yɪligbeli wa -glawɛɪ nya! Nyɔɔɔ nyɔɔ -ɔ -ka -mɪ, wa yi ɔ -yla gbɔ gba -Zezuu 'ɲni nya.»

18 Wa laa Pieli -yɔ Zaan, 'in wa nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'na gbalɩ nyɩma -yla gbɔ -Zezuu 'ɛni nya -ni, 'in a 'na -slolu wa gbɔ we nya 'mnumnu -ni.»

19 'In Pieli -yɔ Zaan nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'yɩbha -slɔ amɩaa 'dɛ la. We nanɩ 'yɩli, -Lagɔ 'yu, -a zɔ amɩa 'nɔɛwɛ yaayu, -a zɔ -Lagɔ 'nɔɛwɛɛ?»

20 'A! Gbɔ -we ka da -a 'yɩa, 'in -a 'nɔa, -a 'ni mneni, -a 'ka gba -a 'ni a we gba.»

21 Gbɔwliwɔdɩnya yia wa 'cɛ -yɔ 'palɩ 'ya 'sɔ. -Mɔɔ 'bɩgbɔ, 'in wa yia wa 'yitide. Gbɔ -we ka 'gbɔ wa 'kaa wa 'kɩyɩɛ 'wɔpalɩ, wa 'ni we 'yɩ. Nyɩma weɛ mɩ -Lagɔɔ 'ɛni -mɩnɩda, -we nɔa lɛɛ 'gbɔ.

22 Nyɩmɛ -ɔ 'pɔa gwɛdi sa, ɔ -zɔ mneni we 'ka -zɔɔ glɔ 'sɔ -gɔzi.

-Lagɔnyɩma bhuhhoea -Lagɔ

23 Da wa 'tidea Pieli -yɔ Zaan 'yɩ, 'in wa yia wa bheli aa -gbɛ mni. 'In -we *-Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ nyɩma kpasɩ gbaa wa -yla, wa yia we -sa lɔdɩ nya.

24 Da waa -Lagɔbhelia 'nɔa gbɔ -mɩni, 'in -maa yia -Lagɔ bhuhhoe bhli dabɔɔ. 'In wa nɛɛ: «-Amɩaa -Kanyɔ, -mɩ nɔa yalɩ -yɔ dɔdɔ -yɔ gumunyu lɛ, 'in -we weɛ mɩa we -gɔ -yɔ we nɔkplɛ, -mɩ nɔa we lɛ.

25 -Mɩ gbaa, Zuzu 'Pɔpa nya, -amɩaa dukpasa -Davidɩ -ɔ -wa -na lubhononyɔ, ɔ ɛwɛ nyɛɛ:

«Lɛɛ ka 'gbɔ dɔdɔgbɔ -nyɩma weɛ

dɩ -zɛ la 'dɛɛ 'yɩmanɩɛ nya?»

Lɛɛ ka 'gbɔ wa pɔpalɩ gbɔ -kpɔa gbɔa?

26 Dɔdɔɔ 'wlulapɩnya -sɔa 'wɔ tɔ nya,
'in nyɩmaa 'yugalɩnya yia gwe 'pa,
Jejitapɛ -yɔ ɔ -Bhasanyɔ -yɔ.»

27 Nu, gbɔzɔnɔ -wa, -na lubhononyɔ -Zezu -ɔ mɩa -mɔwɩda, -in -saa -bha, 'in -in slua 'kpɩ 'wɩuo,

*Ewloḍv klaa, Pɔnsɪ Pilatɪ klaa, 'lakpanya -yɔ
*Izlaɛli zɔaylinyɪma ka ɔ -yɔ gwe 'pali, wee ḍḍv -
gɔ.

²⁸ -We weee -ɪn gbaa -na 'tɪtɛ -yɔ -na ḍmɔgbv nya
pepe, 'mɔ wa nɔa dɛ ɛ.

²⁹ 'In Jejitapɛ, sa wa 'pali -aɪn 'cɛ -yɔ, -ɪn yla we. 'In
-ɪn 'tɛmanɪ -na lubhonɔnyaa dli la, wa 'ka -na gbv
gba.

³⁰ -In -glo -na sɔ 'wɔ, 'in nyɪmaa jipee -yɔ gwɛdigbv
-yɔ gbv 'kadɪ 'kadɪ nɔ ɛ, -na lubhonɔnyɔ -Zezu mia
-mɔwloḍaa 'ɲɪ nya. We -mɪ 'sa.»

³¹ Bhla -we nya wa bhɪa -Lagɔ bhubhoe, da wa -
ɗia la, 'in -bha yia zuklu. 'In Zuzu 'Pɔpa yia wa 'dɛ
wee ye, tɔn, wa yia -Lagɔwɛli gbagbie bhli, dli tɛlo
nya.

-Lagɔnyɪma suslolua wa zɔzɔnɔli 'wɔ da yabhlo

³² Nyɪma weee -wa zɔa -Zezu dli -gɔ, wa dli -yɔ wa
'wluḍɔn lapɔpalɛ -bhlo. 'In nyɪmɛ yabhlogbɔɔ'
gba nɪ, ɔnɔ zɔzɔnɔnyaa mia, ɔ 'dɛ -bhloo -nɔ -wa.
Nɪ, wa zɔzɔnɔ weee mia, 'wɔ wa suslolua we da
yabhlo.

³³ 'Tɪtɛ 'kadɔ yabhlo nya, -Zezuu tietienya gbaa
Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezuu 'wɔsɔgbv tɪtɪnya glaa. 'In
-Lagɔɔ 'nanɪ 'kadɔ yia wa 'dɛ wee -gɔ kwɪli.

³⁴ Wa glaa bobabhanyɔ 'nɪ -mɪ. -Wa wee kaa
kpaa -yɔ -budunya, pɛlv wa paa we, 'in wa -yɔ we
-yɔgwɛzi yia.

³⁵ 'In wa -yɔ wee 'gwɛzi yia, -zugba wa nyɛ we -
Zezuu tietienya yoo. -Mɔv 'bɪgɔ, 'in -maa dlilia we
wa 'wɔla -bhlo -bhlo, sa wa -yɔgbv -ka -mɪ, 'in wa
bhɪa we.

36 Siployu *-Zezεfv, -o -wa *Leviii zɔaylinyume, -o ka 'ηni -Zezuu tietienya zɔa Banabasi, 'sa o mia. (Wee Banabasi ji -wa, nyɔmaa dli latεmaninyo.)

37 Kpaa yabhlo o kaa, 'in o yia we pelv 'pa. O -yo we 'gwεzi yia -Zezuu tietienyaa -gbε mni, 'in o yia we wa yoo 'nye.

5

Ananiasɩ -yo o 'ηwno Safilaa gbv

1 Cɩn, nyɔme yabhlo -o ka ηni -wa Ananiasɩ -yo o 'ηwno Safilaa 'paa wa kpaa pelv.

2 'In o -yo o 'ηwno bhliɩ weli -bhlo, o yia we 'gwεzii kibhe 'woti o -nu nya, 'in o -yo we tɔba yia -Zezuu tietienyaa -gbε mni.

3 'In Pielɩ nεε o -ylae: «Ananiasɩ, lεε ka 'gbv *-Saatan yi -na dli yea? -In ka Zuzu 'Pupa -yla yotɔbhv, 'in -in yia wee kpaa 'gwεzi tɔba 'woti -na -nu nya.

4 Da -in 'nia -slo wee kpaa pelv 'pa, we mi -na -nu nya. 'In -in 'paa we pelvoo, we 'gwεzi mia, -na -nu -wa, we 'ni mɔv? Lεε ka 'gbv -in yi sanεε -sɔkpa gbv pɔpali? We 'ni nyɔma -yla -in 'tɔbhv yo, -Lagɔ -yla -in 'tɔbhva we.»

5 Ananiasɩ 'nua wee weliɩya -mni, o bhliɩ, -bha o tliɩ. -Wa weee 'nua we, -nyanigbo yia wa -kpaɩ.

6 Nyimesia yia 'wɔso, 'in wa yia o 'naa -yɔzv, wa -yo o yia mni, 'in wa yia o lazv.

7 'Leli ta 'pha, 'in o 'ηwno Safilaa yia pla, -zugba -we nua lε, o 'ni we 'ji -yi.

8 Pielɩ yia o layibha, o nεε o -ylae: «A gba 'mi -yla gbuzɔnv, -vale ni nya a 'paa amiaa kpaa pelv yi?»

'In o nεε: «In, we nya -a 'paa we pelv.»

9 Tɔvn, Pielɩ nεε o -ylae: «Sa we mia, 'in a -yo amaa 'lowli yi weli -bhlo bhliɩ, 'in a yi -Lagɔo Zuzu laylaa?»

A -tali, -wa 'bhua amaa 'lowli lazɔda, wa 'yligbe -budunwεε, ma yi 'yaa ama yoo kwaa.»

¹⁰ -Bha -bhlokpade, ɔ bhlia Piεlu bhv -yɔ, ɔ yia tli. Nyimesia 'kaa pla, -zugba ɔ ka tli, wa 'bhua ɔ 'wv, wa -yɔ ɔ 'sɔ mnia, 'in wa yia ɔ lazv ɔ 'lowli kwesi.

¹¹ *Leglizɪ weee -yɔ nyima -tɔlva weee, -wa 'nva wee gbv -mɪnɪ, -nyanɪgbɔ yia wa -kpalɪ.

-Zezuu tietienya nva gwεdigbv 'kadɪ lε

¹² -Zezuu tietienya ka gwεdigbv -yɔ gbv 'kadɪ duun lεnv nyima nyidɪ. -Lagɔbudu 'kadɔv -kapue wa lalia Salomɔɔɔ palv 'kadɔv, we zɔ -Lagɔnyima gbelia 'wlu, we bhla wa ka dli -bhlo.

¹³ 'In nyimε yabhlogbɔɔ'ɔ 'yɪ dli ɔ 'ka wa lubho, 'in -zugba nyima duun mnɪnɪ wa 'ηmɪ.

¹⁴ 'In nyumaa -zlo, nɔkpasia -yɔ 'ηwnɪ, -wa ηwnua Nyumaa -Kanyɔɔ gbv -yɔ, 'in -maa yia -Lagɔnyima -gɔbhɔ.

¹⁵ 'In nyima yia guzvnyia 'yloogblv wlelie bhli. Wa yia wa -gbato -yɔ -bitanya -gv lapilɪ. 'In bhla -we nya Piεli -ka 'plia yi, ɔ zuzu 'ka -ylεε 'yabhloo -kpva -gv 'plilɪ wa glaa.

¹⁶ Nyumaa -zlo yi 'yaa 'gbenya mia -Zeluzalεmv kwesi 'bhv, 'in wa -yɔ guzvnyia -yɔ nyima -wa zuzu 'nyii mia 'klyiε 'wɔpalɪda yia yi, 'in wa 'dε weee yia 'pɔ.

Wa kpaa -Zezuu tietienya

¹⁷ -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔv -yɔ -wa mia ɔ kwesi -wa weee -wa *Sadusenyima, zenyidli yia wa 'wɔbhɔ -Zezuu tietienyaa gbεgbεin. 'In -we wa 'kaa lεnv, wa yia we wεli bhli.

¹⁸ Wa kpaa -Zezuu tietienya, 'in wa yia wa -kaslv 'wɔpa.

19 Nu, sabo, -Jejitapeε 'anzɪ yabhlo yia, 'in we yia -Zezuu tietienya ηwe -kaslobudu -kalɪ. We wlelia wa, 'in we neε wa -ylaε:

20 «A mni -Lagobudu 'kadu zo. 'In -we weee -wa 'yliyogagie loluu gbɔ, a gba we nyima -yla.»

21 -Zezuu tietienya zua we weli 'nuηwe, 'in zlokpε -papa, wa yia -Lagobudu 'kadu zo mni, 'in wa yia nyima slolue bhli.

-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -yo -wa mia o kwesi, wa yia gbowliwodinya -yo Zuifɔ nyima kpasɪ la, gbɔwobhubhue 'kadu -yo. 'Bhie, wa yia nyima tie -kaslobudu zo, wa mni -Zezuu tietienya 'bu.

22 'In da 'sloja nynia -kaslobudu zo, -maa 'ni -mo wa yli. 'In -maa yia gbɔwobhunyyaa -gbε lobhiti, wa yia lodɪ -sa.

23 Wa neε: «-A ka -kaslobudu klada yli 'nanuɔ, -zugba we ηwekunya 'yigbe we ηweε. Nu, da -a -kalia we, -a 'ni -mo nyime yabhlogboɔ yli.»

24 Da -Lagobudu 'kadu ηwekunyaa -kanyo -yo -Lagobubonyaa -cian 'nua gbonya -mni, -we wa 'kaa 'wlukɔɔn lapɔpali, wa 'ni we -yi. 'In wa yia wa 'de layibhaε: «Lεε -lu yli -Zezuu tietienya?»

25 Tɔɔn, nyime yabhlo 'tlalia -bha, 'in -moɔ neε wa -ylaε: «A -talɪ! Nyima -wa a 'paa -kaslo 'wu, wa mi -Lagobudu 'kadu zo nyima gbɔ -sloluda.»

26 'Bhie, -Lagobudu 'kadu ηwekunyaa -kanyo -yo o 'sloja yia -Zezuu tietienya 'bumni sa -dlɔɔ, wa 'ni we nu -gla nya, nyima yi wa gbokɔ 'wobhaa 'gbɔ, nyanɔ mi wa dli.

Wa kwaa -Zezuu tietienya gbowliwodinya 'yu

27 Da wa -yo wa yia lu, 'in wa yia wa gbowliwodinya 'yu kwa. -Lagobubonyaa -kanyo

'kadu -yɔ -wa mia ɔ kwesi, yia wa layibhayibhie bhli.

28 ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «-A ka aɩn -yla gba 'klɔ 'ciɩ nya da nu, a 'na -slolu nyɩma gbɔ nyɩmɛ -mɔnu 'ɲni nya -ni. 'In -mɔmɔ a nu dɛ lɛa? A ka amiaa nyɩmaa gbɔslolue lamneni-Zeluzalɛmɔ-gbe -kpbahie nɔkplɛ. 'In a 'yɩbha a 'ka -aɩn ɔ 'bhabhagbɔ 'wludɩ.»

29 Pielɩ -yɔ -Zezuu tietienya tɔlba yia we 'bɩgɔpalɛ: «-Lagɔ -a 'kaa 'nɔɲwɛ zu, we 'ka nyɩma -zi.

30 Amia 'bhaa -Zezu, ɔ su -gɔ lakɔbe nya. 'In -amiaa dukpasu -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhu titɩnya glaa.

31 Nu, -Lagɔ ka ɔ 'wɔbhu ɔ lilisɔlɔ, 'in ɔ yia ɔ 'yɩg-beli nyɩmaa 'Yugalɩnyɔ -yɔ wa Gbɔwɔsanyɔ nya. 'In ɔ 'ka *Izlaɛɩ 'yoo 'nyɛ, wa 'ka wa dɩ 'bhiti, 'in -Lagɔ 'ka wa gbɔnyii 'wɔɩ.

32 Wee gbɔnya -mɩni, -amia mi we dayɩnya nya, 'in Zuzu 'Pɔpa -ɔ -Lagɔ 'nyɛa -wa zua ɔ 'nɔɲwɛ, ɔ mi 'ya we dayɩnyɔ nya.»

33 Gbɔwliwɔdɩnya 'nɔa gbɔnya -mɩni, 'in we yia wa 'cɛ dɩ la. Wa 'yɩbha wa 'ka -Zezuu tietienya 'bha we 'gbɔ.

34 Wa glaa, *Falizɩnyɩmɛ yabhlo wa laa Gamaliɛɩ, -Lagɔ titee gwesanyɔ -wa, nu, nyɩma weee zua ɔ 'nɔɲwɛ, ɔ -sɔa 'wɔ gbɔwliwɔdɩnya nyɩdɩ, 'in ɔ nɛɛ, wa wleli -slɔ -Zezuu tietienya -sɛ.

35 -Mɔb 'bɩgɔ, ɔ nɛɛ waa gbɔwliwɔdɩnya -ylaɛ: «Izlaɛɩ nyɩma, gbɔ -we a 'kaa lɛnu waa nyɩma -manu gbɛgbɛɩn, a zu amiaa 'dɛ 'yɩiyɔ we 'gbɔ.

36 Nu, nyɩmɛ yabhlo wa laa Tedaɩ, ɔ 'tlaa, we 'bɩ 'nɩ 'wɔgwɛ, ɔ yia ɔ 'dɛ la nyɩmɛ -zɔnu. Sa 'bhisa, nyɩmaa 'wlu 'sɔ yia ɔ 'bɩ -bholu. Wa yia ɔ 'bha, 'in

-wa weee -bholua ɔ 'bi, -maa yia lamno. 'In gbu -we ɔ 'kaa lenu, we yia 'wutu bhe.

³⁷ -Moo 'bigu, nyimaa zelibhla, Galileyu Zudasu yia 'tla, 'in nyimaa -zlo yia ɔ 'bibholu. 'In wa yi 'yaa -moo 'bha. 'In -wa weee -bholua ɔ 'bi, -maa yia lamno.

³⁸ -Sleen, in nee ain -ylae: a 'na ylah nyima -manu 'masleen -ni, a 'tide wa 'yi, wa 'ka mnu. We -ka wa 'wlukoon lapopaligbu -yo wa lenogbu mia, nyimaa -gbe we bhv, la we yia 'bhva.

³⁹ Nu, we -ka -Lagoo -gbe we bhv 'pien, a 'nu mneni a 'ka we lasa. A zu amiaa 'de 'yliyɔ, a -yo -Lago 'na gulo tu -ni!»

'In gbuwliwodunya yia Gamalieli weli 'wɔɔwnu.

⁴⁰ Wa laa -Zezuu tietienya, 'in wa yia wa seli, 'in wa nee wa -yla, wa 'na gbalu 'masleen -Zezuu 'ɔni nya gbu -ni. 'Bhie, wa yia wa 'yitide.

⁴¹ 'In -Zezuu tietienya -yo 'muna yia gbuwliwodunya -gbe 'bhv, -we ka gbu -wa, -Lago ka we -yoyi nu, wa ka we 'klu, wa 'ka wa 'klyie 'wɔpali -Zezuu 'ɔni nya.

⁴² 'In sa zhi zlia, 'sa wa tua -Lagoweli -sloluda, 'in wa tua -Lagoo -Bhasanyo -Zezuu Gbuzonu -gbada -Lagobudu 'kadu -yo wa -budunya zo.

6

Wa-sa-bha nyima gbeso, wa 'ka-Zezuu tietienya
'wusa

¹ We bhla, 'in -Zezuu *'binonya yia -gubho. -Lagonyima -wa gbaa *glekiweli, ma palia -Lagonyima -wa gbaa zuifoweli -yla gbu lae: «'Yli weee nya, wa -ka lililu dlilia yi, 'in wa dlva -amiaa -dɔgbanɔni 'wu.»

2 -Zezuu tietienya kugbua ɛ 'sɔ gbelia -Zezuu 'bunɔnya weee 'wlu, 'in wa nɛɛ wa -ylaɛ: «-A -ka -Lagɔwɛlu sloluee 'yitide lililuu dliliee 'gbu, we 'nɪ 'ylinanɪ.

3 We 'dɛɛ 'gbu, bheliain, a -sa -bha -mɔ aɪn glaa nyɪma gbesɔ, -wa ka 'ɲnɪ -zɔnɔ nyɪma gbaa, -wa -Lagɔɔ Zuzu yea, -wa -yia gbu, 'in -a 'ka wa wee lubho kwɛɛ zɔ.

4 'In -amɪa 'ka -Lagɔ bhuhhoe -yɔ -Lagɔwɛli -sloluda -tɔ.»

5 -We wa gbaa, -wa weee mɪa -bha, 'in -maa yia we -yɔɲwnu. 'In Etiɛnɪ -ɔ zɔa dli, Zuzu 'Pɔpa mɪa yeda, 'in wa yia -bha ɔ -sa, we -yɔ Filipu, Plokɔɔ, Nikanɔɔ, Timɔ, Palmenasɪ -yɔ Antiasɔ -yu 'Nikolaa, -ɔ zɔ bhaa Moizu tite 'nɔɲwɛ.

6 'Bhie, wa yia wa -Zezuu tietienya 'yu kwa. 'In -maa yia wa sɔ 'wluo lapali, 'in wa yia -Lagɔ bhuhhoe.

7 'In -Lagɔgbu -yɔ lamnenie yia mɪnɪ -tapa. 'In -Zezuu 'bunɔnya yia -gubho duun -Zeluzalɛmɔ. 'In *-Lagɔbubɔnyaa -zlo yia -Zezuu gbu -yɔɲwnu dli weee nya.

Wa kpaɛ Etiɛnɪ

8 Etiɛnɪ, -ɔ kaa -Lagɔɔ 'nanɪ -yɔ ɔ 'tite 'wɔ, mɔ nɔa gbu 'kadɪ 'kadɪ -yɔ gwɛdigbu ɛ nyɪma -nyɪdɪ.

9 *-Lagɔbudu wa lalɪa «Galɪ wa 'tidea 'yii» 'ɲnɪ nya, we zɔ nyɪma tɔlɔa -sɔlɔa Etiɛnɪ -yɔ 'wɔ. Waa nyɪma -yɔ Etiɛnɪ kpɛlɪa, ma nɪ: Silɛnɪ -yɔ Alɛzandlii gbee Zuifɔ, we -yɔ 'ya Silisi -yɔ -Aziii Zuifɔ.

10 Nu, gbɔyilo -Lagɔɔ Zuzu 'nyɛa ɔ, we nya ɔ gbaaa 'gbu, wa 'nɪ mneni wa 'ka ɔ lu.

11 'In wa yia nyɪma 'wɔplalɪ nu, wa gbɛɛ: «ɔ mɪ Moizu -yɔ -Lagɔ vɛlɪda, 'in -a yia we 'nɔ.»

¹² 'Sa wa 'bhua sa nyumaa -zlo, nyuma kpası -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanyaa dli 'wɔ, 'in -maa yia Etienu kwesi bɛ, wa yia ɔ kpa. 'In wa yia ɔ gbɔwliwɔɔɔnya 'yu kwa.

¹³ Yɔgbɔɔɔ dayinya wa -yɔ wa yi 'yaa, 'in -maa nɛɛ: «Ɔɔ nyime -mɔ ni, -amıaa -mɔwɔ -Lagɔɔbudu 'kadu -yɔ Moizu titee da ɔ gbaa gbɔnyuu 'kɔmɔɔ.

¹⁴ -A ka 'nɔ ɔ nɔwɛɛ ni, ɔɔ Nazalɛtiyu -Zezu yia -amıaa -Lagɔɔbudu 'kadu lamumnia, 'in tite Moizu 'nyɛa -an, ɔ 'ka we 'bhiti.»

¹⁵ Gbɔwliwɔɔɔnya weee -wa -dia -bha la, wa ylaa Etienu tenyii, 'in wa yia ɔ 'klɔ -yɔyi nɛɛ -Lagɔɔ 'anzi yabhloo klɔ.

7

Etienu gbaa -Lagɔgbɔ

¹ * -Lagɔɔbɔɔnyaa -kanyɔ 'kadu yia Etienu layibhaɛ: «-We weee wa gbaa da -na daa, gbɔzɔnɔ -wa yi?»

² 'In Etienu yia we 'bıgɔpaliɛ: «Na bhelia -yɔ na didea, a pɔlɔ 'mı yukwli! 'Nnimni -Lagɔ ka -amıaa dɔkpası Ablaamɔ 'klɔtlalı Mezopotami -dɔdɔ -gɔ. We ka lɛnɔ 'bhie, Ablaamɔ yia Alaan -dɔdɔ -gɔ mni.

³ -Lagɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ:

«-In 'bhɔ -na nyumaa -gbɛ,
-na dɔdɔ -gɔ,
'in dɔdɔ -we na yia -mı 'klɔslɔlua,
-in mni we -gɔ.»

⁴ Ablaamɔ 'bhɔa Kalıdee -dɔdɔ -gɔ, 'in ɔ yia Alaan mni.

«Ɔ dide tlıa, -mɔɔ 'bıgɔ, 'in -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhı Alaan -dɔdɔ -gɔ, 'in dɔdɔ -we -gɔ a dia -zɛɛn da la, 'in ɔ yia -bha ɔ -la.

5 -Muu bhla, -Lagɔ 'nɪ Ablaaɱ -lu yabhlogbɔɔ 'nyɛ. Dɔdɔ kibhe 'kienyilɛ -we 'wɔba bhɔɔ 'bi, ɔ 'nɪ 'dɛbbie -gbolu we ɔ 'nyɛ. 'In -Lagɔ nɛɛ Ablaaɱ -yla, wee dɔdɔ ɔ yia ɔ 'nyɛa, 'in we 'ka ɔ 'yuoyua 'lɔɔ -yuoyuaa -nɔ -zɛ, ɔ 'bɪgɔ. 'In -zugba Ablaaɱ 'nɪ 'yu yabhlogbɔɔ -ka.

6 -Lagɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Na 'yuoyua yia 'lakpa -dɔdɔ -gɔ ladi. 'In wa 'ka -mɔ galɪ -zɛ, wa 'ka wa 'kɪyie 'wɔpali -zɔɔ 'wlu 'sɔ nukplɛ.»

7 'In -Lagɔ nɛɛ 'yaɛ:

«Nyɪma -wa ka galɪ wa yia -zɛa,
-maa -yɔgbɔ na yia 'wɔbhua.

-Muu 'bɪgɔ, lɔ wa yia yia,
'in wa 'ka 'mɪ bɔbɔ -seli.»

8 'Bhie, -Lagɔ yia *'wɔsuslɔlue ɔ -yɔ Ablaaɱ nyɪdɪ zɔ. -We -slɔlua we mɔ -wa *knɪ 'wɔpapɛ. 'Sa Ablaaɱ gwalia ɔ 'yu Izaki, we 'ylɪ gbɛtaa zɪ, 'in ɔ yia ɔ knɪ 'wɔpa, 'in Izaki yia -mɔɔ 'yu Zakɔbɔ knɪ 'wɔpa, 'in Zakɔbɔɔ 'yua kugbua lɛ sɔ mi. -amɪaa dɔkpasɪ nya, 'in ɔ yia wa knɪ 'wɔpa.

9 «-Amɪaa dɔkpasɪ nɔa *-Zɛzɛfɔɔ zenyi, 'in wa yia ɔ pɛlɔ 'pa gaylo nya Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gɔ. 'In -Lagɔ -yɔ -Zɛzɛfɔɔ 'sɔ mi.

10 -Lagɔ ka -Zɛzɛfɔɔ sɪasɛ 'wɔsa, 'in ɔ yia ɔ gbɔyilo 'nyɛ, ɔ 'ka Ezipɔtɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapɪlɪnyɔ *Falaɔn dɔdɔnamanɪ. 'In -mɔɔ yia ɔ Ezipɔtɔɔ zɔzɔnɔ weɛ -yɔ -mɔɔ 'dɛɛ -buduu 'yɪiyɔzɔnyɔ 'wɔnɔ.

11 «ŋwɔ 'kadɔ ka Ezipɔtɔ weɛ -yɔ Kanaa -dɔdɔ -gɔ yi. We mɪ sɪasɛ 'kadɔ nya. -Amɪaa dɔkpasɪ 'yɪ lililu wa'a li.

12 Da Zakɔbɔ 'nɔa nɪ, lililu mɪ Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gɔ, 'in ɔ yia -mɔ -amɪaa dɔkpasɪ tie tɪa -bhlo.

13 Da wa -zakpa 'sɔnɔ mɔɔ, 'in -Zɛzɛfɔ yia ɔ 'dɛ -slolu ɔ bhelia -yla. -Bha Falaɔn yibhelia -Zɛzɛfɔvɔ zɔyaylinyɔma.

14 'In -Zɛzɛfɔ yia nyɔma tie, wa mɔɔ ɔ dide Zakɔbɔ -yɔ ɔ zɔyaylinyɔma 'bɔ. Wa nyɔmaa gbɔ ta 'ya kugbua ɛ gbɔ.

15 'In Zakɔbɔ yia Ezipɔtɔ mɔɔ, -mɔ ɔ tɔlɔ, 'in -mɔ -amɔaa dɔkpasɔ tɔlɔ tɔlɔ 'yaa.

16 'In wa yia wa 'kwie Sisɛmugbe 'wɔ kwa, 'in 'bhɔka -we Ablaamɔ zɔa 'gwɛzi nya Amɔɔɔ 'yua kwɛɛ, 'in wa yia we 'wɔ wa 'bhlulu -mɔ Sisɛmɔ.

17 «Gbɔ -Lagɔ gbaa zɔmɛ Ablaamɔ -yla, da we ɛnɔ bhla nyɔɔ, 'in Zuifɔ yia zumanɔ Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gɔ.

18 Nyɔmaa 'wlulapɔnyɔ -lolu -ɔ 'nɔ -Zɛzɛfɔ yibheli, 'in -mɔ yia Ezipɔtɔ -dɔdɔ 'wlulapɔ.

19 'In ɔ nyɔmaa 'wlulapɔnyɔ -mɔnɔ yia -amɔaa nyɔma -dawli 'wɔnɔ. ɔ nɛɛ -gla nya, wa 'tide wa 'yuyolua 'yi -maa 'ka tɔ.

20 «We bhla wa gwalia Moizɔ. ɔ nanɔ 'yɔ, 'in ɔ nanɔ -Lagɔ dɔdɔ bhabha. Wa 'nyɛnɔ ɔ 'cɔ ta ɔ didee -budu zɔ.

21 Da ɔ didea palɔ ɔ la, wa 'bhɔa ɔ lɔ, Falaɔn 'ɲwɔyɔ yia ɔ 'wɔbhɔ. 'In ɔ yia ɔ zɔ ɔ 'dɛɛ 'yɔ 'bhisa.

22 'Sa wa -slolua Moizɔ gbɔ weee Ezipɔtɔ -nyɔma -yia. 'In ɔ yia nyɔmɛ 'tɛɛ -zɛ, ɔ ɲwɛɛ wɛlɔ -yɔ ɔ ɛnɔgbɔnya 'wɔ.

23 «Da ɔ 'yia -zɔvɔ gbɔ 'sɔ, 'in ɔ nɛɛ, ɔ bhelia Izlaɛlinyɔma ɔ mɔɔ 'yia.

24 Moizɔ 'yia Ezipɔtɔ -nyɔmɛ yabhlo, -zugba ɔ mɔ Izlaɛlinyɔmɛ yabhlo 'kɔyɛ 'wɔpada, 'in ɔ yia -mɔ lɔpa, 'in ɔ yia Ezipɔtɔ -nyɔmɛ 'bha.

25 Ɖmɔ dlu, 'wɔ ɔ bhelia yia we lanva nu, 'mɔ-Lagɔ yia 'wɔbhua, 'in ɔ 'ka wa gbɔ 'wɔsa. 'In wa 'nɪ we 'wɔlanɔ.

26 -Mɔɔ 'bɪgɔ, zli zlia, 'in Moizɪ yia Izlaɛli -ylaasi 'sɔ gɔda yli. 'In ɔ 'yɪbha ɔ 'ka wa 'wɔsuslolu, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: <Na 'talea, amɪa mɪ bhelia nya, lɛɛ ka 'gbɔ a pɔpali 'kɪyɪe 'wɔva?>

27 «'In ɔ mɪa ɔ -libheyi 'kɪyɪe 'wɔpaliɔda, 'in -mɔɔ yia Moizɪ 'su, 'in ɔ nɛɛ Moizɪ -ylaɛ:

<-In 'bhɔɔ 'mɪ 'yula!

Nyɔɔ pali -mɪ la -amɪaa 'yugalɪnyɔ

-yɔ -amɪaa gbɔwɔbhunyɔ nya?

28 Sa -in 'bhaa Ezipɔtɔyɔ zɔbha,

-in 'yɪbha -in 'ka 'sa -amɪ 'bhaa?>

29 Moizɪ 'nɔa wɛɪnyɔ -mɪni, tɔɔn, ɔ yia -flii -bho, 'in ɔ yia Madian -dɔdɔ -gɔ mni. -Mɔ ɔ gwaha nɔkpasia 'sɔ.

30 «-Zɔɔ glɔ 'sɔ 'plɪa, da bɛblɛɛ *Sinaii -gɔgɔ mɪa -bha -Lagɔɔ 'anzi yabhlo 'tlalɪa Moizɪ 'klɔ, misa -gɔ -su tɛklɛɛ mɪa sida we -kosuu mɔ 'wɔ.

31 Da Moizɪ 'yɪa we -yɔ, 'in nɔwɛgaga yia ɔ sɔbha. Ɖ mɪ -bha bɛda ɔ 'ka we yla, 'in ɔ yia Jejitapɛɛ wɛli 'nɔ, mɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ:

32 <-Amɪ -wa -na nɔkpasɪ -Lagɔ.

-Amɪ -wa Ablaamɔ,

Izakɪ -yɔ Zakɔbɔɔ -Lagɔ.>

'In Moizɪ yia tɛɛ bhli nyanɔ nya ɔ 'nɪ 'maslɛɛn 'yɪbha ɔ 'ka -bha -talɪ.

33 Jejitapɛ nɛɛ ɔ -ylaɛ:

<-In -sa -na -sakwɪa bhɔ 'wɔ.

Da -in mɪa dɛ, -mɔwɔɔ -da -wa.

34 In ka na nyɪmaa siaste -yɔyɪ Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gɔ.

'In in yia wa wiewɛli 'nɔ,

'in in yia lasibhli,
in 'ka wa gbv 'wusa.

-In yi, in 'ka -mɪ tie Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gv.⟩

³⁵ «ƆƆ Moizɪ ɔ Izlaɛlɪnyuma -saa zlmɛ kwnɛɛ, 'in wa yia ɔ -yla gbaɛ: ⟨Nyɔɔ palɪ -mɪ la -amɪaa 'yugalɪnyɔ -yɔ -amɪaa gbɔwɔbhunyɔ nya?⟩, 'mɔ Jɛjitapɛ tiea wa 'yugalɪnyɔ -yɔ wa gbɔwɔsanyɔ nya, -Lagɔɔ 'anzi ɔ 'tlalɪa ɔ 'klɔ misa -gv -su tɛklɛɛ nyɪdɪ, ɔ sɔ nya.

³⁶ Moizɪ -saa Izlaɛlɪnyuma Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gv. 'In ɔ yia gbv 'kadɪ -yɔ gwɛdɪgbɔnya lɛnɔ Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gv, *gumunyu Zalɔ -gv, we -yɔ da bɛblɛɛ zɔv glɔ 'sɔ nɔkplɛ.

³⁷ «ƆƆ Moizɪ gba 'yaa Izlaɛlɪnyuma -ylaɛ:

⟨-Lagɔ yia aɪn ɔ gbɔv -falɪpanyɔ yabhlo yoo 'paa,
'mɪ 'bhisa.

Amɪaa zɔaylɪnyɪmɛ yabhlo ɔ yia -mɪa.⟩

³⁸ Da Izlaɛlɪnyuma gbelia 'wlu da bɛblɛɛ, ɔɔ Moizɪ mɪ -bha. Mɔ -zɛa 'kɔlɔ, -Lagɔɔ 'anzi gbaa ɔ -yla gbv Sinaii -gɔgɔ 'wlu -yɔ -amɪaa dɔkpasɪ nyɪdɪ. Mɔ -yla -Lagɔ gbaa 'yliyɔgawɛlɪ, 'in ɔ yia we -aɪn -yla gba.

³⁹ «'In -amɪaa dɔkpasɪ 'nɪ 'yɪbha wa 'ka ɔ 'nɔŋwɛ zɔ. 'In wa yia ɔ kwnɛɛ -sa, wa dli 'yɪbha wa 'ka Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gv lɔbhiti.

⁴⁰ Wa nɛɛ *-Awlɔɔn -ylaɛ:

⟨-In nɔ -aɪn -yla -Lagɔnya lɛ,
we 'ka -aɪn 'yugalɪ.

Nɪ, ɔɔ Moizɪ ɔ -saa -aɪn Ezipɔtɔ -dɔdɔ -gv,
-we ylia ɔ, -a 'nɪ we -yi.⟩

⁴¹ Tɔɔn, wa yia 'bhliyu bhla, 'in wa yia we bɔbɔ. Wa sɔɔ lɛnɔlu ka wa 'mɔna 'wɔlaa 'gbv, 'in wa yia we 'fɛtɪ -sa.

42 'In -Lagɔ yia wa -bɪgɔ palɪ. ɔ yia wa kwɛ -yɔsa, wa 'ka yalɪ bobɔ. We mɪ 'sa cɛɪɪda -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyaa 'sɛbhɛ 'wɔɛ:

⟨Izlaɛɪnyɪma, 'lee -amɪ a 'nyɛa 'nɔɔlunya

-yɔ -zɪla bobɔluu tɔɔva,

-zɔɔ glɔ 'sɔ nɔkplɛ da bɛblɛɛ yɪ?

43 -Innya! A ka amɪaa -lagɔ wa laa Molɔkɔɔ 'naabudu

-yɔ -lagɔ wa laa Wɪefanɪ zuzu 'wɔɔbhu.

Nɪ, -li a nɔa lɛ, a 'ka we bobɔ, mɔ -wa.

We 'gbɔ na yia aɪn galɪ -zɛɪɪa dɔdɔ -putu -gɔ,

Babilɔnɔgbɛ lɔɔ 'pɪpɪ.⟩ »

44 Etɪɛnɪ nɛɛ 'yae: «-Amɪaa dɔkpasɪ ka bhaa *'naabudu yabhlo kaa 'wɔɔlanɔnnɔɔɛɛ 'sɛbhɛɛ 'gba zɔ, -mɔ da bɛblɛɛ. Sa -Lagɔ 'paa we ɪwɛɛ Moizɪ -yla, 'sa wa nɔa we. Nɪ, ɔ nɛɛ Moizɪ -yla, we 'yli -we ɔ 'yɪa -yɔ, ɔ nɔ we lɛ.

45 -Mɔɔ 'bɪgɔ, 'ɪn -amɪaa dɔkpasɪ 'yua yia weɛ *'naabudu 'wɔɔbhu -maanɔ nya. *-Zozue -galɪ wa 'yɪ, nyɪma -Lagɔ vua wa 'yɪ, 'ɪn wa yia -maa dɔdɔ -gɔ ladɪa mɪ. 'ɪn wa -yɔ weɛ 'naabudu yia -mɔ mɪ. 'ɪn we yia -bha -tɔ tɪklɪ, 'bhie, nyɪmaa 'wlulapɪɪnyɔ -Davidɪ nɔ bhla yia nyɪ.

46 -Davidɪ ka -Lagɔɔ 'nanɪ 'yɪ, 'ɪn ɔ yia -Lagɔ 'yoo -zlalɪ ɔ 'ka Zakɔɔɔɔ -Lagɔɔ -budu 'sɔbha.

47 'ɪn nyɪmaa 'wlulapɪɪnyɔ *Salomɔɔ 'sɔbhaa weɛ -budu -Lagɔ -yla.

48 «'ɪn, -zugba, Yalɪ -Lagɔ'ɔ -dɪɪ nyɪmɛ 'sɔbha 'sɔbha -budu zɔ la. Sa -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ gbaa we 'sa.

49 Jejitapɛ nɛɛ:

⟨Yalɪ -wa na 'ɪnumnkpe,

'ɪn dɔdɔ -gɔ na dɪa na bhɔ la.

-Budú -mómú a mneni a 'ka 'mí -yíá 'súbhá?

'In da in mneni in 'ka ladiá?

⁵⁰ 'Lee -amí 'nì wé 'dɛ weee lalaa? »

⁵¹ Etienu nɛɛ 'yae: «-Glaciaan yukwliyɔsulonya, amíaa dlí -yɔ amíaa yukwli mí 'wɔsuluda -Lagɔɔ lalawɛlí -yíá. 'In a zɔa -glá Zuzu 'Pɔpa -yíá 'kómú. A 'wɔ sa amíaa dúkpasí!

⁵² -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔ -mómó amíaa dúkpasí 'nì 'klyíe 'wɔpaliá? 'In -wa gbaa zlíɛ Nyímɛ Tíklí yabhlogbɔɔ yiyígbo, wa ka -maa 'bha. 'In -slɛɛn, 'mó a wíá, 'in a yíá ɔ 'bha.

⁵³ -Lagɔ ka ɔ tite aín yoo 'nyɛ -Lagɔɔ 'anzú sɔ nya. 'In a 'nì wé 'nɔɔwɛ zú.»

Etienu títíe

⁵⁴ Da gbɔwliwɔdúníá 'nɔa wɛlúníá -míní, 'in 'cɛ yíá wa dló yí. Wa líá glá 'wɔ, 'in wa yíá Etienu 'cɛ -yɔ 'pali.

⁵⁵ Zuzu 'Pɔpa mí Etienu yedaa 'gbɔ, ɔ yíá yalí, 'in ɔ yíá -Lagɔɔ 'ɛnɔmniɛ 'kadɔ -yɔyí, -zugba -Zezu 'yígbe -Lagɔɔ lílísɔ.

⁵⁶ 'In ɔ nɛɛ: «A -talí, na yí yalí -yɔ ɛwɛ -kalída, 'in, -zugba, *Nyímɛɛ 'Yú 'yígbe -Lagɔɔ lílísɔ.»

⁵⁷ Tɔɔn, wa yíá 'wɔkpí 'títɛɛ, 'in wa yíá yukwli 'wɔsulú. 'In wa 'dɛ weee yíá ɔ -gɔslo dabɔɔ.

⁵⁸ 'In wa -yɔ ɔ 'susue yíá 'gbe -gníma mni, -zugba wa bha ɔ gbákú 'wɔ. 'In -bhayúníá yíá -maa -bananyá nyímɛsɔyú yabhlo wa láa Sɔɔ -yɔtí, -mó 'ka wé 'yíáyɔzú.

⁵⁹ Da wa míá Etienu gbákú 'wɔbhada, 'in ɔ yíá -Lagɔ bhuhhoe, ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ -Zezu, -in 'bhú na zuzu 'wɔ.»

60 -Muu 'bɪgʊ, ɔ yia 'kukolu 'sibhli, 'in ɔ yia 'wɔkpɪ 'tɪtɛ: «Jɛjitapɛ, -in 'na dɪlɪ gbɔnyuu -mɪnu 'gba wa 'wlu -nɪ!» ɔ bhɪa 'sa gbagbɛ tɔn, ɔ yia 'yli 'mu.

8

*Sɔlv palɪa -Zeluzalɛmɔv *leglizɪ 'klyɪɛ 'wɔ*

¹ Sɔlv -yɔ -wa 'bhaa Etiɛnɪ ka dɪlɪ -bhlo.

Wee 'yli -bhloo 'dɛ nya, wa bhɪa -Zeluzalɛmɔv leglizɪ 'klyɪɛ 'wɔpalɪɛ. 'In -Lagɔnyɪma weee yia lamneni Zudee -yɔ Samalii -dɔdɔ -gʊ. -Zezuu ti-etienya 'dɛkpɔa -tɔa -Zeluzalɛmɔv.

² 'In nyɪma -wa zɔa -bha -Lagɔ, yia Etiɛnɪ 'kwie -gʊ wili bhabha, 'in wa yia ɔ 'bhlu.

³ Sɔlv 'tɛmanɪa 'kɔa la, ɔ 'ka leglizɪ lasa, -zugba ɔ mɪnɪ -budunya zɔ -bhlo -bhlo, 'in ɔ kpa -Lagɔnyɪma, nɔkpasia -yɔ 'ɲwɪnɪ ɔ pa wa -kasɔ 'wɔ.

Filipɔ gbaa -Lagɔgbɔ Samalii -dɔdɔ -gʊ

⁴ -Lagɔnyɪma -wa mnenia la dɔdɔ weee -gʊ, wa mɪnɪ mɔ, wa yi mɔ, -Lagɔgbɔv gbagbɛ nya.

⁵ Filipɔ yia Samalii 'gbe 'kadɔ yabhlo nɔkplɛ mɪnɪ, 'in ɔ yia -mɔ nyɪma -yla -Lagɔɔ -Bhasanyɔɔ gbɔ -gbagbɛ bhli.

⁶ Nyɪmaa -zlo pɔlvɔ Filipɔv wɛɪɪ yukwli flɪɪɪ, -we wa 'nɔa, 'in gwɛdigbɔ ɔ nɔa lɛ, wa yia -yɔɔ 'gbɔ.

⁷ Nɪɪ, zuzu 'nyii yia guzɔnyaa -zlo 'wɔtla 'wɔkpɪkpɪɛ nya, 'in 'kukunya -yɔ 'tɪgtɪgɪnyɪ duun yi 'yaa 'pɔ.

⁸ 'In we yia 'mɔna 'kadɔ -zɛ, wee 'gbe -mɪnɪ nɔkplɛ.

⁹ We bhla, nyɪmɛ yabhlo mɪ 'cun wee 'gbe nɔkplɛ, 'mɔ wa laa 'Simɔɔ. -Dlabhia -nyakpɔɔ nɔnyɔ -wa. 'In

o subhala *Samalii -nyuma weee ηwegaga. 'In o laa o 'de nyume -zonu.

10 'In we 'ka 'nyenyeyua -yobhu, we 'ka nyuma kpasu yli, wa 'de weee pulba o yukwli flilu. Wa neε: «Oo nyume -mōni, -Lagoo 'tite -wa, -we wa laa 'Tite 'Kadu.»

11 O ka -dlabhia -nyakpo nuda -gwle, -zugba we subhali nyuma ηwegagaa 'gbu, wa pulba o weli yukwli flilu.

12 'In -Lagoo nyumaa 'wlulapilgbu -yo -Zezu Klisu gbv -zonu Filipu gbaa. -Wa weee ηwnua we -yo, nukpasia -yo 'ηwni, 'in o yia wa batizee.

13 'Simoo 'de ka we -yohwnu, 'in wa yia o batizee. O yia Filipu kwesi -tu. Gwedigbu -yo gbv 'kadu mia lenoda, -we o yia -yo, 'in we yia o ηwegaga -subhali.

14 -Zezuu tietienya mia -Zeluzalemv 'nva nu, Samalii -nyuma ka -Lagogbu -yohwnu, 'in wa yia wa -gbe Pieli -yo *Zaan tie.

15 Da Pieli -yo Zaan nynia Samalii -dudu -gv, 'in -maa yia -Lago bhubhoe, -wa ηwnua -Lagogbu -yo, wa 'ka Zuzu 'Pupa 'yu 'gbv.

16 Nu, Zuzu 'Pupa 'ni wa glaa nyume yabhlogbo -gv lasibhli -slō. Nyumaa -Kanyo -Zezuu 'ηni nya -bhlogbo wa batizea wa.

17 'In Pieli -yo Zaan 'so yia wa so 'wluo lapali, 'bhie, wa yia Zuzu 'Pupa 'yi.

18 Da 'Simoo 'yia we -yo nu, -Zezuu tietienya -ka nyuma -wa ηwnua -Lagogbu -yo so 'wluo lapali, 'in wa yia -Lagoo Zuzu ni, 'in o yia Pieli -yo Zaan 'gwezi -la.

19 'In o neε: «A 'nye 'ya -ami wee se -muni, 'in -o in -ka so 'wluo lapali, -moo 'ka Zuzu 'Pupa 'yi!»

20 'In Pieli yia we 'bigupali ɔ -yɔlɛ: «-In -yɔ -na 'gwɛzi 'bhɔ la dabɔdɔ! -We ka gbɔ -wa, -mɪ dli, -Lagɔɔ wlawlalu miɔ, wa mneni wa 'ka we zɔ 'gwɛzi nya!

21 -Na dli 'nɪ 'ylinanɪ -Lagɔ 'yliya 'wɔɔ 'gbɔ, -in 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ -ka gbɔ -mɪnɪ 'wɔ.

22 -In 'bhiti -na dli, -in bhuhhoe Jejitapɛ, -de ɔ mneni ɔ 'ka -na 'wlukɔɔn lapɔpalɛ 'nyuu -yɔgbɔ 'wɔtɪ?

23 Na yɪ we -yɔ nɪ, -in 'tɛ dli kalɔ, 'in -in mɪ gbɔnyuuu gaylo nya.»

24 'In 'Simɔɔ nɛɛ Pieli -yɔ Zaan -yɔlɛ: «Amiɔɔ 'dɛ bhuhhoe -Lagɔ na -nɔ nya. -Delee gbɔ -we a gbaa da, we yɪ 'mɪ yɪ.»

25 -Mɔɔ 'bigɔ, wa bhɪɔ -we ka da wa 'yɪɔ, we -yɔ -Lagɔgbɔɔ gbagbɛ, 'in waa -Zezuu tietienya 'sɔ yɪɔ lɔbhiti -Zeluzalɛmɔ. Wa mɪ mnɪda, -zugba wa -yɔ -Lagɔgbɔɔ gbagbɛ mniɔ Samalii 'gbe duun nɔkplɛ.

Filipɔ -yɔ Etiopiyu gbelia

26 Jejitapɛɛ 'anzɪ yabhlo nɛɛ Filipɔ -yɔlɛ «'Yɔɔ 'wɔsɔlɔda lilisɔlɔ, 'yoo -we 'bhɔɔ -Zeluzalɛmɔ, 'in we yɪɔ -Gazaagbe 'wɔ mni, -in -sɔ 'wɔ, -in mni -mɔ.» -Bɔsɛ -dɔdɔ bɛblɛɛ -gɔ -wa.

27 -Bha -bhlokpade, Filipɔ -sɔɔ 'wɔ, 'in ɔ yɪɔ mni. 'In ɔ -yɔ nyumɛ yabhlo yɪɔ gbeli, lɛlɛlɛnyɔ yabhlo -wa. Etiopii -dɔdɔ -gɔɔ 'wlulapɪlɪŋwɔ Kandasɪ lubho ɔ nɔɔ, 'ŋmɪmniɪ 'yliyɔzɔnyɔ 'kadɔ -wa. -Zeluzalɛmɔ ɔ yɪɔ, ɔ 'ka -Lagɔ bɔbɔ,

28 'in ɔ miɔ ɔ dɔdɔ -gɔ lɔmnɪda. ɔ mɪ ɔ nɪmɛsɔɔn -wotloo 'wɔ, -zugba ɔ zɛlɪ 'sɛbhɛ -we -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ *Ezaii cɛɪɔ.

29 -Lagɔɔ Zuzu nɛɛ Filipu -ylaɛ «-In mni, -in nyini -wotloo mia ni -yɔ.»

30 Filipu -yɔ -gwagwie yia we -yɔnyini, ɔ 'nua -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔ Ezaiii 'sɛbhe Etiopiyu mia zelida ni, 'in ɔ yia ɔ layibha. ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-We -na zelia dɛ, -na nu we 'wɔlaa?»

31 -Mɔɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyime 'ni 'mɪ -yla we gwe -sa, sa in 'ka we 'wɔlanua?» 'In ɔ nɛɛ Filipu -ylaɛ: «-In -gbla -wotloo 'wɔ, -in -dɪ 'mɪ kwesi la.»

32 -Lagɔsɛbhɛɛ 'ya -we ɔ mia zelida mu ni:
«ɔ 'wɔ sa bhlabhle -we wa kwa we 'bhalida,
ɔ 'ni nwe gba.
'In ɔ 'wɔ sa *bhlabhleyu -we'e gba,
we nyanu -gɔɔnyɔ 'yu,
ɔ 'ni nwe gba.

33 Wa ka ɔ 'wɔtɪ 'kienyi,
ɔ 'ni -gɔgbɔgbanyɔ tɪklɪ 'yɪ.
Nyɔɔ 'ka ɔnɔɔ 'yuua 'dɪ -sa?
Nu, wa ka ɔ lasa dɔdɔ -gɔ.»

34 Etiopiyu nɛɛ Filipu -ylaɛ: «-Na zukpa -wa, nyɔɔ ka gbɔ -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔ gba sa? ɔ 'dɛɛ gbɔ -wa yaayu, nyime -putuu gbɔ ɔ gbaa yi?»

35 Tɔn Filipu yia we -gɔsa. 'In ɔ yia wee -Lagɔsɛbhɛɛ 'ya kibhe -mini -gɔ -Zezuu gbɔ -zɔnɔɔ gbagbie bhli ɔ -yla.

36 Wa mɪ sa mnɪda, 'in wa yia 'yloogblɔɔ da yabhlo 'nyu yɪ, 'in Etiopiyu nɛɛ: «Nyu mia da! Lɛɛ -lu ka 'gbɔ -in 'na 'ka 'mɪ batizea?» [

37 Filipu nɛɛ ɔ -yla: «Wa mnɛni wa 'ka -mɪ batizee, -zugba -in -ka -Zezu dɪ -gɔ zɔ dɪ weee nya.» Etiopiyu nɛɛ: «In zɔ we dɪ -gɔ nu, -Zezu Klisi mɪ -Lagɔɔ 'Yu nya.»]

³⁸ Tɔɔn, ɔ yia -wotloo 'yligbeli, 'in Filipu -yɔ ɔ 'sɔ yia 'nyu lɔ -bho, 'in Filipu yia ɔ batizee.

³⁹ Da wa 'tlaa 'nyu lɔ nɪ, 'in -Lagɔɔ Zuzu yia Filipu -bha lasali, Etiopiyu 'nɪ 'maslɛɛn ɔ 'yɪ. Tɔɔn, 'in ɔ yia ɔ 'yloogblɔ 'wɔbhu 'mɔna nya.

⁴⁰ Filipu mia nɪ, -mɔɔ mɪ Azɔtɔ! -Lagɔgbu -zɔnɔ ɔ gbaa 'gbenya nɔkplɛ. Danya ɔ plɪlɪa tɪklɪ, ɔ 'ka Sezalee nyɪ.

9

*Sɔlv 'bhitia dli, 'in ɔ yia ɔ 'dɛ -Zezu yoo 'nye
(Lngb 22.6-16, 26.12-18)*

¹ We bhla, Sɔlv gbaa 'kɔmɔɔ ɔ 'ka Nyɪmaa -Kanyɔɔ 'bunɔnya 'bha, 'in ɔ yia *-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ yia mɪnɪ -Zeluzalɛmɔ.

² 'In ɔ nɛɛ -mɔɔ -yla, -mɔɔ cɛlɪ 'sɛbhɛnya *-Lagɔbudunya 'wɔ -Damasɪgbe nɔkplɛ. Nyɪma -wa mia -Zezuu 'Yloogblɔ -gbɔ, ɔ -ka -mɔ wa ylɪ, ɔ kpa wa, we yi nɔkpasia -zɛɔɔ, we yi 'ɲwɪnɪ -zɛɔɔ, ɔɔ Sɔlv 'ka wa 'llukpe palɪ, 'in ɔ 'ka wa -Zeluzalɛmɔ kwa.

³ ɔ mɪ sa -Damasɪ mɪnɪda, ɔ 'ka wee 'gbee ɲwɛ -yɔbɛa yi, tɔɔn, san yabhlo yia yalɪ 'bhɔ, 'in we -nyumalɪ yia ɔ gbeli.

⁴ 'In ɔ yia bhli dɔdɔ, 'in ɔ yia wɛlɪ yabhlo 'nɔ. -Mɔɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Sɔlv, Sɔlv, lɛɛ ka 'gbu -na palɪ 'mɪ 'kɪyɪɛ 'wɔa?»

⁵ 'In ɔ yia we 'bɪgɔpalɪ: «Na -Kanyɔ, nyɔɔ -in -mia?»
«-Amɪ -Zezu, -in mia 'kɪyɪɛ 'wɔpalɪda, -amɪ -wa.

⁶ -In -sɔ 'wɔ, -in pla gbe nɪ 'wɔ, 'in -we -in 'kaa lɛnɔ, wa 'ka we -mɪ -yla gba.»

⁷ Nyɪma -wa -yɔ Sɔlv 'sɔ mia, wa yia 'yligbe, wa'a -sa gbɔ -gbɔ nyanɔ nya. Wɛlɪ -we gbaa 'nɔ wa nɔ we, 'in wa'a 'yɪ nyɪmɛ yabhlogbɔɔ -yɔ.

8 Sɔlv 'kaa dɔdv 'wɔsɔ, ɔ 'yli mɪ -bloda, -zugba ɔ'ɔ 'yɪ -lu yabhlogbɔɔ -yɔ. Ɔ sɔ wa kpaɔ la, 'in wa -yɔ ɔ 'sɔ yia -Damasɪ pla.

9 Ɔ li 'yɪ ta, ɔ'ɔ 'yɪ la, 'in ɔ'ɔ li, ɔ'ɔ 'ma.

10 -Zugba -Zezuu 'bɪnɔnyɔ yabhlo wa laa Ananiasɪ ɔ mɪ -Damasɪ. Nyɪmaa -Kanyɔ nɛɛ ɔ -yla -mɔ ɔ 'yli 'wɔ: «Ananiasɪ!»

'In ɔ yia ηwɪnu, ɔ nɛɛ: «Nyɪmaa -Kanyɔ, -amɪ nɪ.»

11 Nyɪmaa -Kanyɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In -sɔ 'wɔ dɛslɛɛn, -gwele wa laa 'Wɔsna -Gwele, -in 'plɪɪ we -gɔ. -In mɪ Zudasɪ -budu zɔ, Talɪsɪyɪ yabhlo wa laa Sɔlv, ɔ mɪ -Lagɔ bhuhhoeda, -in 'yɪbha ɔ -yɔla.

12 'In -mɔ ɔ 'yli 'wɔ, ɔ ka nɔkpasu yabhlo wa laa Ananiasɪ -yɔyɪ plada, 'in -mɔɔ yia ɔ sɔnya -gɔ lapalɪ, 'in ɔ 'ka lalolu 'yɪ.»

13 Ananiasɪ yia we 'bɪgɔpalɪ: «'A! Na -Kanyɔ, in ka 'nɔ nyɪma duun ηwɛɛ nɪ, nyɪmɛ nɪ ka -na nyɪma tɪklɪ gbɔnyuu 'wluo nɔ -Zeluzalɛmɔ.

14 'In -seli ɔ yia da, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian ka we se ɔ 'nyɛ, nɪ, nyɪma weee, -wa gbaa -na 'ηnɪ, ɔ kpa wa, 'in ɔ 'ka wa 'llukpe palɪ.»

15 Nyɪmaa -Kanyɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In mɪ! Nɪ, in ka -bha nyɪmɛ -mɔnɪ -sa na lubhonɔlu yabhlo nya. Nyɪma -wa 'nɪa Zuifɔ klaa, wa dɔdv 'wlulapɪlɪnya klaa, Izlaɛlɪnyɪma klaa, ɔ 'ka wa na 'ηnɪ -slolu.

16 Sa ɔ 'kaa sɪa na 'ηnɪ 'gbɔ, na dɛ yia -mɔɔ ɔ -slolua.»

17 Tɔɔn, Ananiasɪ yia mɪ. Ɔ nɪnɪa wee -budu zɔ, 'in ɔ yia Sɔlv sɔnya -gɔ lapalɪ. 'In ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Sɔlv, na bheli, da -in mɪa yida nɪ, Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezu ka -mɪ 'klɔtlalɪ 'yloogblɔ. Mɔ tiea 'mɪ, -in 'ka lalolu 'yɪ, 'in Zuzu 'Pɔpa 'ka -mɪ ye.»

18 -Bha -bhlokpade, -lu yabhlo 'bhva Sɔlv 'yliya 'wɔ gaza -kwɔkwɔ 'bhisa, we yia bhli, 'in ɔ yia layiyie lolu bhli. ɔ -sɔa 'wɔ, 'in wa yia ɔ batizee.

19 Tɔvɔn, ɔ bhia lilie, 'in 'kva yia ɔ 'yli yi.

Sɔlv gbaa -Lagɔgbv -Damasi

Sɔlv -yɔ -Zezuu 'bunɔnya ka -tv 'yli sanime nya - Damasi.

20 ɔ yia -bha -bhlokpade -Zezuu gbvɔ gbagbie bhli *-Lagɔbudu zɔ. ɔ nɛɛ: «-Zezu mi -Lagɔɔ 'Yu nya.»

21 Nyima -wa 'nva ɔ wɛli, ηwegaga yia wa subha, 'in wa nɛɛ: «Nyime -ɔ palɔdaa nyima -wa gba -Zezuu 'ηni 'kliyie 'wɔ, mɔ 'ni dɛ mu? 'In gbv -gble sa, ɔ 'ni dɛ wa kpaa yi, 'in ɔ 'ka wa -Lagɔbubɔnyaa -cian kwaa?»

22 'Yli weee nya, Sɔlv gbaa -Zezuu gbv 'tite nya. Da ɔ gbaa -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ ni, Zuifɔnya mia -Damasi, -we wa 'kaa gba, we 'ni -mi.

23 'Yli sanime pla, 'in Zuifv yia 'wolanɔnnv, wa 'ka Sɔlv 'bha.

24 'In Sɔlv yia we 'nv. 'Yli weee nya, zli -yɔ sabɔ, -zugba wa mi gbee plalidanya ηwegvda, wa 'ka ɔ 'bhaa 'gbv.

25 'Yli yabhlo nya, sabɔ, nyima -wa -yɔ Sɔlv 'sɔ mia, wa yia ɔ -cɪɛ 'wɔ ladi. 'In wa yia ɔ 'suo -we gbelia 'gbe, we 'wlvbita -lali, 'in wa yia ɔ we lvv lasibhli.

Sɔlv mi -Zeluzalemv

26 Sɔlv nynia -Zeluzalemv ni, 'in ɔ yia -Zezuu 'bunɔnya lvbhobhoe layla. -Maa weee yia ɔ sɔsvɛ bhli. Wa 'yabhlo 'ni we dli 'wvdi ni, Sɔlv mi -Zezuu 'bunɔnyɔ nya.

²⁷ Banabasɩ yia ɔ 'wɔbhɩ, 'in ɔ -yɔ ɔ 'sɔ yia tietienyaa -gbɛ mni. 'In ɔ yia wa -yla Sɔlvɔ gbɩ gba. Sa Sɔlv -yɔ Nyɩmaa -Kanyɔ 'sɔ gbelia, 'in ɔ yia ɔ -yla gbɩ gba klaa, 'in sa Sɔlv gbaa -Lagɔgbɩ -Zezuu 'ɲni nya -Damasɩ, -zugba nyanɔ 'ni ɔ dli -mi, Banabasɩ yi 'yaa -mɔv gba wa -yla.

²⁸ -Mɔv bhla, Sɔlv -yɔ tietienya mi. ɔ mni, 'in ɔ yia wa -gbɛ -Zeluzalemɩ, -zugba ɔ gba -Lagɔgbɩ Nyɩmaa -Kanyɔɔ 'ɲni nya, nyanɔ 'ni ɔ dli -mi.

²⁹ Zuifɩ -wa gbaa glɛkiwɛli, ɔ -yɔ wa yia 'wɔgbeli, 'in wa yia wɛli 'wɔsɩsali. Ni, -maa mi ɔ dideda, wa 'ka ɔ 'bha.

³⁰ -Lagɔnyɩma 'nɔa sa we, 'in wa yia Sɔlv Seza-legbe 'wɔ kwa. 'Bhie, wa yia ɔ yoo 'pa Talisigbe nukplɛ.

³¹ -Mɔv bhla -leglizɩ -yɔ -dlɔɔ, Zudee -yɔ Galilee -yɔ Samalii -dɔdɔ weee -gɩ. -Zugba wa tɛmanɩ dli, 'in wa zɩ Nyɩmaa -Kanyɔ 'nɔɲwɛ. 'In Zuzu 'Pɔpa yia wa 'wɔsa, 'in wa yia 'wɔzumanɩɛ bhli.

Eneee puepuegbɩ

³² We -ka Piɛli, -mɔɔ miɩ dɔdɔ weee -gɩ 'phliɩda -Lagɔnyɩma 'wɔtalɩ nya. 'Yli yabhlo nya, 'in ɔ yia -Lagɔnyɩma -wa miɩ Lidaagbe nukplɛɛ -gbɛ mni.

³³ 'In ɔ yia -mɔ nyimɛ yabhlo wa laa Enee 'yi, -zugba -mɔɔ pi -mɔɔ -bita -gɩ la -zɩ gbeta, ɔ 'kukuee 'gbɩ.

³⁴ Piɛli nɛɛ ɔ -ylɛ: «Enee! -Zezu Klisɩ ka -mi pue. -In -sɔ 'wɩ, -in gli -na -bita -na 'dɛ nya.» -Bha -bhlokpɛɛ Enee -sɔa 'wɩ.

³⁵ Lidaa -nyɩma weee -yɔ Salɔɔn -dɔdɔ -gɩ -nyɩma weee 'yia ɔ -yɔ nɔda ni, 'in wa yia -Lagɔ pla.

Tabitaa sɔa 'wɩ tlitlie lɩ

³⁶ Nu, 'ηwno yabhlo mɪ -Zopeegbe 'wɔ, -Zezuu 'bɪnoηwno o mia. 'Mɔ wa laa Tabitaa, we ji -wa «lue» * glekiweli 'wɔ. 'Yli weee nya, o nɔa gbuzonu gbɔ lɛ, 'in o bea bobabhanya -yɔ.

³⁷ 'Yli yabhlo nya, 'in o yia gu bhli, 'in o yia tli. Wa budoa o 'kwie, wa yia we lapali -budu 'wlu, -mɔ komi yabhlo zɔ.

³⁸ -Zezuu 'bɪnoɲya -wa mia -Zopee, wa ka 'nɔ nu, Pielɪ mɪ Lidaagbe 'wɔ, -we mia -Zopee kwesi. Wa yia nyuma 'sɔ tie, nu, wa mɪnɪ o laa weli nɪ nya: «-Na zukpa -wa, -in 'na -gwleli -mɔ -nɪ. -In yi!»

³⁹ Tɔun, Pielɪ -sɔa 'wɔ, 'in o -yɔ wa yia mɪnɪ. Da o nɲɪa -mɔ, 'in wa yia o wee komi -we mia -budu 'wlu zɔ kwa. -Dugbanɲwɪ weee bea o kwesi wie nya. Zɔbana -yɔ -bana -we Tabitaa nɔa lɛ, -zugba o -ga 'yliyɔ, 'mɔ wa -slolua o 'klɔ.

⁴⁰ Pielɪ wlelia nyuma weee -budu zɔ, o kulɔa 'kukolu 'yli, 'in o yia -Lagɔ bhuhoe. O 'bhitia 'kwiee gbegbein, 'in o nɛɛ: «Tabitaa, a -sɔ 'wɔ!» Tabitaa -bloa 'yli, o 'yia Pielɪ -yɔ, 'in o yia 'wɔsɔ, o yia ladi.

⁴¹ Pielɪ kpalia o sɔ -yɔ, 'in o yia o 'wɔbhɪ. O laa -Lagɔnyuma -yɔ -dugbanɲwɪ, 'in o yia o wa 'klɔslolu, -zugba o -ga 'yliyɔ.

⁴² -Zopeegbe 'wɔ -nyuma weee yia we 'nɔ. -Bha nyuma duun zɔa Nyumaa -Kanyɔ dli -gɔ.

⁴³ Pielɪ ka 'yli sanɪmɛ li -mɔ -Zopee, -zelibhanyɔ yabhlo wa laa 'Simɔɔɔ -gbɛ.

10

Kɔlɔnɛu 'ylikakɛ Sezalegbe 'wɔ

---

* 9:36 -Dokasi.

1 -Mɔ Sezalee, nokpasu yabhlo mɪ -mɔ, 'mɔ wa laa Kɔlɔnɛɪ. Wlɔmɔv 'slɔjaa 'wlu ta lɔ -slɔja glɔ gbu -zakpa -bhlo wa laa Italii -nyima, wa 'yugalinyɔ ɔ -mɪa.

2 Nokpasu -mɔnɪ, -Lagɔ ɔ zɔa -bha. 'In ɔ -yɔ ɔ -budunwɛɛ -nyima sɔ sɔa -Lagɔ. Zuifɔv bobabhanya duun ɔ saa 'wɔ. 'In ɔ bhuhhoea -Lagɔ 'kɔmɔv.

3 'Ylɪ yabhlo nya, jibheza, lɛlu tanɔ nya, -Lagɔɔ 'anzi yabhlo yia ɔ 'klɔtlalɪ ɔ 'yli 'wɔ. Kɔlɔnɛɪ yia we -yɔyɪ vaa. 'In -mɔv yia ɔ -gbɛ pla. 'In we nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Kɔlɔnɛɪ!»

4 ɔ ylaa -Lagɔɔ 'anzi tenyii, 'in -nyanɪgbɔ yia ɔ -kpali. ɔ nɛɛ we -ylaɛ: «Na -Kanyɔ, lɛɛ -lu we -ma?»

-Lagɔɔ 'anzi yia we 'bigɔpali ɔ -ylaɛ: «-Na -Lagɔɔ bhuhhoe wɛɪ -yɔ zɔzɔnɔnya -in nɔa bobabhanya -yla lɛ, -Lagɔ ka we gbu -yɔŋwɔnu. ɔ 'nɪ -mɪ 'wɔdlɔ.

5 -In tie dɛslɛn nyima -Zopee, nyimɛ yabhlo mɪ -bha, 'mɔ wa laa Simɔ Piɛɪ. Wa -yɔ ɔ 'ka yi.

6 -Zelibhanyɔ wa laa 'Simɔɔ, ɔ ka -budu mɪa gumunyuɔ -gɔgɔ -gɔ nɪ, ɔ -gbɛ Piɛɪ mɪa.»

7 Da -Lagɔɔ 'anzi -we -laa ɔ wɛɪ mɪa, tɔvɔn, 'in Kɔlɔnɛɪ yia ɔ zɔlubhonɔnya 'sɔ -yɔ ɔ 'slɔjayu yabhlo mɪa ɔ lubho nɔda la. Nu, ɔɔ 'slɔjayu mɪa, -Lagɔ -mɔɔ zɔ 'yaa -bha.

8 Gbu -we 'plɪa, ɔ gbaa we 'bigɔ wa -yla weɛɛ 'bhie, ɔ yia wa tie -Zopee.

Piɛɪ ylikakɛ -Zopeegbe nokplɛ

9 We zɪ zɪa, da wa mɪa -slɔ 'yloogblɔ, 'in wa mɪ -Zopee -yɔ cɪpada, -bha Piɛɪ -gblaa -budu 'wlu* . Midiii gbɛgbɛɪn, ɔ -gblaa -mɔ, 'in ɔ 'ka -Lagɔ bhuhhoe.

* 10:9 Wee -buduu -ba -bedlɛɛ.

10 -Slɛɛn, ɲwɔ 'bhaa ɔ, ɔ 'yɪbha ɔ 'ka li. Da wa mia ɔ -yla lililu pida, -bha -lu yabhlo -Lagɔ 'paa yoo yia ɔ 'yli -gu.

11 ɔ 'yia yali -yɔ ɲwe -kalɪda, -bha -lu yabhlo 'bhva -mɔ. Wee -lu mia, we 'wɔ sa 'naa 'kadɔ, mɔ 'bhva yali, nɛɛ -lu wa kpa la gwɪgwɪ -mnva 'yli, 'in we yia kwli.

12 'In nɪma weee -we kaa 'lali -mnva klaa, lag-bizeli -nɪma klaa, we -yɔ zia weee mɪ we 'wɔ.

13 Wɛli yabhlo nɛɛ ɔ -ylae: «Piɛli, -in -sɔ 'wɔ, -in 'bha, 'in -in 'ka li!»

14 Nɪ, Piɛli 'pali we 'bɪgɔ: «'Ao! -Innya! Na -Kanyɔ, -we ka gbɔ -wa, in 'nɪa -slɔ pɔɪnkanɪmɛ -yɔ -na -gba li.»

15 Wee wɛli -bhlokpade -zakpa 'sɔnɔ yia gba, we nɛɛ: «-We -Lagɔ tia 'wɔ 'wlalaa nɪ, -mɪ 'na 'yɪli we pɔɪnkalu 'bhisa -nɪ.»

16 We 'plɪli 'wɔ la -zakpa ta, 'in wee -lu yia yali lɔmnɪ.

17 Nɪ, -we ɔ 'yia dɛ ɔ 'yli 'wɔ, we 'ji Piɛli 'yɪbhaa ɔ 'dɛ la, 'lee sa -mɔɔ 'ji 'ka -mia? Wee bhla nɪ nya, nyima -wa Kɔlɔnɛi tiea, wa yia 'Simɔɔɔ -budu -yɔlayɪbha. Nɪ, -slɛɛn wa mɪ ɔ -buduu klolo ɲwɛɛ.

18 Wa laa, 'in wa yia layɪbha: «'Lee -budu nɪ ɲwɛɛ Simɔ Piɛli mia yi?»

19 Piɛli mɪ -slɔ -we ɔ 'yia ɔ 'yli 'wɔ, we 'ji -gu 'wlukɔɔn lapɔpalɪda, -bha -Lagɔɔ Zuzu gbaa ɔ -ylae: «-In -tali, nyima ta mɪ -na da -talɪda.

20 -In -sɔ 'wɔ, -in 'sibhli la. 'In -in 'na kpekeli -nɪ, -in -yɔ wa 'sɔ mnɪ, -amɪ tiea wa.»

21 Piɛli 'sibhli la, 'in ɔ nɛɛ waa nyima -ylae: «Nyɪmɛ yabhloo da a mia -talɪda yi? -Amɪ -wa. -A 'nɔ -mɔ? Lɛɛ gbɔ 'wɔ a yi -nya?»

22 Wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Kɔlɔnɛi ɔ -wa Wlɔmɔv 'slɔjaa glɔ gbuu 'yugalɔnyɔ nɪ, mɔ tiea -aɪn. Nyɪmɛ tɪklu -wa, 'in ɔ zɔa -Lagɔ 'nɔŋwɛ. Zuifɔv dɔdɔ -gɔ -nyɪma weee saa ɔ zɔzɔnɔv 'dɪ. 'Yɪ yabhlo nya, -Lagɔɔ 'anzɪ yabhlo yia ɔ 'tɔlvɔ yɪ. Nu, ɔ tie -mɪ nyɪma 'wɔ. Wa la -mɪ, -in yɪ ɔ -gbɛ, 'in wɛlɔnya -in 'kaa gba, ɔ 'ka we yukwli pɔlv.»

23 Tɔvɔn, Piɛli yia wa 'wɔbhu ɔ 'lakpanya nya, 'in wa yia ɔ -gbɛ -gɔ.

Zɪ zɪa, 'in Piɛli yia 'wɔsɔ. 'In ɔ -yɔ wa 'sɔ yia mɪnɪ. -Lagɔbhelia -tɔlvɔ -wa mɪa -Zopee, -maa yia wa yoo kwa.

24 We zlu 'sɔnɔ zɪa nɪ, 'in wa yia Sezalee nyɪnɪ. Kɔlɔnɛi ka ɔ -budɔŋwɛɛ -nyɪma -yɔ ɔ jɪjɪ -talea la. Wa ka 'wɔlɔgbeli ɔ -budu zɔ, -zugba wa wɔ Piɛli.

25 Da Piɛli nyɪnia Kɔlɔnɛi -budɔŋwɛɛ, ɔ 'ka plaa yɪ, -bha Kɔlɔnɛi yia ɔ yoo -saa. 'In ɔ yia 'wɔkwli tenyɪi, ɔ 'ka Piɛli fɔsa, -mɔɔ 'nɔŋwɛzɔzɔvɛ nya.

26 'In Piɛli yia ɔ 'wɔbhu. ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In -sɔ 'wɔ, nu, nyɪmɛ -amɪ -mɪ 'ya.»

27 'Bhie, ɔ yia gbada -tɔ Kɔlɔnɛi nya. 'In ɔ yia -budu zɔ pla. Piɛli yia nyɪmaa -zlo -yɔyɪ 'wɔlɔgbelida.

28 ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A -yɪ we 'jɪ nu, we se 'nɪ Zuifɔ -yla -mɪ, ɔ -yɔ ɔ 'nɪa -Lagɔ -yɪ 'ka ladɪ. 'In ɔ 'nɪ we se -ka, ɔ 'ka -mɔɔ -budu zɔ pla. -Lagɔ ka 'mɪ we 'kɔslɔlu nu, in 'na ylɔli nyɪmɛ yabhlogbɔɔ pɔvɪnkanyɔ -yɔ titinanyɔ 'bhisa -nɪ.

29 We 'dɛɛ 'gbɔ, da a laa 'mɪ, 'in in yia yɪ, 'in in 'nɪa -gla zɔ. -We ka 'gbɔ a yia 'mɪ la, in 'yɪbha in 'ka we 'nɔ.»

30 Kɔlɔnɛi yia we 'bɪgɔpali: «We 'yɪ -mɪnɔvɔ nɪ, wee lɛli -bhlokpade nya, 'yɔgbagbɔ lɛli tanɔ nya, in mɪ

-Lagɔ bhuhhoeda na 'dɛɛ -gbɛ. -Bha -bhlokpade nyime yabhlo kaa lilibana 'wɔ tlalia 'mɪ 'klɔ.

31 'In ɔ nɛɛ 'mɪ -ylaɛ: <Kɔlɔnɛɪ, -Lagɔ ka -na -Lagɔɔ bhuhhoe wɛɪ -yɔŋwɛnu. Ɔ 'nɪ zɔzɔnɔ -we -in nɔa bobabhanya -yla lɛ 'wɔɔɔɔ.

32 -In tie nyuma -Zopee, Simɔ Piɛɪɪ -gbɛ wa -yɔ ɔ 'ka yi. -Zelibhanyɔ wa laa 'Simɔɔ, -ɔ ka -budu mia gumunyu -gɔgɔ -gɔ nɪ, ɔ -gbɛ Piɛɪɪ mia.)

33 -Bha -bhlokpade in tiea nyuma, wa mɪ -mɪ 'bɔ, 'in -in yia yiyigbɔ -yɔŋwɛnu. -A 'dɛ weee mɪ -slɛɛn -seli -Lagɔ 'yu, -a 'ka -we Nyimaa -Kanyɔ zɔa -mɪ ŋwɛɛ yukwli pɔɔ.»

Piɛɪɪ gbaa Kɔlɔnɛɪ -budunwɛɛ

34 Tɔɔn, Piɛɪɪ 'bhua wɛɪ 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ: «-Slɛɛn, in ka we 'jiyibheli gbɔzɔnɔ sa nɪ, -Lagɔ'ɔ gbɪzi nyima 'wɔ.

35 Nɪ, wɛɪɪ -gnɔ -bhlo -bhlo 'wɔ, nyime -ɔ zɔa -Lagɔ 'nɔŋwɛ, 'in ɔ nɔa gbɔ tɪklɪ lɛ, mɔ nanɪa -Lagɔ dɔɔɔ.

36 -Lagɔ ka ɔ wɛɪ Izlaɛɪnyuma yoo 'pa. Nɪ, wɛɪ -zɔnɔ -wa. 'In -Zezu Klisu 'gbɔ, -a 'ka 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ 'yɪ -Lagɔɔ -gbɛ. Ɔ -Zezu -wa nyuma weee -Kanyɔ.

37 Bhla -we nya 'Zan *-Batisɪ gbaa nyuma -yla: <A yi, in 'ka ain batizee>, we bhla wee wɛɪ -mɪnɪ dia gwe Galilee. 'In, -mɔɔ 'bɪgɔ, -we nɔa lɛ Zudee -dɔɔɔ -gɔ da weee, amɪaa 'dɛ -yi we 'ji.

38 Sa -Lagɔ ŋwnaa Nazalɛɪyɪ -Zezu Zuzu 'Pɔpaa 'tɪɛ nya, a -yi we 'ji. Sa -Zezu 'plɪɪa dɔɔɔ weee -gɔ gbɔzɔnɔɔ lɛnɔe nya, 'in sa ɔ jipea nyuma weee -wa *'Kuzu mia 'klɪyɛ 'wɔpaliɔa, a -yi 'ya -mɔɔ 'ji. -We ka gbɔ -wa, -Lagɔ -yɔ ɔ 'sɔ mɪ.

39 «-We weee ɔ nua lɛ Zuifɔv dɔdɔ -gɔ -yɔ -Zeluzalɛmɔ, -amɪa mɪ we dayɪnya nya. Wa ka 'ya ɔ 'bha ɔ *su -gɔ lakɔlɔvɛ nya.

40 'In 'yɪ 'sɔ we taa zɪ, -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhu tɪtɪnya lɔ. 'In ɔ yia we lɛnɔ, ɔ 'ka -amɪa ɔ tietienya 'klɔtlalɪ.

41 We 'nɪ nyɪma weee 'yɪ ɔ, -amɪa -Lagɔ -saa -bha 'cɪn ɔ gbɔɔ dayɪnya nya, -amɪa -wa. Da -Lagɔ 'bhua ɔ 'wɔ tɪtɪnya lɔ, -amɪa -yɔ ɔ lia, 'in -a -yɔ ɔ yia 'ma.

42 -Zezu nɛɛ -aɪn -yla, -a gba -Lagɔgbɔ nyɪma -yla, 'in -a gba nɪ, 'mɔ -Lagɔ palɪa la, ɔ 'ka tɪtɪnya -yɔ 'yɪyɔganyaa -yɔgbɔ 'wɔbhu.

43 -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya weee ka ɔ gbɔɔ dayɪgbɔ gba. Wa nɛɛ: «Nyɪmɛ -ɔ -ka -Zezu dlɪ -gɔ zɔ, 'in -Lagɔ tɪa -mɔɔ -yɔgbɔ 'wɔ, -Zezuu 'ɲnɪ 'tɪtɛɛ 'gbɔ.» »

Nyɪma -wa 'nɪa Zuifɔ, Zuzu 'Pɔpa ka wa -gɔ la-sibhɪ

44 Bhla -we nya Piɛɪ mɪa gbada, -wa mɪa ɔ wɛɪ yukwɪ pɔɔɔɔ, 'in Zuzu 'Pɔpa yia wa -gɔ lasibhɪ.

45 Zuifɔv -Lagɔnyɪma -wa -yɔ Piɛɪ 'sɔ nɔa, -maa 'yɪa we -yɔ nɪ, -Lagɔ ka -wa 'nɪa Zuifɔ Zuzu 'Pɔpa -gɔ lamnɛni, 'in ɲwɛgaga yia wa subha.

46 'In -Lagɔnyɪma yia waa nyɪma ɲwɛɛ wɛɪ -putunya 'nɔ, -zugba wa mnɪnɪ -Lagɔɔ 'ɲnɪ 'kadɔ.

47 'In Piɛɪ nɛɛ: «Nyɪma Zuzu 'Pɔpa 'sibhɪa -gɔ la -aɪn 'bhisa, -a mnɛni -a 'ka gba wa 'na batizeli wa 'nyu nya -nɪ?»

48 'In Piɛɪ nɛɛ, wa batizee wa -Zezu Klisu 'ɲnɪ nya. 'In wa 'dɛ weee nɛɛ Piɛɪ -yla, ɔ -yɔ wa 'sɔ -tɔ 'yɪ sanɪmɛ nya.

11

*Pɔɔ saa 'bɪgɔ dɪ -Zeluzalɛmɔv leglɪzɪ -yla

1-Zezuu tietienya -yɔ -Lagɔbhelia -wa mia Zudee -dɔdɔ -gɔ ka 'nɔ nu, nyɔma -wa 'nia Zuifɔ, wa ka -Lagɔgbɔ -yɔŋwnu.

2 Da Pielɪ yia lɔ -Zeluzalemɔ, -Lagɔnyɔma -wa mia Zuifɔ nya, 'in -maa yia ɔ tɔ dɪ.

3 Wa nɛɛ: «-In ka nyɔma 'nia knɪ 'wɔ mɪ -gbɛ pla* , 'in -in -yɔ wa 'sɔ yia li!»

4-Bha Pielɪ gbaa wa -yla, -we 'plia -bhlo -bhlo, we bhliɪ we gwedɪda, ɔ nɛɛ wa -yla:

5 «'Yli yabhlo nya, in mɪ -Zopeegbe 'wɔ, da in mia -Lagɔ bhubhoeda, 'in -lu yabhlo -Lagɔ 'paa yoo yia na 'yli -gɔ yi. Wee 'yli 'wɔ, in 'yia -lu yabhlo -yɔ, -zugba we sibhli la na gbɛgbɛin. Wee -lu 'wɔ sa 'naa 'kadɔ. We mɪ lakpada we gwɪgwɪ -mnɔa 'yli, -zugba we bhɔ yali, 'in we yia 'mɪ kwesi nyɪ.

6 In ylaa we nɔkplɛ tenyii, 'in in yia numa kaa 'lali -mnɔa klaa, -fliinuma klaa, lagbizeli -nɪma klaa, 'zianya klaa -yɔyɪ.

7 Tɔɔn, 'in in yia wɛli yabhlo 'nɔ, we nɛɛ 'mɪ -yla: <Pielɪ, -in -sɔ 'wɔ, -in 'bha, 'in -in 'ka li!»

8 «'In in nɛɛ: <'Ao, na -Kanyɔ, -innya! In -ka bhaa 'wɔ, pɔɪnkalu -yɔ -na -gba 'nɪ -sɔ na ŋwɛɛ pla.»

9 «'In we 'sɔnɔ nya, wee wɛli yia yali 'bhɔ, 'in we nɛɛ 'mɪ -yla: <-We -Lagɔ tia 'wɔ 'wlalaa nɪ, -mɪ 'na 'yɪ we pɔɪnkalu 'bhisa -nɪ.»

10 We nɔ 'sa -zakpa ta. 'Bhie, we 'dɛ weee yia yali lɔmnɪ.

11 «We bhla tɔɔn, nyɔma ta -wa 'bhɔa Sezalee, -wa wa tiea 'mɪ 'wɔ, -budu -we ŋwɛɛ in mia, 'in wa yia -bha nyɪ.

* 11:3 Glɛkɪwɛli nɛɛ «knɪplanya».

12 -Lagoo Zuzu nɛɛ 'mɪ -ylaɛ: <In 'na gbɪzɪɪ nyɪma 'wɔ -nɪ, -ɪn -yɔ wa 'sɔ mɪ. > -Amɪaa -Lagɔbhelia gbelibhlo -wa -yɔ 'mɪ 'sɔ yia da -seli nɪ, ma kwaa 'mɪ yoo Sezalee. 'In -a 'dɛ weee yia Kɔlɔnɛɪ -budu zɔ pla.

13 -We ylia Kɔlɔnɛɪ nɪ, ɔ yia we gba -aɪn -yla. Sa ɔ 'yia ɔ -budu zɔ -Lagoo 'anzi 'yligbeda, 'in -mɔɔ yia ɔ -yla gba: <In tie nyɪma -Zopee, nyɪmɛ wa laa Simɔ Piɛɪ, wa -yɔ ɔ 'sɔ 'ka yi.

14 Sa -ɪn 'kaa nɔ, 'in -ɪn -yɔ -na -buduɲwɛɛ -nyɪma 'kaa gbɪ 'wɔbhu, ɔ 'ka -mɪ -yla we gba.>

15 «Da ɪn bhlia wa -yla gbɪ -gbagbɛ, 'in Zuzu 'Pɔpa yia wa -gɔ lasibhli. Sa we 'sibhlia -amɪa -gɔ la we gwedɪɪda, 'sa.

16 Tɔɔn, Nyɪmaa -Kanyoo wɛɪ ɔ gbaa zɪmɛ, 'in we yia 'mɪ dɪɪ lasibhli: <*Zaan ka batizee 'nyu nya, nɪ, -Lagoo 'ka aɪn batizee Zuzu 'Pɔpa nya.>

17 Zɪ -a ɲwnua Nyɪmaa -Kanyoo -Zezu Klisu gbɪ -yɔ, 'in -Lagoo yia ɔ Zuzu 'Pɔpa -aɪn 'nyɛ. 'Sa -Lagoo 'nyɛ 'yaa wamɪa ɔ Zuzu 'Pɔpa. Nyoo -amɪ mɪa, 'in ɪn 'ka gba -we -Lagoo 'kaa lɛnɔ, ɔ 'na nɔnɔ we lɛ -nɪa?>

18 -Lagɔnyɪma 'nɔa wɛɪnya -mɪnɪ, 'in we yia wa dɪɪ zɔbɛɪ -dɪoo. Wa -mɪnɪnɪa -Lagoo 'ɲɪ, 'in wa nɛɛ: «Gbuzɔnɔ -wa, nyɪma -wa 'nɪa Zuifɔ, -Lagoo ka se wa 'nyɛ, wa 'ka wa dɪɪ 'bhiti, 'in wa 'ka 'yliyɔgagɛ -zɔnɔ 'yɪ.»

Antiɔsɔ -Lagɔnyɪma

19 Etiɛnɪ tɪtɪɛ 'bɪgɔ, 'in wa yia -Lagɔnyɪma 'kɪyɛ 'wɔpaliɛ bhli. 'In -maa yia lamneni da weee. Tɔɔa mɪ Fenisi, Siplɔ -yɔ Antiɔsɔ. 'In wa -ka -Lagoo gbɪ gbaa mɪ, Zuifɔ 'dɛkpɔa -yla wa gbaa we.

20 -Muu bhla, Siplu -yɔ Silenu -Lagonyima tɔlva ka Antioṣu yi, -zugba wa gba Nyimaa -Kanyɔ -Zezuu gbuzɔnu gbv, nyima -wa 'nia Zuifu -yla.

21 -Lagoo 'tite -yɔ wa 'sɔ mu 'gbv, nyima duun yia wa weli -gv lanwnunu. 'In wa yia wa 'de -Lagoo yoo 'nye.

22 -Zeluzalemu *leglizi 'nva gbonya -muni, toun, wa yia Banabasi tie Antioṣu.

23 Da ɔ nyinia -mɔ, sa -Lagoo nva -Lagonyima 'nanu 'wu, ɔ 'yia we -yɔ, ɔ yia we 'muna li. 'In ɔ yia wa 'de weee 'kwayli 'pa, nu, wa -tu -Lagoo 'wu dli weee nya tikli.

24 Banabasi mi nyime -zɔnu nya, Zuzu 'Pɔpa ka ɔ ye, 'in ɔ kaa dli. 'In we 'gbv nyimaa -zlo yi 'yaa -maa 'de -Lagoo yoo 'nye.

25 -Muu 'bɔgv, Banabasi yia Solu dataia mni Talisi.

26 Da ɔ 'yia ɔ, 'in ɔ -yɔ ɔ 'sɔ yia Antioṣu yi. Wa 'de 'sɔ li -bha -zv -bhlo waa -Lagonyimaa -gbe, -zugba wa slolu nyimaa -zlo dli -zv gbv. Nu, Antioṣugbe 'wu wa laa -Zezuu 'binonya Kletien tiatia.

27 We bhla, -Lagoo -falipanya tɔlva 'bhva -Zeluzalemu, 'in wa yia Antioṣu yi.

28 Wa 'yabhlo wa laa Agabasi -saa 'wu -Lagoo Zuzu nya, ɔ nee, ηwɔ 'kadu yia dayli yia dudu weee -gv. 'In wee ηwɔ yia yi bhla -we nya Klodu mia nyimaa 'wlulapinyɔ 'kadu nya.

29 'In, -Zezuu 'binonya yia gbv pupali nu, -ɔ -ka -mi -we ɔ -ka 'yi, ɔ wla we, wa 'ka we yoo 'pa, -Lagonyima mia Zudee dudu -gv wa 'wosalu nya.

30 'Sa waa -Zezuu 'binonya nva we. -We wa 'yia, 'in wa yia we Banabasi -yɔ Solu yoo 'nye, 'in -maa yia we leglizi nyima kpasɔ kwa Zudee.

12

Wa 'bhaa *'Zake, 'in wa yia Pieli -kaslv 'wopa

¹ We bhla, nyımaa 'wlulapılınyo Ewlođu bhliha leglizı nyıma tɔlva 'klyıe 'wɔpalie.

² 'In o yia Zaaan bheli *'Zake 'bha tɔgɔgble nya.

³ 'In da o 'yia we -yo nu, we nanı Zuıfɔ dɔđu, 'in o yi 'yaa Pieli kpa, *'Floo -we 'nia gɔo -yo -kaa 'fetu bhla.

⁴ Ewlođu kpaa Pieli, 'in o yia o -kaslv 'wopa. 'In o nɛɛ 'slɔja -mnɔaa -zakpa -mnɔa -yla, -maa -kɔ o ŋwɛ. O 'yibha o 'ka o -yɔgbɔ 'wɔbhı nyıma 'yu, *'Wɔzıtyılu 'fetu bhıa zı.

⁵ 'Slɔja mı Pieli ŋwɛkɔda -kaslɔbıduđu zɔ, 'in leglizı yia -Lagɔ bhıbhɔda -tɔ tıklı o 'gbɔ.

-Lagɔɔ 'anzı -saa Pieli -kaslɔbıduđu zɔ

⁶ Yı -we nya Ewlođu 'kaa Pieli -yɔgbɔ 'wɔbhı, we sabɔ, -zugba Pieli mı 'yɩaa 'wɔ 'slɔja 'sɔ nyıdı. O mı nɛtɛllukpe 'sɔ 'wɔ gbɔanda, -zugba -kaslɔbıduđu ŋwɛkɔnya 'yɩgbe -kaslɔbıduđu ŋwɛɛ.

⁷ -Bha -bhlokpade Jɛıtapeɛ 'anzı 'tlaha -bha -kaslɔbıduđu zɔ, 'in zı yia -mɔ slo. O zıa Pieli beta yabhlo kwe, o ganɔa o, 'in o nɛɛ o -ylae: «-In -sɔ 'wɔ slı!» Tɔn, nɛtɛllukpenya yia Pieli sɔ 'wɔbhı, 'in we yia laslo.

⁸ 'In -Lagɔɔ 'anzı nɛɛ o -ylae: «-In jı -na -jɩaa, -ın -pla -na -sakwɩa 'bhɔ 'wɔ, -ın -gba we 'llukpe!» Pieli yia we 'nɔŋwɛ zɔ. 'In -Lagɔɔ 'anzı yia we -gɔdı o -ylae: «-In -pla -na -bana 'wɔ, 'in -ın yi 'mı 'bı.»

⁹ Pieli mı -Lagɔɔ 'anzı 'bı, 'in o yia -kaslɔbıduđu zɔ 'tla. -We -Lagɔɔ 'anzı mıa lɛnɔda, o mɔ dıu we 'nı gbɔzɔnɔ, 'yɩaa -ylada o mıa.

¹⁰ Wa zıa -kaslɔbıduđu ŋwɛkɔnyaa tıanɔ -yo 'sɔnɔ -gɔ, 'in nɛtɛ -klolo -we -galıa 'gbe, 'in wa yia we -yo

nyni. Wee klolo -kalia we 'de nya wa 'yu, 'in wa yia 'tla. Wa kwaa yoo yabhlo -se, toun, 'in -Lagoo 'anzi yia Pieli kwesi 'bhu.

11 Toun, -we 'plia Pieli yibhelia we 'ji, 'in o nee o dli zo: «-Sleen na yi we -yo nu, gbuzonu -wa: Jejitape ka o 'anzi tie, 'in o yia 'mi Ewloduu 'tite kwee -sa. Gbonyuu Zuifu pupalia na 'gbu, 'in o yi 'yaa 'mi -mou zo -sa.»

12 Da Pieli 'nua wee gbu 'wula, 'in o yia Zaan wa laa Maliku 'nyaa Maliii -budunwee mni. Da -Lagonyuma duun gbelia 'wlu, -zugba wa bhuhoe -Lago o 'gbu.

13 Pieli bhla -buduu klolo, lubhononwono wa laa Wlodu, 'in -moo yia -bha -talia yi.

14 O yibhelia Pieli weli, o mi 'muna lidaa 'gbu, o 'ni -budu -kali. 'In o -yo gwagwie yia gbaa mni nyima talva -yia: «Pieli mi -budunwee!»

15 Wa nee o -yia: «-Sabhe bhaa ain yi?» 'In o nee wa -yia: «Gbuzonu -wa!» Toun, 'in wa nee: «-Zugba o zuzu -wa!»

16 -Muu bhla, -zugba Pieli bhla klolo -bhloo 'de. Da wa -kalia -bha, wa 'yia o -yo, 'in nwegaga yia wa subha.

17 'In Pieli yia wa -yia so 'pa, a 'mu nwe. 'In sa Jejitape wlelia o -kaslobudu zo, 'in o yia we 'bigu gba wa -yia. 'In o nee 'ya wa -yia: «A gba we 'Zake -yo -Lagobhelia talva -yia.» 'Bhie, o 'tlaa, 'in o yia da -putu mni.

18 Da zli zha, 'in 'sloja yia gbugblolu, -zugba wa yibhaha yibhaha lae, lee -lu yli Pielia.

19 Ewlodu nee wa -tali o da. Wa -talia o da, wa 'ni o 'yi. 'In Ewlodu yia waa -buduu nweku -sloja layibha, 'in o nee wa 'bha wa.

-Muu 'bigu, o 'bhua Zudee, 'in o yia Sezalee ladia mni bhla -selee -nu nya.

Ewloḍv ka th

²⁰ Tili -yḵ Sidḵḵn -nyḵmaa lililu mia, Ewloḍv ḍḍḍv -gḵ we bhua. -Muu bhla, Ewloḍv ka wa -yḵ 'ce 'pal. Wa bhla weli -bhlo, 'in wa yia o komii ḵwekḵnyḵ Blasitust o 'wḵkulu. 'In wa nee Ewloḍv -ylae: «'Wḵtḵtḵe -ḍḵḵ -tḵ -ain nyidi.»

²¹ 'In Ewloḍv yia wa -yla 'yli zḵ. Wee 'yli nynia, o yia o ḵḵnḵmni -bana 'wḵpla, 'in o yia o gbḵwḵbhukpe 'wḵ ladi. 'Bhie, o yia wa -yla gbḵ lapali -zejila 'wḵ.

²² 'In nyima yia 'wḵkpi: «-Lago yabhlo mia de gbada, -mḵḵ 'ni nyime!»

²³ Wee bhla -bhloo 'de nya, Jejitapee 'anzi yia Ewloḍv bhiti, o 'ni -Lagoḵ ḵḵni -mḵḵnu 'gbḵ. 'In -mna yia o li, 'in o yia th.

²⁴ We bhla, -zugba -Lago weli -yḵ -gḵwḵlaylimane mni, 'in nyima nyee wa 'de -Lago yoo.

²⁵ Da Banabasi -yḵ Sḵḵ bhia wa lubho, 'in wa yia -Zeluzalemḵ ḵbhiti. Wa yia 'Zan Maliki 'wḵbhu, 'in wa -yḵ o 'sḵ yia mni.

13

Zuzu 'Pḵpa tiea Banabasi -yḵ Sḵḵ

¹ Antisḵḵ leglizi 'wḵ, -Lago gbḵḵ -falpanya -yḵ nyḵmaa gbḵslolunya mia -bha. Wa ḵḵni ni: Banabasi, 'Simeḵḵ wa laa nyime -ylukpa, Silenyu Lusiusḵ, nyḵmaa 'wlulapilnyḵ Ewloḍv Antipasḵ jijli -tale Manaee -yḵ Sḵḵ.

² 'Yli yabhloo zḵ, da wa mia -Lago bhubhoeda, -zugba wa pla 'sun, Zuzu 'Pḵpa nee wa -ylae: «A -sa

-bha Banabası -yɔ Sɔlv wa 'dɛ saa, lubho -we ka 'gbv in yia wa la, wa 'ka we nu.»

³ Wa yia 'sun -plada -yɔ -Lagɔ -bhubhoeda -tv. -Mbv 'bıgv, 'ın wa yia Banabası -yɔ Sɔlv sɔ 'wluo lapalı, 'bhie, wa yia wa 'yitide, 'ın wa yia mnı.

⁴ Zuzu 'Pupa tiea Banabası -yɔ Sɔlv, 'ın wa yia Selusii mnı, -bha wa 'bhua 'glv 'wv. 'In 'nyunyıdıdvdv wa laa Sıplv, wa yia -mɔ mnı.

⁵ Da wa nynia Salaminı, 'ın wa yia -Lagɔgbv gbagbie bhli Zuıfv -Lagɔbudunya zɔ. 'Zan Malıkı -yɔ wa 'sɔ mı, -zugba ɔ sa wa 'wv.

⁶ Wa -dıa 'nyunyıdıdvdv 'wv, 'ın wa yia Pafɔsvgbe nvkplɛ nyini. -Mɔ wa -yɔ -dlabhia -lenɔnyɔ yabhlo wa laa Baalı -Zezu gbelia. Zuıfv, -ɔ laa ɔ 'dɛ -Lagɔgbv -falıpanyɔ, mɔ -wa.

⁷ 'Nyunyıdıdvdv 'wlulapınyɔ Seljıusv Pɔlusv -gbɛ ɔ -dıa la, 'ylimnanyɔ mɔ. ɔ dıdvdv 'wlu-lapınyɔ laa Banabası -yɔ Sɔlv, ɔ 'yıbha ɔ 'ka -Lagɔwɛlı 'nvı 'gbv.

⁸ Nu, -dlabhia -lenɔnyɔ wa laa glɛkıwɛlı 'wv Eliması, -mɔɔ 'nı 'yıbha, 'nyunyıdıdvdv 'wlulapınyɔ ɲwnu -Lagɔgbv -yɔ, we 'gbv ɔ yia Banabası -yɔ Sɔlv tv dılı.

⁹ Zuzu 'Pupa yea Sɔlv wa la 'yaa *Pɔlv, ɔ ylaa ɔ Eliması 'yliya 'wv tenyii, 'ın ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ:

¹⁰ «-Dawlı bhabha -yɔ 'nyii -kanyɔ, 'Kuzuu 'yu, -ɔ -wa gbvzɔnv weee tonyumɛ! -In 'nıa -Lagɔ lenvgbv da 'wulasalıe 'yılıgbelia yii?

¹¹ -Slɛn -ın pv yukwlı: Jıjıtape yia -mı bhıtıa, -ın 'ka 'lv. 'In -ın 'na 'ka 'ylv -yɔyı bhla yabhlo nya.»

-Bha -bhlokpade, Eliması 'lɔa, 'ın ɔ yia nıkpise 'wv -tv, -zugba ɔ bhıbhılı sɔ la, nyıme -ɔ 'kaa ɔ sɔ lakpaa datale nya.

12 Da 'nyunyididudu 'wluwapilinyo 'yia -we 'plia -yo, 'in o yia -Lago -plagbu -yohwnu. 'In -Lagogbu wa mia -sloluda, we yia o dli kwezi bhabha.

Polv-yo Banabası 'so mnia Antioşu Pisidii -dudu -gv

13 Pafosugbe 'wu, Polv -yo o nononya -bhoa 'glu 'wu, 'in wa yia Pelizigbe nukple mni, Panfilii -dudu -gv. -Bha 'Zan Maliki 'bhva wa 'bi, 'in o yia -Zeluzalem lumn.

14 -Muu 'bigu, wa 'bhva Pelizi, 'in wa yia Antioşu mni Pisidii -dudu -gv, bhv -gv. Zuifu *Nyapeyli nya, 'in wa yia -Lagobudu zo pla, 'in wa yia ladi.

15 Da wa bhia tite -yo -Lagobuu -falpanyaa 'sebhε zelize, 'bhie, -Lagobuduu -cian neε Polv -yo Banabası -yla: «Bhelian, we -ka gbu a 'ka gba, 'in a 'ka nyımaa dli latemani, a mneni a 'ka we gba!»

16 Polv -soa 'wu, o 'paa so, 'in o neε: «Izlaelu nyıma, amia bubaa -Lago, a polv 'mi yukwli!

17 Izlaelinyımaa -Lago -sa -bha -amıaa dukpası, 'in o yia wa zamanı da laga 'wu Eziputu -dudu -gv. 'Bhie, o yia wa Eziputu -sa o 'tite nya.

18 'In o yia wa zu dudu bebleε -gv, we mneni we 'ka -zuv glv 'so ηweε nyini.

19 'In o yia zva gbeso lasa Kanaa -dudu -gv. 'In o yia -maa dudu o nyıma 'woladlili, 'in we yia -maanv -ze.

20 -Muu li -zuv 'wlu so -zuv glv 'so 'ya kugbua (450). «'Bhie, o yia -amıaa dukpası gbuvobhunya 'nyeda -tu tiklu, 'in we yia -Lagobuu -falpanyo Samuelu bhla yli.

21 «-Muu 'bigu, -amıaa dukpası yia -Lago wa 'wluwapilinyo -zlali. 'In -Lago yia wa Kisu 'yu Saulu 'nye, Bezameεε zıaylinyıme nya. -Moo pilı wa 'wlu la -zuv glv 'so.

22 -Moo 'biḡu, -Lagɔ -saa Sɔlv kwnεε, 'in ɔ yia -Davidɔ ɔ 'biḡupali. 'In -Lagɔ nεε -Davidu daaε: <In ka -Zeseee 'yu -Davidɔ 'yɪ na dlu da -nyumε nya. -We weee in 'yibhaa, lε ɔ yia we nua.>

23 «-Davidu zɔaylinyumε yabhlo -wa -Zezu, 'mɔ -Lagɔ -saa -bha *Izlaelɔ Gbɔwɔsanyɔ nya. Sa ɔ gbaa zlumε we 'sa.

24 -Zezuu yiyie 'yu, Zaan yia Izlaelinyuma weee la. ɔ nεε wa -yla: <A 'bhiti amiaa dli, 'in wa 'ka aɪn batizee.>

25 Da Zaan mia ɔ lubhoo 'wlu 'bhada, 'in ɔ nεε: <Amia dli, nyɔɔ in -mia? -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, -ɔ a mia wɔda we 'ni -ami. A -talɪ, yia ɔ yia 'mi lɔv, 'in, in 'ni we 'klɔ -ka in 'ka ɔ -sakwlaa 'llukpe -blo.>

26 «Na bhelia, amia Ablaamɔv zɔaylinyuma, 'in amia mia -seli -Lagɔ bubɔee 'gbɔ, -a 'dε weee -yla -Lagɔ 'paa nyumaa gbɔwɔsaweli -mini yoo.

27 Nu, -Zeluzalemɔ -nyuma -yɔ wa 'yugalɪnya 'ni -Zezu yibheli *nyumaa Gbɔwɔsanyɔ nya. 'In -Lagɔgbɔv -falɪpanyaa weli -we wa zelia Zuifɔv Nyapɛylɪ weee nya, wa 'ni -mɔv 'wɔlanɔ. 'In wa yia we lenɔe gbalɪ -Zezuu 'bhabhie nya.

28 'In weli -we -gɔ wa 'kaa ɔ 'bha wa 'ni we 'yɪ. 'In wa nεε Pilatɪ -yla, -mɔɔ 'bha ɔ.

29 -We -Lagɔεbhε gbaa -Zezuu daa, wa bhia we lenɔe, wa -saa ɔ *su -gɔ, 'in wa yia ɔ gbawla 'wɔladɪ.

30 'In -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhu tɪtlɪnya glaa.

31 'In nyuma -wa -yɔ -Zezu 'sɔ 'bhɔa Galilee -dɔdɔ -gɔ, 'in wa yia -Zeluzalemɔ mni, ɔ ka ɔ 'dε -maa 'klɔslolu 'yɪ duun nya. -Maa mia -slεεn ɔ gbɔdayɪnya, -zugba wa -yɔ ɔ gbɔ -gbagbie mni Izlaelinyuma -yla.

32 «'In gbuzonu -we -Lagɔ gbaa zlime -amɩaa dukpasɩ -yla, 'mɩ -a yia aɩn -yla gbaa.

33 -Amɩa, wa 'yuoyua -yla -Lagɔ nɔa -sɛɛn we lɛ, -Zezuu 'wɔbhuhue nya tɩtɩnya glaa. We mɩ cɛɩda Luɔsɛbhɛɛ luɔɔ 'sɔnɔ 'wɔɛ:

«-Mɩ -wa na yu,

'in we 'bhɩ -zɛɛn 'wɔ,

-amɩ -wa -na dide.»

34 -Lagɔ ka zlime we gba. Nu, -Zezu ɔ yia 'wɔbhua tɩtɩnya glaa, 'in ɔ 'na 'ka 'masɛɛn tɩ. 'In ɔ nɛɛ wee gbɩ -mɩnɩ daɛ:

«-Mɔwɩlu -zɔnɔnya in gbaa in 'ka -Davidɩ 'nyɛ,

'mɩ na yia aɩn 'nyɛa.»

35 We 'gbɩ, we mɩ 'ya cɛɩda Luɔsɛbhɛɛ da yabhloɛ:

«-In 'na 'ka -na -mɔwɩnyɔ 'yitide

ɔ 'ka 'bhɩka 'wɩ zɛnɩ.»

36 Da nyɩmaa 'wlulapɩnyɔ -Davidɩ -gaa 'yliyɔ, sa -Lagɔ 'yibhaa, 'in ɔ yi 'saa ɔ lubho nɔ. ɔ tɩa, wa 'bhɩua ɔ, ɔ dukpasɩ kwesi, 'in ɔ yia zɛn.

37 «-Zezu 'nɩ glu zɛnɩ, -Lagɔ ka ɔ 'wɔbhua tɩtɩnya glaa.

38 Amɩa, bhelia, -a nɛɛ aɩn -ylaɛ: -Zezuu 'gbɩ -Lagɔ tɩa nyɩmaa -yɔgbɩ 'wɩ.

39 Nu, nyɔɔɔ nyɔɔ -ka -Zezuu gbɩ -yɔŋwnu, ɔ 'gbɩ -na gbɩnyuuu 'gba bhɩa -mɩ 'wɩ. Moizu tite 'nɩ mneni we 'ka we aɩn 'wɩ -sa.

40 A zɩ amɩaa 'dɛ 'yliyɔ, gbɩ -we -Lagɔgbɩ -falɩpanya gbaa, we yi aɩn ylɩ.

41 -Lagɔ nɛɛ:

«A -talɩ gbɩɩ 'ylilatɩlɩnya,

ŋwɛgaga sɔbhɩ aɩn,

'in a 'bhɩ la.

Nu, gwɛdigbɩ na yia lɛnɔa amɩaa bhɩa.

Wa -ka we 'dɪ aɪn -sali,
a 'na 'ka we la gbɔzɔnɔ.» »

⁴² Da Pɔlv -yɔ Banabasɪ miɑ -Lagɔbudu zɔ 'tlada,
'in wa nɛɛ wa -ylaɛ: «Amiɑ -a bhubhoe, Zuifɔv
Nyapɛyli -putu -ka nyini, a yi a 'ka wee gbv -bhloo
'dɛ gba -aɪn -yla!»

⁴³ Wa bhia 'wlugbelie, Zuifɔv -zlo -yɔ nyima -putu
-wa bɔbɔɑ Zuifɔv -Lagɔ, 'in wa yia Pɔlv -yɔ Banabasɪ
yoo kwa. Pɔlv -yɔ Banabasɪ mi wa -yla gbv -gbada,
-zugba wa tɛmanɪ wa dli la nu, wa 'na 'tideli -Lagɔɔ
'nanɪ 'yi -nu.

*Pɔlv -yɔ Banabasɪ gbaa gbv nyima -wa 'niɑ Zuifv
-yla*

⁴⁴ Zuifɔv Nyapɛyli -putu nynia, -wa yia -Lagɔwɛli
yukwli pɔlvɑ, we -tv 'wɔ -sɛ, wa 'ka wee 'gbee
nɔkpla -nyuma ɲwɛɛ nyini.

⁴⁵ Zuifv 'yia nyimaa -zlo -manɪ -yɔ, 'in zenyidli yia
wa 'wɔbhɔ. 'In -we Pɔlv miɑ gbada, wa bhitiɑ we
saputu sa, -zugba wa vɛli ɔ.

⁴⁶ Pɔlv -yɔ Banabasɪ nɛɛ wa -yla dli 'tɪtɛ nyaɛ: «We
mi nu, amiɑ Zuifv -yla wa 'ka yaa -Lagɔgbv gba tiɑ.
'In a mi we kwnɛɛ -sada, 'in a nɛɛ amiɑɑ 'dɛ nya nu,
'yliyɔgagie -we 'niɑ bhloluda -ka, a 'ni we 'yiyie 'klv
-kaa 'gbv, nyima -wa 'niɑ Zuifv, wa gbɛgbɛɪn -a yia
mniɑ!

⁴⁷ «-We Jejitapɛ gbaa -aɪn -yla, mɔ nu:
<In ka -mi 'yligbeli,

dɔdɔgv -nyuma weee zli nya.

'In, -in 'ka nyima gbɔwɔsa wɛli gba dɔdɔv da weee.»

»

⁴⁸ Da nyima -wa 'niɑ Zuifv 'nɔɑ wɛlnya -mɪni, 'in
wa yia 'mɔna li, wa yia -Lagɔɔ 'ɲni -mɪni ɔ wɛli
-zɔnɔv 'gbv. 'In -wa -Lagɔ -saa -bha 'cɪn, wa 'ka

'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka 'yi, 'maa yia -Lagɔ dli -gɔ zu.

⁴⁹ 'In Nyɔmaa -Kanyɔɔ weli yia wee dɔdɔ weee -gɔ lamneni.

⁵⁰ Zuifu 'paa 'ɲimni -ɲwɔ -wa zɔa -Lagɔ -bha -yɔ 'gbee nyɔma 'kadu dli yali nu, wa pali Pɔlv -yɔ Banabasɩ 'klyie 'wɔ. 'In wa yia -maa vu wa dɔdɔ -gɔ.

⁵¹ Da Pɔlv -yɔ Banabasɩ 'kaa wee 'gbe nokple 'bhɔ, 'in -maa yia -maa bhɔ -yɔ *-bhuhui gbɔɔ wa 'gbɔ. 'Bhie, wa yia Ikoniumɔ mni.

⁵² 'In 'mɔna -yɔ Zuzu 'Pɔpa yia -Zezuu 'binɔnya ye -mɔ Antiɔsɔ -dɔdɔ -gɔ.

14

Pɔlv -yɔ Banabasɩ mɩ Ikoniumɔ

¹ Da Pɔlv -yɔ Banabasɩ nynia Ikoniumɔ, 'in wa yi 'yaa -mɛmɛ Zuifɔv -Lagɔbudu zɔ pla. Wa gbaa -mɔ -Lagɔgbɔ sa kpɛɛn kpɛɛn, Zuifu duun -yɔ -wa 'nia Zuifu, -maa yia -Lagɔ pla.

² Zuifu -wa 'nia -Lagɔgbɔ -yɔɲwɔ, -maa 'bhua nyɔma -tɔlvɔ -wa 'nia Zuifɔv dli 'wɔ, 'in wa 'ka -Lagɔbhelia -yla gbɔnyuu lɛv.

³ 'In Pɔlv -yɔ Banabasɩ yia -mɔv bhla Ikoniumɔ -tɔ -daan, -zugba wa gba -Lagɔgbɔ, nyanɔ yabhlogbɔɔ 'ni wa 'wɔ -mɩ. 'In -Lagɔ yia wa se 'nye, wa 'ka gwɛdigbɔnya -yɔ gbɔ 'kadɩ lɛv. Wa gbaa ɔ 'nanu -gɔ gbɔ, 'in -Lagɔ yia we -sloɩ nu, wa weli mɩ gbɔzɔnɔ nya.

⁴ 'In wee 'gbee nokpla -nyɔma yia 'wɔdɩ 'sɔ: tɔlvɔ -zɛa Zuifɔv -nɔ, 'in tɔlvɔ yia -Zezuu tietienyaa -nɔ -zɛ.

⁵ Zuifu -yɔ -wa 'nia Zuifu, we -yɔ wa 'yugalɩya pupalia gbu, wa 'ka Pɔlv -yɔ Banabasɩ 'klyɩe 'wupa, 'in wa 'ka wa gbɔku 'wɔbha.

⁶ Da waa nyɩma 'sɔ 'nɔa gbu -mɩnɩ, 'in wa yia -flii -bho. 'In wa yia Likaoni -dɔdɔv 'gbenya wa laa Lisitli -yɔ Delɩv mɩnɩ, we -yɔ we kwesi -gbenya 'wv.

⁷ 'In wa yi 'yaa -mɛmɛ -Lagɔgbv gba.

Pɔlv -yɔ Banabasɩ mɩ Lisitli

⁸ Nyɩmɛ yabhlo mɩ Lisitli, ladɩda ɔ tua 'kɔmɔv, -we ka gbu -wa, ɔ bhv ka 'ku. 'In wee 'kukue wa gwalɩɩa ɔ, ɔ tianv 'nɩ -slɔ nɔ.

⁹ 'Yɩ yabhlo nya, -zugba ɔ pɔlv Pɔlv wɛɩ yukwli. 'In Pɔlv yia we -yɔyɩ nɩ, ɔ dli mɩ -Zezu -gvv 'gbv, ɔ mneni ɔ 'ka 'pɔ.

¹⁰ Pɔlv nɛɛ ɔ -yla wɛɩ 'tɩtɩ nyaɛ: «-In sɔ 'wv, -in 'yɩgbe -na bhv -gv tiklu!» 'In ɔɔ nyɩmɛ yia 'wɔblu, ɔ yia nɔnɔvɛ bhli -bha -bhlokpade.

¹¹ Gbɔnya Pɔlv nɔa lɛ da, nyɩmaa -zlo 'yia we -yɔ, 'in wa yia 'wɔkpɩ Likaoni -nyɩmaa wɛɩ nya: «-Lagɔnya ka nyɩma -zɛ, we ka -amɩaa -gbɛ lasibhli!»

¹² Banabasɩ wa laa -Zeusv, 'in Pɔlv -wa gbvgbanyɔɔ 'gbv, wa yia -mɔɔ la ɛɩmɛsɩ.

¹³ -Lagɔ wa laa -Zeusv, we -budu 'yɩgbe wee 'gbee nwe -yɔ. 'In we bɔbɔnyɔ -yɔ bhligblɔnya yia yi, 'in ɔ yia we -kpeli suu -bɔv nya. ɔ -yɔ ɔ nyɩmaa -zlo 'yɩbha wa 'ka Banabasɩ -yɔ Pɔlv -zila -yɔ bɔbɔlv.

¹⁴ 'In da -Zezuu tietienya Banabasɩ -yɔ Pɔlv 'nɔa wee gbu -mɩnɩ, 'in wa yia wa 'wv *-bananya yla. 'In wa -yɔ gwagwɩe yia nyɩmaa -zlo glaa mɩnɩ 'wɔkpɩkpɩe nyaɛ:

¹⁵ «'Oo! Bheliain, lɛɛ -lu ka 'gbv a nɔ 'sa? Nu, nyɩma -amɩ -mɩa 'ya amɩa 'bhisa. -Lagɔgbv -a yia

ain -yla gbaa. Nu, a 'bhu -sini -kpoanya -muni 'bi, a 'bhiti 'yliyoga -Lagoo gbegein! Mo nua yali klaa, dudu klaa, gumunyu -yo we lu -lu weee le.

16 Bha, bhasabhla, -Lago ka dudu -nyima weee 'yitide, 'in wa yia wa 'de nnu 'yoo bhli.

17 'In -mub bhla, -Lago yia o 'de -slo lu ain -yla, o zuzunlenu nya 'komu: o lbal yalinyu, 'in amiaa kpaali zua. 'In o nya ain lililu duun, o yelia 'muna ain dli zo.»

18 Banabasi -yo Pulu ka 'kli 'yi, 'in wa yia gbv weee 'biv 'plili waa nyima -zlo -yla, nu, wa 'na bubub wama -ni, 'bhie -maa yia we -yohwu lugada.

19 We bhla Zuifonya 'bhu Antioo Pisidii -yo Ikonium -dudu -gv, wa nynia Lisili, 'in wa yia nyimaa -zlo lbbho. 'In wa yia -maa dli 'wubhu, 'in wa yia Pulu gbaku 'wubha, wa 'ka o 'bhaa 'gbv. 'Bhie, wa yia o 'gbe -gnima kwa, wa mia dli nu, o ka tli.

20 'In da -Lagonyima gbelia Pulu, o yia 'wus, 'in o yia wee 'gbe nukple lomu. -Mub zli zlia, 'in o -yo Banabasi 'so yia Delibu mu.

Pulu -yo Banabasi 'bhiti lu Silii -dudu -gv

21 Pulu -yo Banabasi gbaa -Lagobv Delibugbe nukple, 'in nyima duun yia -mo -Lago pla. 'Bhie, wa yia lbbhiti Lisili, Ikonium, we -yo Antioo Pisidii -dudu -gv.

22 'In wa temania -Lagonyimaa dli la, -zugba wa pa wa 'kuayli, nu, wa zv dli gege. 'In wa nee wa -ylae: «We mi nu, -a 'plili siaste duun lu 'bhie, -a 'ka *-Lago nyimaa 'wlulaplie zo pla.»

23 'In Pulu -yo Banabasi yia nyima kpasu lapali *leglizi -bhlo -bhlo zo. Wa plaa 'sun, wa bhuhoea

-Lagɔ, 'bhie, wa yia waa -Lagɔnyɩma -wa zɔa -Lagɔ dli -gɔ, -Lagɔ kwɛɛ zɔ.

²⁴-Mɔɔ 'bɪgɔ, wa 'plɪɪ Pisidii -dɔdɔ -gɔ, 'in wa yia Panfilii nyɩ.

²⁵Wa gbaa -Lagɔgbɔ Pɛɪɪzɪgbe nɔkplɛ, -mɔɔ 'bɪgɔ, 'in wa yia Atalii mɩ.

²⁶-Mɔ wa -gblaa 'glɔ 'wɔ Atalii, 'in wa yia Antiɔsɔ lɔbhiti Siliɪ -dɔdɔ -gɔ. -Mɔ wa zɔa zɪmɛ wa -Lagɔɔ 'nanɪ kwɛɛ, lubho -we wa bhɪa da nɔnɔɛɛ 'gbɔ.

²⁷Da wa nɩnia Antiɔsɔ, 'in wa yia leglizɪ weɛɛ 'wɪgbeli. -We weɛɛ -Lagɔ nɔa lɛ wa sɔ nya, 'in sa -Lagɔ -kaha -wa 'nɪa Zuifɔ -yla 'yoo, 'in -maa 'ka 'ya -Lagɔ pla, wa yia we -sa 'bɪgɔ dɪ nya.

²⁸'In Pɔɔ -yɔ Banabasɪ yia Antiɔsɔ -tɔ -daan -Zezuu 'bɪnɔnya nya.

15

Antiɔsɔgbee -Lagɔnyɩma kpɛɪa Moizu tite -gɔ

¹We bhla -bhlokpadeɛ nya, nyɩma -tɔɔva 'bhɔa Zudee -dɔdɔ -gɔ, 'in wa yia Antiɔsɔ mɩ. Da wa nɩnia -mɔ, wa yia -Lagɔbhɛɪa gbɔ -mɩnɩ slolue bhli, wa nɛɛ: «Sa Moizu tite gbaa, wa 'pa nyɩma knɪ 'wɔ, a 'nɪ 'sa knɪ pla, a 'nɪ mɩneni a 'ka gbɔ 'wɔbhɔ!»

²Pɔɔ -yɔ Banabasɪ 'nɪ wa wɛɪɪ -yɔɩwɩnɩ -gbaa, 'in wa -yɔ wa 'sɔ yia weɛ gbɔ -mɩnɪ -gɔ kpɛɪɪ bhabha. We 'gbɔ, wa yia Pɔɔ, Banabasɪ -yɔ Antiɔsɔ -nyɩma tɔɔva tie -Zeluzalɛmɔ, 'in wa -yɔ -Zezuu tietienya -yɔ nyɩma kpasɪ 'ka weɛ gbɔ -mɩnɪ gba.

³We 'gbɔ, wa mɩ mɩnɩmɩɛ -gɔ, 'in leglizɪ yia wa -yɔbɛ, 'in wa yia wa yoo kwa. 'In wa yia Fenisi -yɔ Samalii -dɔdɔ -gɔ 'plɪɪ, sa nyɩma -wa 'nɪa Zuifɔ plaa -Lagɔ, -zugba wa -yɔ we gbagbɛ mɩ. 'In weɛ

'dizɔnɔ -mɪnɪ yia -Lagɔbhelia weee 'mɔna 'kadɔ
'wɔla.

⁴ Da wa nynia -Zeluzalemɔ, 'in leglizɪ klaa, -
Zezuu tietienya klaa, we -yɔ nyɪma kpasɪ yia wa
'lakpasu kpa. 'In -we -Lagɔ nɔa lɛ wa sɔ nya, wa yia
we -sa 'bigɔdɪ nya -maa -yla.

⁵ Zuifɔvɔ -zakpa -bhlo wa laa Falizɪnyɪma wa glaa
-nyɪma tɔlɔa, -wa zɔa -Zezu dli -gɔ -sɔa 'wɔ, 'in wa
nɛɛ: «-Lagɔnyɪma -wa 'nɪa Zuifɔ, wa 'pa wa knɪ 'wɔ,
'in wa gba wa -yla, wa zɔ Moizɪ tite 'nɔŋwe!»

-Lagɔnyɪmaa 'wlugbelie -Zeluzalemɔ

⁶ 'In -Zezuu tietienya -yɔ nyɪma kpasɪ yia 'wlug-
beli, wa 'ka wee gbɔ -mɪnɪ 'wɔsɪsali.

⁷ Wa kpɛlia kpokpo, Piɛli -sɔa 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -
ylaɛ: «Na bhelia, amɪaa 'dɛ -yi we 'ji nɪ, -Lagɔ ka -
bha 'mɪ -sa aɪn glaa, we 'bɪ ka 'wɔgwɛ, 'in -wa 'nɪa
Zuifɔ, in 'ka wa -yla -Lagɔgbɔ gba, wa -ka we 'nɔ,
wa 'ka -Zezu dli -gɔ zɔ.

⁸ -Lagɔ ɔ -yia nyɪmaa dli, ɔ ka we -sɔlɔ nɪ, -wa
'nɪa Zuifɔ, ɔ ka wa gbɔ -yɔŋwɪnɪ, 'in ɔ yi 'yaa wamɪa
Zuzu 'Pɔpa 'nyɛ, -amɪa 'bhisa.

⁹ -Lagɔ 'nɪ nyɪmɛ 'wɔgbɪzɪ, -a -yɔ wa 'sɔ nyɪdɪ. -We
ka gbɔ -wa, ɔ ka wa dli -yɔwɔlɔ, wa ka -Zezu dli -gɔ
zɔvɔ 'gbɔ.

¹⁰ 'In -slɛɛn, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a yla -Lagɔ la? 'In 'gba
'kadɔ -amɪaa dɔkpasɪ -yɔ -amɪaa 'dɛ 'nɪa mneni -a
'ka 'wɔbbhu, 'in a dɪ we -Zezuu 'bɪnɔnya 'wluwa?

¹¹ -Innya! -A dɪ we dli 'wɔ nɪ, Nyɪmaa -Kanyɔ -
Zezuu 'nanɪ 'gbɔ, -a yia 'pɔ, wamɪa 'bhisa!»

¹² Tɔvɔn, nyɪma weee yia ŋwe 'mu, -zugba wa pɔlɔ
Banabasɪ -yɔ Pɔlɔ 'sɔ yukwli. Gwɛdigbɔ -yɔ gbɔ

'kadi -Lagɔ nva lɛ wa sɔ nya -wa 'nia Zuifɔ nyidi, -zugba wa gba we waa nyima -yla.

*'Zake gbaa nyima -yla gbɔ

¹³ Da wa bhia gbagbɛ, 'in *'Zake yia wɛli 'wɔbhɛ, ɔ nɛɛ: «Na bhelia, a pɔlv 'mɪ yukwli.

¹⁴ Sa -Lagɔ ylaa tiatia nyima 'nia Zuifɔ, 'in ɔ yia -bha nyimaa -zakpa -bhlo -sa wa glaa, -maa 'ka ɔ -nɔ -zɛ, we gbɔ 'Simɔɔ gbaa -aɪn -yla.

¹⁵ 'In wee wɛli -mɪnɪ -yɔ -Lagɔgbɔv -falɔpanyaa wɛli yia bhli -bhlo. Nu, we mɪ cɛlɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ:

¹⁶ Jɛjitapɛ nɛɛ:

«-Mɔv 'bɪgɔ,

lɔ na yia yia cɪ,

'in -Davidɪ -budu bhlia,

in 'ka we 'sɔbha lɔ.

In 'ka we 'sɔbha lɔ we 'ku -gɔ,

'in in 'ka we 'yɪgbeli.

¹⁷ 'In nyimaa pɪnɪ weee yia Jɛjitapɛɛ 'yoo dataɪa.

Cɪn, nyima -wa 'nia Zuifɔ in laa

wa 'ka na -nɔ -zɛ, ma -wa.»

¹⁸ -We Jɛjitapɛ gbaa mɔv mɪa dɛ.

ɔ ka wee gbɔnya -mɪnɪ -slɔlu 'cɪn,

-mɔv 'bɪ ka 'wɔgwɛ,

'in 'sa ɔ mɪa we lɛnɔda.» »

¹⁹ 'Zake yia we -gɔdɪɛ: «We 'gbɔ, -we na yia -yɔ, nyima -wa 'nia Zuifɔ, -wa plaa -Lagɔ, -a 'na siɪlɪ wa -nɪ.

²⁰ Nu, -a cɛli wa 'wɔɛ: wa 'na lili -zila -bɔbɔnɪmɛ -nɪ, we ka pɔvɪn. 'In wa 'na nɔnɔv mɔvɪnɪgbɔ lɛ -nɪ. Nɪmɛ -we 'pɪɔn 'nia 'wɔtɪa, we -yɔ nɪmɛɛ 'pɪɔn -tɔkpa, wa 'na lili we -nɪ.

21 -We ka gbv -wa, bha bhlasabhla, nyuma slolua Moizu tite 'gbe -bhlo -bhlo 'wv, -zugba wa zeli we -Lagobudunya zɔ, *Nyapeyli weee nya.»

'Sebhe wa 'paa -Lagonyima 'nia Zuifv yoo

22 Tɔvɔn, -Zezuu tietienya -yɔ nyuma kpasɪ -yɔ leglizɪ weee yia weli -bhlo bhli nu, wa -sa -bha nyuma wa glaa, 'in wa 'ka wa -yɔ Pɔlv -yɔ Banabasɪ tie Antɔsv. 'In wa yia -bha Zudasɪ wa laa Balisabasɪ -yɔ Silasɪ -sa. Wamɪa nyuma 'sɔ -manɪ, -bha -Lagobhelia zva wa.

23 'Sebhe wa celia wa zva wa kwεε we nukpla -weli ni:

Amɪa, -amɪaa bhelia -Lagonyima 'nia Zuifv, -wa mɪa Antɔsvgbe nukplε, Silii -yɔ Silisi -dvdv -gv, -amɪa -Zezuu tietienya -yɔ nyuma kpasɪ saa aɪn fv.

24 -A ka 'nv nu, nyuma ka -amɪaa -gbe 'bhv, 'in wa yia amɪaa dli sumanɪ mnɪ wa ηwεε welɪnya nya. -Amɪa 'nɪ wa tie -mvv 'wv.

25 We 'gbv, -a yia weli -bhlo bhli, 'in -a yia -bha nyuma -sa, -a 'ka wa tie. 'In wa 'ka -amɪaa jijli -talea Banabasɪ -yɔ Pɔlv yoo kwa amɪaa -gbe.

26 Waa nyuma 'sɔ ka wa 'pupve dli -sa, -amɪaa -Kanyɔ -Zezu Klisu lubhoo nvvvee 'gbv.

27 We 'gbv, -a yia Zudasɪ -yɔ Silasɪ tie amɪaa -gbe. 'In -we -a celia aɪn 'wv da, wa 'ka we 'wvɪsali aɪn -yla.

28 Nu, Zuzu 'Pvpa -yɔ -aɪn 'sɔ 'nɪ 'yɪbha wa dɪ 'gba 'kadv aɪn 'wlu. Nu, titenya mɪa da, a zv we 'nvηwε, -gla -wa:

29 a 'na lili -zila -bvbɔnumε -ni, we ka pvɪn. Nɪmεε 'pɪvɔn -tvkpa -yɔ nɪmε -we 'pɪvɔn 'nɪa 'wvɪla, a

'na lili we -nɪ. 'In a 'na nɔnɔ mɔtnɪgbɔ ɛ -nɪ. A -ka we 'nɔŋwe zɔ, -zugba gbɔzɔnɔ a nɔa ɛ.

-A -sa aɪn fɔ.

-Zezuu tietienya nynia Antioṣugbe 'wɔ

³⁰ Wa 'tidea waa nyɪma -mnɔa -manɪ 'yi, 'in -maa yia Antioṣu mnɪ. Wa yia -Lagɔnyɪma weee 'wlugbeli, 'in wa yia wee 'sɛbhɛ -maa yoo 'nyɛ.

³¹ Wa zɛlia wee 'sɛbhɛ, we yia wa 'mɔna 'wɔla, we nɔkplawɛli ka wa 'kɔayli 'paa 'gbɔ.

³² Zudasɪ -yɔ Silasɪ -wa ka dɛ mia -Lagɔgbɔɔ -falɩpanya nya, wa zɔa -Lagɔbhelia 'dɪ kpokpo, 'in wa yia wa 'kɔayli 'pa, 'in wa yia wa dɪ latɛmanɪ.

³³ 'Yɪ sanɪmɛ 'plɪa, 'in -Lagɔbhelia yia wa 'yoo 'nyɛ -dlɔɔ. Wa yia -wa tiea zɪmɛ wa -gbɛ lɔbhiti. [

³⁴ Nɪ, we nanɪ Silasɪ dɔdɔ ɔ 'ka wa -gbɛ -tɔ, 'in ɔ yia -bha -tɔ.]

³⁵ We bhla, Pɔlv -yɔ Banabasɪ ka Antioṣu -tɔ. Wa -yɔ nyɪmaa -zlo 'sɔ, -zugba wa slolu nyɪma, 'in wa gba -Lagɔgbɔ.

Pɔlv -yɔ Banabasɪ 'bhɔbhɔva -yɔ

³⁶ 'Yɪ sanɪmɛ 'plɪa, 'in Pɔlv nɛɛ Banabasɪ -ylɛ: «'Gbe weee -we nɔkplɛ -a -yɔ -Lagɔgbɔɔ gbagbɛ 'plɪa -a 'bhiti -mɔ lɔ. -A 'ka -amɪaa bhelia 'yi, -de sa wa mɪ -mɔɔ.»

³⁷ Da wa mɪa mnɪda, *Zaan wa laa Malɪkɪ, Banabasɪ 'yɪbha wa -yɔ ɔ 'sɔ 'ka mnɪ.

³⁸ 'In Pɔlv 'nɪ we -yɔŋwnu, -we ka gbɔ -wa, Malɪkɪ ka zɪmɛ wa 'bɪbhɔ Panfilii -dɔdɔ -gbɔ, 'in ɔ 'nɪ wa kwali, wa -Lagɔlubho 'wɔ.

³⁹ Kpɛhe 'kadɔ yia Pɔlv -yɔ Banabasɪ nyɪdɪ -bho, 'in wa yia -yɔbhɔbhɔ. Banabasɪ yia Malɪkɪ 'wɔbhɔ,

'in wa yia 'glu 'wubho, 'in 'nyunyididodu wa laa Siplu, wa yia we -gu mni.

⁴⁰ 'In, Pɔlv -mɔɔ yia -bha Silasi -sa. 'In -Lagonyima yia -Lago bhuhoe wa 'de 'sɔɔ -nu nya, nu, Nyimaa -Kanyo nu wa 'nanu 'wu, 'bhie, wa yia mni.

⁴¹ 'In wa yia Silii -yo Silisi -dudu -gu 'plili, -zugba wa -yo leglizinya 'kuaylipapie mni.

16

Pɔlv 'bhua Timotee 'wu

¹ Pɔlv nynia Delibu -yo Listli -gbenya nukple, -Zezuu 'binonyo yabhlo wa laa Timotee, -zugba o mi -mɔ. Zuifonwɔɔ -o zva -Zezu dli -gu, o yu -wa, 'in o dide mia *Glekuyu nya.

² -Lagonyima mia Listli -yo Ikoniumu -gbenya nukple, ma gbaa Timotee gbuzonu gbv.

³ Pɔlv 'yibha o -yo o 'so 'ka mni. O 'bhua o 'wu, 'in o yia o *kni 'wupa, Zuifu -wa mia wee dudu -guu 'gbv. -We ka gbv -wa, -maa weee -yi o dide Glekuyu nya.

⁴ Da wa mia 'gbenya -gu 'plida -bhlo -bhlo, gbunya -Zezuu tietienya -yo -Zeluzalemuu -Lagonyima kpasu pupaha, -zugba wa -yo we gbagbie mni -Lagonyima -yla nu, wa zu we 'nuwe.

⁵ 'In leglizinya yia latemanu dli zube 'wu. 'In sa zli zli, -zugba wa bho -gu.

Masedvanu -nyime 'tlaha Pɔlv 'klv

⁶ Da Zuzu 'Pupa gbaa wa 'na gbalu -Lagagbu -Azii -dudu -gu -nu, 'in wa yia Flizii -yo -Galasii -dudu -gu 'plili.

⁷ Da wa nynia Mizii -yo Bitinii 'wugbelida, wa ka Bitinii dudu -gu -mnumnie layla. 'In -Zezuu Zuzu 'nu we nwnu wa -yla.

⁸ We 'gbu, wa 'plilia Mizii -dudu -gu, 'in wa yia Tloasigbe nukple mni.

⁹ Sabo, Pobo yia Masedvanu -nyime yabhlo -yoyi 'yiligbeda o 'yli 'wu. 'In -moo nee o -yla: «-Na zukpa -wa, -in 'plili Masedvanu -dudu -gu, -in 'ka -ain 'wusa.»

¹⁰ Wee gbu -minu 'bhva Pobo 'yli -gu, -bha -bhlokpade -a gbaa -a 'ka Masedvanu mni. -We ka gbu -wa, -a ka we -yoyi nu, -Lago ka -ain la, -a 'ka -mo -nyima -yla -Lagobu gba.

Lidii njwnua -Lagobu -yo Filipogbe 'wu

¹¹ -A -gblaa 'glu 'wu Tloasi, 'in -a yia 'nyunyidudu wa laa Samotlasi -gu mni tiklu. -Moo 'bigu zli zlia, 'in -a yia Neapoli nyini.

¹² -Mo -a 'bhva, 'in Masedvanu -dudu -guu 'gbe 'kadu wa laa Filipu, -we Wlomu -nyima pila 'wlu la, 'in -a yia -mo mni. -A ka 'yli duun li wee 'gbe nukple.

¹³ Nyapeyli nyinia, 'in -a yia 'gbe nukple 'tla, -a yia -gbua nwe -yo mni. Da -a zva we dli -gu nu, -mo Zuifu bhuhhoelia 'cin -Lago. 'Njwnu -wa gbelia -bha 'wlu, -a -dia la, 'in -a yia wa -yla gbu gba.

¹⁴ Waa 'njwnu glaa 'yabhlo wa laa Lidii, Tiatiligbe 'wu wa gwalila o, 'naa -zalu ka -vale 'tea, 'mu o paa pelu, 'in o buboa -Lago. O mi -ain yukwli poloda, 'in Nyimaa -Kanyo yia o dli 'wokalii, -zugba -we Pobo mia gbada o nu we.

¹⁵ Da -a batizea o -yo o nyima 'so, 'in o nee -ain -yla: «We -ka ain dli -mi, nu, in ka -Lagobu -yojwnu 'pien, a yi na -gbe ladila.» 'In o nee -a njwnu we -yo -kpo.

Filipogbe nukple, wa 'paa Pobo -yo Silasi -kasu 'wu

¹⁶ 'Yli yabhlo nya, da wa bhuhhoelia -Lago, -a mi -mo mnida, 'in gaylonjwno yabhlo yia -ain yoo yi. O

ka -zatibhe -zuzu -gb, mo nya o bhlia kwε la. Wee o kwε labhlihe -yo o yia 'gwezi duun o -cian -yla.

17 'In o yia -a -yo Pɔlv 'so 'bi -bholu, 'wɔkpikpie nya: «Waa nyima mia da, Yali -Lagoo lubhonunya -wa. Sa -Lago 'kaa ain gbu 'wosa, we 'yoo wa mia da ain dasloluda.»

18 'Sa oo 'ɲwno nva 'kɔmɔv. We bhialida, 'ce yia Pɔlv dolo, o 'bhitia, 'in o nεε wee zuzu -ylaε: «Zezu Klisu 'ɲni nya, in nεε -mi -ylaε, -in 'tla o 'wɔ!» -Bha -bhlokpade, 'in wee zuzu yia o 'wɔtla.

19 Oo gaylonɲwnoo -cian yia we -yoyi nu, o 'ni 'masleen mneni, o 'ka wa -yla 'gwezi 'yi. 'In wa yia Pɔlv -yo Silasi kpa, 'in wa yia wa -zejila 'wɔ kwa nyimaa 'yugalinyaa -gbe, -gla nya.

20 Wa kwaa wa Wlɔmɔv gbɔwɔbhunya 'yu, wa nεε -maa -ylaε: «Nyima mia da, wa ka -amiaa 'gbe gbugblolu. Zuifunya -wa,

21 'in wa zwayli -gbu, -amia Wlɔmɔv -nyimaa tite gbaa -a 'na ɲwnunu -yo -ni, 'in -a 'na nɔvɔ le ni, 'mɔ wa slolua.»

22 'In nyimaa -zlo yi 'yaa wa 'ce -yo 'pali.

Wlɔmɔv -nyimaa gbɔwɔbhunya nεε wa -sa Pɔlv -yo Silasi -bana 'wɔ, 'in wa 'ka wa seli.

23 Wa seli wa bhabha, 'bhie, wa yia wa -kaslv 'wɔpa. 'In wa nεε -kaslvbuduu ɲwekɔnyo -yla, o zu wa 'yliyɔ 'nanɔv.

24 Wa gbaa sa weli -minu oo -kaslvbuduu ɲwekɔnyo -yla, 'in -moo yia wa -kaslvbuduu nyidi -komi zo 'pa. 'In o yia wa gbloko bhv 'wɔ pali.

25 -Moo zli -nyidi, Pɔlv -yo Silasi 'so mi -Lago bhuhhoeda, wa mnuni -Lagoo 'ɲni lɔv nya, -zugba -kaslvnyima tɔlva pɔlv wa yukwli.

26 -Bha -bhlokpade, dodb yia zuklu 'titeε, 'in -kaslobuduu -klu yia lazuklu. Toun, 'in we klolo weee yia -kali, 'in -kaslonyuma weee gbloko yia ladiɔli.

27 Da ɔɔ -kaslobuduu ηwekɔnyɔ ganɔa, 'in ɔ yia klolonya -yɔyi -kalida. Omɔ dlu nu, waa -kaslonyuma ka -gwa. 'In ɔ yia -mɔ ɔ tɔgɔgble -sa, ɔ 'ka ɔ 'de 'bha.

28 'In Pɔlv yia 'wɔkpɪ 'titeε, ɔ nεε: «-In 'na nɔnɔ -na 'de gbonyuu -yla ε -ni, -a 'de weee mi -bha!»

29 Toun, -kaslobuduu ηwekɔnyɔ yia 'napε -yɔlayibha, 'in ɔ yia gwagwɛ -yɔ tɛltɛtɛ nya -buduu komi zɔ pla, 'in ɔ yia Pɔlv -yɔ Silasɪ 'sɔ 'yu 'kukolu 'sibhli.

30 -Mɔv 'bɪgɔ, ɔ wlelia wa, 'in ɔ yia wa layibha: «Na -cian, sa in 'ka nɔ, 'in in 'ka gbɔ 'wɔbhɔa?»

31 'In Pɔlv -yɔ Silasɪ yia we 'bɪgɔpali ɔ -ylaε: «-In zɔ Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezuu dli -gɔ, 'in -in -yɔ -na zɔaylinyuma 'sɔ 'ka gbɔ 'wɔbhɔ.»

32 'In wa yia ɔ -yɔ ɔ zɔaylinyuma weee -yla -Lagɔgbɔ gba.

33 Sabɔ, bhla -bhloo 'de nya, 'in ɔɔ -kaslobuduu ηwekɔnyɔ -yɔ Pɔlv -yɔ Silasɪ 'sɔ yia ɔ 'deε -gbε mni. 'In ɔ yia wa 'gbia gb, 'in -maa yia -bha -bhlokpade ɔ -yɔ ɔ zɔaylinyuma weee batizee.

34 ɔ -yɔ Pɔlv -yɔ Silasɪ mni ɔ -budunwεε, 'in ɔ yia wa lililu 'nyε. 'In ɔɔ nyɪmε -yɔ ɔ zɔaylinyuma yia 'mɔna li, -Lagɔɔ dli -gɔzɔzɔee 'gbɔ.

Pɔlv -yɔ Silasɪ wa -saa -kaslv 'wɔ

35 Da zli zlia, Wlɔmɔ -nyɪmaa gbɔwɔbhunya yia 'sloja tie -kaslobuduu ηwekanyɔɔ -gbε nu, wa 'tide waa nyɪma -manɪ 'yi.

36 'In -kaslobuduu ṛwekɔnyɔ yia we wɛli Pɔlv kwa, 'in ɔ nɛɛ: «Gbɔwɔbhunya ka nyɪma tie, wa nɛɛ, in 'tide aɪn 'yi. We 'gbv, a mneni a 'ka 'tla, 'in a 'ka mɪ -dlɔ.»

37 'In Pɔlv nɛɛ waa 'sloja -ylaɛ: «-Amia -wa Wlɔmv -nyɪma, wa 'nɪ -amɪaa -yɔgbv 'wɔbhv sazɔnv sa, 'in wa yia -aɪn bhɪtɪ -zejila 'wv, 'bhie, 'in wa yia -aɪn -kaslv 'wvpa. 'In -slɛɛn wa 'yɪbha wa 'ka -aɪn -kaslv 'wv -sa 'wiemu? -Innya, we 'na 'ka lɛnv. Wa yi, wa 'ka -aɪn wleli wa 'dɛ nya!»

38 'In 'sloja yia we 'dɪ Wlɔmv -nyɪmaa gbɔwɔbhunyaa -gbɛ kwa. -Maa 'nva nu, Pɔlv -yɔ Silasɪ mɪ Wlɔmv -nyɪma nya, 'in we yia -maa nyanɔ dli 'wvslu.

39 'In wa yia wa bhubhoea yi, 'bhie, wa yia wa -kaslv 'wv -sa. 'In wa nɛɛ: «Amia zukpa -wa, a 'tla 'gbe nɔkplɛ!»

40 Da Pɔlv -yɔ Silasɪ 'tlaa -kaslv 'wv, 'in wa yia Lidiii -buduṛwɛɛ mɪ. Wa 'yɪa -Lagɔbhelia, 'in wa yia wa 'kwayli 'pa, 'bhie, wa yia mɪ.

17

Pɔlv -yɔ Silasɪ sɔ gbaa -Lagɔgbv Tesalonikɪgbe nɔkplɛ

1 Pɔlv -yɔ Silasɪ 'sɔ 'plɪla Anfipolisɪ -yɔ Apoloni -gbɛnya nɔkplɛ, 'in wa yia Tesalonikɪ nyɪ. -Mɔ Zuifvɔ *-Lagɔbudu mɪa.

2 'In Pɔlv yia -mɔ pla sa ɔ nva 'cɪn 'sa. 'In Zuifvɔ Nyapɛylɪ ta nya, 'in ɔ -yɔ wa yia -Lagɔsɛbhɛ -gv kplɪli.

3 'In ɔ yia we 'ji gba, 'bhie, ɔ yia we wa 'kloslolu nu, wee 'sɛbhɛ nɛɛ, we mɪ nu, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ sia, ɔ 'ka tli, 'in ɔ 'ka 'wvɔɔ tɪtɪnya glaa. ɔ nɛɛ nu: «ɔɔ

12 'In waa Zuifu glaa -nyuma duun yia -Lagɔgbu -yɔŋwnu. 'In Gleki glaa 'ɲnumni zɔayliŋwni -yɔ nɔkpasia duun yi 'yaa -Lagɔgbu -yɔŋwnu.

13 Da Tesaloniki -Zuifu 'nɔa nu, Pɔlv mi Belee -nyuma -yla -Lagɔgbu gbada 'ya, tɔɔn, 'in wa yia wee gbee nɔkpla -nyumaa dlu yali 'paa mni, 'in -maa yia gbugblolu.

14 'In -bha -bhlokpade -Lagɔbhelia yia Pɔlv yoo kwa gumunyu -yɔ -gbɛin. 'In Silasi -yɔ Timotee yia Belee -tv.

15 -Wa kwaa Pɔlv yoo, wa -yɔ ɔ 'sɔ yia Atenigbe nɔkple nyini. Wa 'bhitia lv la, 'in Pɔlv yia wa weli zɔ, nu, Silasi -yɔ Timotee yli -mɔ ɔ slvi.

Pɔlv gbaa -Lagɔgbu Atenigbe nɔkple

16 Da Pɔlv mia Silasi -yɔ Timotee wɔda Atenu, ɔ 'yia we -yɔ nu, wee 'gbee nɔkpla -nyuma, yoyolagɔ wa bubɔa duun, 'in ɔ dli yia 'wɔsɔ.

17 'In Zuifu -yɔ -wa 'nia Zuifu, -wa bubɔa -Lagɔ, 'ma ɔ -yɔ wa kpelia -Lagɔgbu -gɔ -Lagɔbudu zɔ. 'In sa zli zlia -bhlo, 'sa ɔ gbaa -Lagɔgbu 'plɔplɔnya -yla -gblɔgblɔ 'wɔ.

18 'Sɛbhɛ -yilonya 'kadɪ wa laa Epikulu 'binyuma -yɔ Sitoisinyuma, -maa -yɔ ɔ bhlia kpelikpeliɛ 'ya. Tɔlvɔ nɛɛ: «Zlesanyɔ mia ni nɛɛ -bha saa?» Tɔlvɔ nɛɛ: «We 'wlv sa 'lakpa -Lagɔnyaa gbɔ ɔ mi gbada.» Nu, -Zezuu gbɔ -yɔ tɪtlɪnya glaa 'wɔsɔgbu Pɔlv mia gbada, 'mɔ wa 'nɔa.

19 Da wa kpaa Pɔlv, 'in wa -yɔ ɔ yia wa gbɔwɔbhunya 'yu mni, -gɔgɔ wa laa Aleopazi 'wlu. 'In wa yia ɔ layɪbhaɛ: «Gbɔ -lolu -in mia dɛ -sloluda, -in mneni -in 'ka we 'ji gba -ain -ylaa?

20 -We ka gbu -wa, -nanagbonya -na gbaa de -ain -yla, -a 'yibha -a 'ka we 'ji 'wolanu.»

21 Nu, Atenu -nyima weee -yo wa 'lakpanya tua -bha bhla duun nya, 'wobhlolugbonyaa kpelle -yo we yukwli polve nya.

22 -Mo Aleopazi 'wlu Polu -saa 'wu, 'in o nee: «Atenu -nyima, na yi we -yo nu, amiaa bubali nanu ain dudu bhabha.

23 Da in mia amiaa 'gbe nukple -zieda, in ka amiaa bubalii *-bada 'yi. Amiaa -zilagububalulu yabhlo in 'yia -bha wa celiae: -LAGO -O NYIMA 'NIA -YI. 'In -we a 'nia -yi, a bubaa, we gbu in yia da ain -yla gbaa.

24 'In -Lago -o nua dudu -yo we -gu -lu weee le, mo -wa yali -yo dudu -Kanyo. O'o -dili nyumaa 'sobha 'sobha zilabubo -budu zo la.

25 -Lago 'nu 'yibha nyima 'nyeo -lu yabhlogbo, nu, mo nyea nyima 'yliyogagie, nyapehi, we -yo -lu weee.

26 Nyime yabhlogbo o -laa la, 'in weli weee yia layi -moo 'gbu, 'in wa yia dudu weee -gu ladi. 'In o yia -zoo 'wosalisa lenu wa -yla, 'in o yia dudu wa 'kaa -gu ladi bolu pali.

27 Nyima 'ka -Lagoo datalu 'gbu, o yi 'saa nu. Wa -ka siada -mi, o datalie nya, 'in wa 'ka o 'yi. 'In -zugba -Lago 'ni -ain -yobhuda -mi 'pipi.

28 O 'gbu -a -gaa 'yliyoo, -a noa, 'in -a mia la.» Amiaa gbalinyaa talu ka we gba: «-Amia mi 'ya o 'yua nya.»

29 «-A mi -Lagoo 'yua nyaa 'gbu, -a 'na palu -can, 'gwazi -yo tokpa -we nyima telia wa 'ylimnee nya -Lago 'wu -ni.

30 Da nyima 'nia gbu yabhlogbo -yi, 'sa wa nua, 'in -Lagoo gbu 'ni -munya 'wolapulu. Nu, -sleen,

dudugv -nyuma weee o laa, da wa -ka -mı, wa 'ka wa dli 'bhiti.

³¹ O ka 'yli yabhlo zı, o 'ka nyume yabhlo o -saa -bha, o 'ka o -gv 'plı, 'ın o 'ka dudugv -nyımaa -yogbv 'wobhu tiklı. O ka we nyıma weee 'kloslolu, o nyıme 'wobhubhue nya tıtlınya glaa.»

³² Da wa 'nva tıtlıe lıv 'wıso gbv, Pılv ıwee, 'ın -zakpa -bhlo yia o gla palı, 'ın tılvı nıe: «'Ylı -putu nya, 'bhie, -a 'ka -mı yukwlı pılv, wee gbv -mınu 'gbv.»

³³ 'In Pılv yia wa glaa 'bhv.

³⁴ Nyıma -tılvı -wa ıwnua -Lagıgbv -yı, 'ın -maa yia Pılv 'bı mı. Wa glaa Atınu gbvwobhunıya lınyıme yabhlo wa laa Denıı klaa, 'ıwnı yabhlo wa laa Damalıı, we -yı nyıma tılvı, ma -wa.

18

Pılv mı Kolentıgbe nokple

¹ -Mıv 'bıgv, Pılv 'bhıa Atınu, 'ın o yia Kolentı mı.

² Zuıfv yabhlo wa laa Akılıı, wa gwalıa Pıvıv -dıdv -gv, 'ın o yia -mı o ylı, -zugba o -yı o 'ıwnı Plılıı ka Italıı -dıdv -gv 'bhv 'lulolu. -We ka gbv -wa, nyımaa 'wlılapınyı 'kadı Klodı nıe, Zuıfv 'bhv Wıvmıgbe nokple. 'In Pılv yia wa -gbe mı.

³ Nı, wa nıvı -lubhıo 'yılı -bhlo, *'naabuduu 'naa wa lıa, we 'gbv, o yia wa -gbe ladılıı mı, -zugba wa nıa lubhıo dıdvı.

⁴ Sa *Nyapeyılı nınyı -bhlo, 'sa Pılv bhıa wılı 'wı -Lagıbudu zı, 'ın o gbaa, o yia 'kılı, o 'ka Zuıfv -yı Gıkılı.

⁵ Da Silası -yı Timotee 'bhıa Masedıanı, Pılv yia bhıa weee nya -Lagıgbv gbada -tı, -zugba o gba Zuıfınyı -yılı, nı, -Zıvı -wa -Lagıvı -Bhasanıvı.

⁶ 'In Zuifu yia Pɔlv -yɔwɔsɔlv, -zugba wa vɛli ɔ. 'In ɔ yia ɔ -bana 'wɔvu wa -gɔ* , ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A -ka mnɔ, amiaa 'dɛɛ 'bɪgɔ -wa, we 'ni na gbv. Nu, we 'bhv -zɛɛn 'wɔ, -wa 'nia Zuifu, wa -gbɛ na yia mɔia.»

⁷ Pɔlv 'tlaa -Lagɔbudu zɔ, 'in nyime yabhlo wa laa Titiusi Zutusi ɔ bubɔa -Lagɔ, 'in ɔ ka -budu mɔia -Lagɔbudu kwesi, 'in ɔ yia -mɔɔ -gbɛ mɔi.

⁸ -Lagɔbuduu 'yugalinyɔ Klisipusi zɔa Nyɔmaa -Kanyɔ dli -gɔ, we -yɔ ɔ zɔaylinyuma. Kolenti -nyɔmaa -zlo -wa pulɔa Pɔlv wɛli yukwli, 'in -maa yi 'yaa -Lagɔ dli -gɔ zɔ, 'in wa yia wa batizee.

⁹ Sabɔ yabhlo nya, Nyɔmaa -Kanyɔ 'tlalia Pɔlv 'klɔ ɔ 'yli 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In 'na nɔnɔ nyanɔ -ni, -in -tɔ gbada. -In 'na 'munu ŋwɛ -ni.

¹⁰ Nu, in -yɔ -mɔ 'sɔ mɔ. Nyime yabhlogbɔɔ 'na 'ka -mɔ kwɛzi, 'in ɔ 'na 'ka -mɔ -yla gbɔnyuu lɛv. -We ka gbv -wa, gbe ni nɔkplɛ, -wa mɔia na -nɔ nya wa -zu 'wɔ.»

¹¹ Pɔlv li Kolenti -zɔ -bhlo 'cɔ gbelibhlo, -zugba ɔ slolu -mɔ nyɔma -Lagɔwɛli.

¹² Bhla -we nya Wlɔmɔ -nyime Galidɔn pulɔ Akai 'wlu la, 'in Zuifonya yia Pɔlv -yɔ gwe 'pa, 'in wa -yɔ ɔ yia gbɔwɔbhhu -zejila 'yu mɔi.

¹³ 'In wa nɛɛ: «Ɔɔ nyime -mɔni, sa -amiaa tite 'nia gba, 'sa ɔ gbaa nyɔma bubɔ -Lagɔ.»

¹⁴ Pɔlv 'ka ŋwɛ gbaa yi, 'in Galidɔn nɛɛ Zuifu -ylaɛ: «We -ka nu, ɔɔ nyime ka tite mɔɔ, 'in ɔ yi gbv 'kadɔ -nyumɔ, -zugba in ka yaa dli lapali, 'in in ka amia Zuifu yukwli pulɔ.

¹⁵ -We ka gbv -wa, wɛli klaa, 'ŋni klaa, we -yɔ amiaa 'dɛɛ tite -gɔ a mɔia kpɛlɛɛdaa 'gbv, amiaa

* **18:6** Mv slolua nu, ɔ ka -mɔ ɔ sɔ -sa.

'dεε gbu mu. In 'nɪ 'yɪbha in 'ka sanεε -sɔkpa gbɔwɔbhunyɔ -ze!»

16 'In Galidɔn yia wa vu gbɔwɔbhu -zejila 'yu.

17 Tɔɔn, Zuifu weee kpaa -Lagɔbuduu 'yugalinyɔ Sɔsitɛnɪ, 'in wa yia ɔ bhɪtɪ -bha gbɔwɔbhu -zejila 'yu.

'In Galidɔn 'nɪ we 'yabhlogbɔɔ -gɔsa.

Pɔlv bhitia Antiɔsv lv

18 Pɔlv ka 'ya Kolɛntɪ -gwɛε kplokplo. 'Bhie, ɔ yia -Lagɔbhelia wɛɪ 'pa, 'in ɔ yia 'glv 'wɔ -gblaa, ɔ yia Silii -dɔdɔ -gv mɪnɪ, ɔ -yɔ Plisilɪ -yɔ Akilasɪ 'sɔ. Da wa 'kaa 'glv 'wɔ -gbla, 'in ɔ yia ɔ 'nyi kpla Sankleegbe nɔkplɛ. -We ka gbu -wa, ɔ ka -Lagɔ -yla bi.

19 Wa nynia Efɛzɪ, -bha Pɔlv tɪa Plisilɪ -yɔ Akilasɪ. 'In ɔ yia -Lagɔbudu zɔ mɪnɪ, 'in ɔ -yɔ Zuifu yia kpɛɪ.

20 'In -maa nεε ɔ -yla, ɔ -tɔ wa -gbε -slɔ, ɔ 'nɪ we -yɔŋwɪnɪ.

21 ɔ 'paa wa wɛɪ, 'in ɔ nεε wa -ylɛ: «-Lagɔ -ka ŋwɪnɪ, 'in na yia amɪaa -gbε lv.» 'In ɔ yia 'glv 'wɔ -gbla Efɛzɪ, ɔ yia mɪnɪ.

22 -Mɔv 'bɪgv, ɔ nynia Sezalee, 'in ɔ yia -Lagɔnyɪma fɔsaa mɪnɪ -Zeluzalɛmɔ.

'Bhie, ɔ yia Antiɔsv mɪnɪ.

23 ɔ lia -bha 'ylɪ sanɪmε Antiɔsv, 'bhie, ɔ yia lɔmɪnɪ. ɔ 'plɪɪa -Galasii -yɔ Flizii -dɔdɔ -gv -bhlo -bhlo, -zugba ɔ pa -Zezuu 'bɪnɔnya weee 'kɔayli.

Apolɔsv

24 Zuifu -ɔ wa gwalia Alɛzandli, wa laa Apolɔsv, yia Efɛzɪ yi. Gbagbanyɔ -zɔnɔ -wa, 'in ɔ -yia -Lagɔεbhε 'nanɔv.

25 Nyɪmaa -Kanyɔɔ 'Yloogblv wa -slolua zlɪmε ɔ, -slɛn dlɪ weee nya ɔ gbaa, 'in ɔ slolua -Zezuu gbu

kpɛɛn kpɛɛn. 'In Zaaan nyɪmaa batizee -gbɔ -bhlo ɔ -yia.

²⁶ 'In Apolɔsɔ yia -Lagɔgbɔɔ gbagbie bhli dli telɔ nya, Zuifɔɔ -Lagɔbudu zɔ. Da Plisili -yɔ Akilasɩ pulɔɔ ɔ yukwli, wa yia ɔ 'wɔbhɩ, wa -yɔ ɔ 'sɔ yia wa 'dɛɛ -gbɛ mɩ. 'In wa yia ɔ -Lagɔɔ 'Yloogblo -slolu kpɛɛn kpɛɛn.

²⁷ -Mɔɔ 'bigɔ, Apolɔsɔ 'yibha ɔ 'ka Akai mɩ. 'In -Lagɔbhelia yia ɔ 'kɔayli 'pa, 'in -maa yia wee dɔdɔ -mɔɔ -gɔ -Lagɔnyɩma 'sɛbhɛ yoo 'pa nɩ, wa kpa ɔ 'nanɔɔ wa 'lakpa yu nya. Da ɔ nɩnia -mɔ, -wa plaa -Lagɔ, -Lagɔɔ 'nanɩ nya, 'in ɔ yia wa 'wɔsa bhabha.

²⁸ ɔ ka -Lagɔsɛbhɛ zelɩ Zuifɔ -yla, 'in ɔ yia wa -slolu tikli nɩ, -Zezu mɩ -Lagɔɔ -Bhasanyɔ nya, 'in ɔ 'nɩ Zuifɔɔ wɛli -yɔɩwnɩ, ɔ yia wa lu -zejila 'wɔ.

19

Pɔlɔ -zakpa 'sɔnɔ mɩa Efɛzɩ

¹ Bhla -we nya Apolɔsɔ mɩa Kolɛntɩ, 'in Pɔlɔ yia -Aziii* -gɔgɔ -ka -dɔdɔɔ yali -gbɛɩn 'plilɩ, 'in ɔ yia Efɛzɩ nɩni. 'In ɔ yia -mɔ -Zezuu 'bɩnɔnya tɔlɔɔ yli.

² 'In ɔ yia wa layibhaɛ: «Da a zɔɔ dli -Zezu -gɔ, Zuzu 'Pɔpa ka aɩn -gɔ kwililii?»

'In wa yia we 'bigɔpalɩ ɔ -ylaɛ: «-A 'nɩ -slɔ 'nɔ nɩ, Zuzu 'Pɔpa mɩ.»

³ 'In Pɔlɔ yia wa layibhaɛ: «-Zugba, sa wa batizee aɩn?»

'In wa yia we 'bigɔpalɩ: «Zaaan nyɪmɛɛ batizee batizee sɔlɔ wa batizea -aɩn.»

⁴ Pɔlɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Nyɩma -wa ɩwnɩa wa dli 'bhitigbɔ, 'ma *Zaan batizea. 'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ:

* **19:1** 'Mɔ wa laa -zɛɛn «Asie Mineure» -tuauwɛli 'wɔ.

⟨Nyime ɔ yia 'mi lɔv yia, a zɔ ɔ dli -gɔ, mɔ -wa -Zezu.⟩
»

⁵ Da waa Efɛzi -nyɔma 'nɔa wɛli -mini, 'in wa yia wa 'dɛ wla, wa batizee wa Nyɔmaa -Kanyɔ -Zezuu 'ɲni nya.

⁶ Pɔlv palia wa sɔ -gɔ la, 'in Zuzu 'Pɔpa yia wa -gɔ kwili. 'In wa yia wɛli -putunyaa gbagbie bhli, -zugba wa paa -Lagɔgbɔv -fali.

⁷ Wa 'dɛ weee mnɛni wa 'ka sa nyɔma kugbua ɛ 'sɔ ɲwɛɛ nyɛni.

⁸ -Mɔv 'biɣv, Pɔlv plaa -Lagɔbudu zɔ, 'in ɔ yia -Lagɔgbɔ gbada -tu 'cɔ ta nukplɛ dli tɛlɔ nya, -zugba ɔ gba -Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulapɔlɔgbɔ, 'in ɔ yi 'kli, -wa mia ɔ yukwli pɔlvɔda ɔ 'ka wa lu.

⁹ 'In duun yia yukwli -yɔsumani, -maa 'ni -Lagɔgbɔ -yɔɲwɛni, 'in wa yia -Zezuu 'Yloogblɔ gla pali -zejila 'wɔ. 'In Pɔlv yia wa -yɔ 'bhɔ, ɔ -yɔ -Zezuu 'bunɔnya yia mni, -zugba ɔ slolu wa -Lagɔgbɔ 'kɔmɔv, Tilanusu lakɔni -budu zɔ.

¹⁰ 'Sa ɔ -tɔa nɔda -zɔ 'sɔ nukplɛ. 'In Zuifɔ -yɔ Glɛki sɔ mia -Azii -dɔdɔ -gɔ, -maa yia Nyɔmaa -Kanyɔɔ gbɔ 'nɔ.

Sevaana nvkpasuyua

¹¹ 'In -Lagɔ yia gwɛdigbɔ 'kadɔ 'kadɔ ɛnɔ, Pɔlv sɔ nya.

¹² 'In 'klɔɔ -sɛli -misɔ -yɔ 'naa -kibhenya bhli ɔ ku ɲwɛ, 'mɔ wa kwaa guzɔnya. 'In -maa gu yia -maa -yɔ 'bhɔ, zuzu 'nyii -we -dila wa 'wɔ la, 'in we yia wa 'wɔ 'tla.

¹³ Zuifɔ tɔlvɔ -wa jɲliɔ 'gbe, zuzu 'nyii vuvue nya guzɔnya 'wɔ, -maa yi 'yaa Nyɔmaa -Kanyɔ -Zezuu

'ɛni laylali, we vuvue nya. 'In wa neε zuzu 'nyii -yla: «-Zezu ka gbυ Pɔlv gbaa da, -a neε, ɔ 'ɛni nya a 'tla wa 'wɔ!»

14 Zuifvυ -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ mɪ -bha, 'mɔ wa laa Sevaa. ɔ ka nukpasuyua gbesɔ, ma nυ 'saa.

15 'In zuzu 'nyuu yia we 'bɪgɔpali wa -yla: «In -yi -Zezu, 'in -ɔ Pɔlv -mia, in -yi -mɔɔ. 'In amia naa, nyɔɔ amia -mia?»

16 Nyimε kaa zuzu 'nyuu 'wɔ, -mɔɔ yia wa -gubho. 'In ɔ yia we -slolu nu, ɔ 'tela, ɔ -zi wa. ɔ nva wa lε, 'in ɔ yia wa -bana yla, 'in wa -yɔ gwagwie yia ɔ -budu zɔ 'tla kpanυ nya.

17 Zuifvυ -yɔ Glεkɪ mia Efεzɪ 'nva gbυ -mɪnɪ, 'in nyanɔ yia wa 'wɔslo. 'In wa yia Nyimaa -Kanyɔ -Zezuu 'ɛni 'ylimani.

18 Nyima -duun -wa ηwnua -Lagɔgbυ -yɔ, 'in wa yia wa gbɔnyuu gbaa yi 'tɪtεε nyima -zejila 'wɔ.

19 -Dlabhia -lɛnɔnya duun -yɔ wa 'sɛbhεε -zlo yia yi, 'in wa yia we -sie nyima weε 'yu. Wa zɛlia we -valε we nyini 'gwεzii 'wlu gɔ ta 'wlu kugbua lε gbu†

20 'Sa -Lagɔgbυ mnenia la, 'in we yia -gɔwɔlaylimani, Jejitapεε 'tɪtε slolue nya.

-Zlε 'kadυ mɪ Efεzɪ

21 Gbɔnya -mɪnɪ 'bɪgɔ, Pɔlv neε Masedvanɪ -yɔ Akai ɔ plɪia ɔ 'ka -Zeluzalemυ mɪnɪ. ɔ neε: «-Mυυ 'bɪgɔ, in -ka -mɔ nyini, we mɪ nu, in mɪnɪ 'ya *Wlɔmυ 'yia.»

22 Timotee -yɔ Elasiɪ -wa -wa ɔ 'wɔsanya, 'in ɔ yia -maa sɔbhie tie Masedvanɪ, 'in ɔ 'dε yia -Azii -tv 'yɪ yasɔlε nya.

† 19:19 'Yɪ gɔ 'sɔ 'yɪ kugbuaa lubhoo 'pɛnɪgwεzi -wa.

23 -Muu bhla, 'in gbu 'kadu yia bhli -Zezuu 'Yloogbluu 'gbu.

24 Nyime yabhlo wa laa Demetliuu, 'gwezi nya o bhlaa -lu yua -seεε. Nyimaa -lagu wa laa Atemisi‡ we -buduu 'wuwlu -yua -seεε o bhlaa. Mu -yo, o -yo o lubhononya yia 'gwezi duun.

25 'Yli yabhlo nya, Demetliuu gbelia o lubhononya -yo -wa -yo o kaa lubhoo 'yli -bhlo 'wlu, 'in o neε wa -ylaε: «'Taleain, amiaa 'de -yi we 'ji nu, 'mu lubho ni -yo -a yila -amianuu 'gwezi.

26 -We mia 'plida, a yi we -yo, 'in a nu we. O Polu neε nu, -lagu -we nyima telia, we 'ni -lagu -zonunya. O ka nyima duun 'wlu -nyum. We 'ni -seli Efezi -bhlo, we -tu 'wu -se, we 'ka -Azii -dudu weεε -gu lamneni.

27 -Muu mnene we 'ka -amiaa lubho -nyum, 'in we 'ka Atemisi 'kaduu -budu -yo we 'ηni lasa. 'In nyima 'na 'ka -sleen we 'ylimani. 'In 'mu wa bubaa -Azii -yo -dudu weεε -gu.»

28 Da nyima 'nuu weεε gbu -muni, wa 'paa 'ce, 'in wa yia 'wokpikpie bhli: «Efezi -nyimaa Atemisi 'yia! »

29 'In 'gbe -kpabhie yia gbugblolu. 'In Maseduanu -nyima 'so wa laa Gayusi -yo Alisitaki, -wa -wa Poluu nōnōnya, 'in wa yia -maa kpa, 'in wa -yo wa 'so yia -gblugblu 'wu mni gwagwie nya.

30 Polu 'yibha o 'ka wa nyidi 'tla -zejila 'wu, 'in -Zezuu 'binōnya neε o -yla, o 'na nuuu we le -ni.

31 -Aziii lubhononya 'kadi -tōba -wa mia Poluu 'talea nya, -maa yi 'yaa weεε weli -bhlokpade o yoo 'pa, nu, o 'na 'sibhli weεε -zejila 'wu la -ni.

‡ 19:24 'Nwnolagu -wa.

32 -Muu bhla, nyuma yiyli -gu, -zugba gbu bidi -bidi bidi wa nua le. Nyuma tolva kpɪ 'wu weli yabhlo nya, 'in tolva kpɪa 'wu 'ya weli -putu nya. 'In -we ka 'gbu wa yia 'wlugbeli, wa glaa -nyuma duun 'ni we -yi.

33 We bhla Zuifv yabhlo wa laa Alɛzandɪ mɪ -bha. 'In nyuma tolva yia we 'ji gba ɔ -yla, -zugba Zuifv tolva sua ɔ, ɔ 'ka gba. 'In Alɛzandɪ yia sɔ 'wɔbhu, ɔ 'yɪbha ɔ 'ka waa nyumaa -zlo -yla gbu gba.

34 Wa yibhelia ɔ Zuifv nya, 'in wa 'dɛ weee yia 'wɔkpɪda -tu weli -bhlogbɔɔ nya 'lɛɪ 'sɔ nuɔplɛɛ: «Efɛzɪ -nyumaa Atemisɪ 'yɪlia! Atemisɪ 'yɪlia!»

35 'In wee 'gbee fɛngblɛ yia nyuma weee ŋwɛ 'munu. 'In ɔ nɛɛ: «Efɛzɪ -nyuma, nyuma weee -yi we 'ji nu, Efɛzɪ -gbe -wa Atemisɪ bɔbɔ -budu 'kadu -yɔ we telɛɪ -tukpa, -we 'bhua yalu ŋwɛkɔnyɔ.

36 Nyimɛ yabhlogbɔɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka gbu -mɪni kpɛɪ. We 'gbu, a 'mu ŋwɛ, a 'na slolu gbu lɔ -ni.

37 'In nyuma -wa a -laa -seli, wa 'ni we -budu zɔ -lu yabhlogbɔɔ yɪ, 'in wa 'ni -amɪaa -Lagɔ vɛɪ.

38 We -ka Demetliuɔ -yɔ ɔ lubhonɔnya 'yɪbha wa 'ka nyimɛ 'klamanɪ, wa mɪni gbɔwɔbhunya 'yu, gbɔwɔbhu yɪ nya. Mɔ wa 'kaa nyimɛ 'klamanɪ -mɔ mɪa dɛ.

39 We -ka nu, a ka 'ya gbu yabhlo, a 'ka we layɪbha, -a mnɛni -a 'ka -mɔv gba -a 'dɛ weee 'wlugbeliyɪ nya.

40 -A fɛɪ -amɪaa 'dɛ gbu 'nyɛa, 'in wa 'ka -aɪn gbu 'wludɪ, nu, -amɪa sɔɔba -amɪaa 'wlulapɪnya -yɔ 'wu, gbu -we 'plɪa -zɛɛn daa 'gbu. Wee 'wlugbeliɛ -mɪni 'ni 'ji tɪkɪ -ka, 'in gbu -we -a 'kaa gba, -mɔv 'ni -mɪ.»

41 Da ɔɔ fɛngblɛ gba 'saa, 'in ɔ nɛɛ nyuma -yla, wa mɪni wa -buduŋwɛɛ.

20

*Pɔlv mɔia Masedvanɩ -yɔ *Glesɩ -dɔdɔ -gv*

¹ Da -zle bhia, -mɔv 'bɩgv, Pɔlv yia -Zezuu 'bɩnɔnya 'wlugbeli. ɔ zva wa 'di, 'bhie, ɔ yia wɛli 'pa, 'in ɔ yia Masedvanɩ mɩ.

² ɔ 'plɩia wee dɔdɔ -mɩnɩ -gv, 'in ɔ yia -Lagɔnyuma 'di duun zɔ. -Mɔv 'bɩgv, ɔ yia *Glesɩ nɩni,

³ 'in ɔ li -mɔ Glesɩ -dɔdɔ -gv 'cɔ ta. Da ɔ mɩa 'glɔ 'wɔ -gblada, ɔ 'ka Silii mɩnɩ, 'in ɔ yia 'nɔ nɩ, Zuifɔ mɩ ɔ -yɔgbɔ zɔda, wa 'ka ɔ 'bha. Tɔvɩn, ɔ yia ɔ 'dɛɛ dli zɔ lapɔpali nɩ, ɔ 'ka Masedvanɩ -dɔdɔ -gv lɔbhiti.

⁴ -Wa -yɔ Pɔlv mɩa, wa ŋnɩ nɩ: Belee -nyɩmɛ Pilusu 'yu Sopateɛ, Tesaloniki -nyuma Alisitaki -yɔ Sekɔndusi, Delɩvɔ -nyɩmɛ Gayusi, 'in Timotee, we -yɔ 'ya -Azii -dɔdɔ -gv -nyuma Tisiki -yɔ Tlofimɔ.

⁵ Nyɩma -manɩ -galia -aɩn 'yu, 'in wa yia -aɩn wɔ Tloasigbe nɔkplɛ.

⁶ *Floo -we 'nɩa gɔɔ -yɔ -ka, we 'fɛti 'plɩa, 'in -amɩa yia Filipɔgbe nɔkplɛ 'glɔ 'wɔ -gbla. -Ali 'nyu 'klɔɔ 'yli gbu, 'in -a yia wa -gbe nɩni Tloasi, -a li -mɔ lɔkɔwlu -bhlo.

Pɔlv mɩ Tloasi

⁷ Samidii jibheza, -a gbelia 'wlu, -a 'ka 'floo ladiɔli dabɔvɔ, 'in Pɔlv yia gbɔ -gbagbɛ bhli -Lagɔnyuma -yla. 'In zli -ka zli mɩa ɔ yiaa 'gbɔ, 'in ɔ yia gbada -tv tikli, 'in zli -gv yia bɛ.

⁸ -Buduu yu mɩa yali, -we zɔ -a gbelia 'wlu, 'napɛɛ -zlo mɩ -mɔ -nyumada.

⁹ Nyimeslɔyu wa laa Etiki -dia finɛtli ŋwe -gv la. Pɔlv ka gbagbɛ latlɔmanu 'gbɔ, Etiki yia 'ylaa ŋwɔ. ɔ zilia 'ylaa 'wɔ, 'in ɔ yia 'tazɩ tanɔvɔ finɛtli 'yli 'bhɔ, 'in ɔ yia bhli. Wa 'ka ɔ 'wɔbhɩ, -zugba ɔ ka tli.

10 Pɔlv 'sibhlia la, ɔ kwlia ɔ -gu 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ 'wɔbhɔ, ɔ nɛɛ: «Amiaa dli 'na sumani -ni, ɔ -ga 'yliyɔ!»

11 -Mɔv 'bɪgɔ, Pɔlv -gblaa 'tazi 'wlu, ɔ dɪdli 'floo la, 'in ɔ yia we li. ɔ gba 'yaa kplokplo, zli dolua 'wɔla, 'in ɔ yia mni.

12 'In wa -yɔ ɔ nyimesɔyɔ yia mni, -zugba ɔ -ga 'yliyɔ, we yia wa 'dɛ weee dli lapali.

Pɔlv 'bhwa Tloasi, 'in ɔ yia Milee mni

13 -A -gaa 'yu, -a yia 'glɔ 'wɔ -gbla, 'in -a yia Asɔsɔ mni. -Mɔ -a 'kaa Pɔlv 'wɔbhɔ, -we ka gbɔ -wa, ɔ nɛɛ ɔ 'ka -mɔ mni bhɔ -gu.

14 Pɔlv ylia -an Asɔsɔ, 'in -a yia ɔ 'wɔbhɔ 'glɔ 'wɔ, 'in -a -yɔ ɔ 'sɔ yia Mitilɛni mni.

15 -Bha -a -gblaa 'glɔ 'wɔ, 'in -a yia lɔbhiti gumunyu -gu. -Mɔv zli zlia, 'in -a yia Kio 'klɔ nyini. -Mɔv 'bɪgɔ zli zli 'yaa, 'in -a yia Samɔsɔ nyini, -mɔv 'bɪgɔ zli zlia, 'in -a yia Milee nyini.

16 Ni, Pɔlv nɛɛ, Efɛzi ɔ plia, ɔ 'nia -bha 'yligbea yi, ɔ yi bhla lanyumɔv -Azii -dɔdɔ -gu. ɔ 'yibha ɔ 'ka *Pantikɔtv 'yli nya -Zeluzalemɔ -mi, sao sa we -ka -mi. We 'gbɔ, ɔ yia kwɛlapulo.

Pɔlv 'paa Efɛzu leglizɔ nyima kpasɔ wɛli

17 Pɔlv mi Milee, 'in ɔ yia nyima Efɛzi tie ni, wa 'ka *leglizɔ nyima kpasɔ laa mni.

18 Da wa nynia Pɔlv kwesi, ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Na tianɔ nynia -Azii -dɔdɔ -gu, sa in -yɔ an 'sɔ -dia la, amiaa 'dɛ -yi we.

19 In ka Nyimaa -Kanyɔv lubho nɔ na 'dɛɛ 'wɔtɪtɪ nya 'kienyi, siasɛ -yɔ 'mɔv nya 'yliya 'wɔ, na -yɔgbɔ Zuifɔ zɔaa 'gbɔ.

20 Amiaa 'de -yi we 'ji nu, in 'ni gbv yabhlogbɔɔ aɪn -yɔ zizeli. -We weee 'kaa aɪn 'wɔsa, in ka we aɪn -yla gba, 'in in ka we aɪn -slolu -zejila 'wɔ we -yɔ amiaa -budu zɔ.

21 In ka Zuifv -yɔ -wa 'nɪa Zuifv la, wa 'ka wa dli 'bhiti -Lagɔ 'yu, 'in wa 'ka -amiaa -Kanyɔ -Zezu dli -gɔ zɔ.

22 «'In -slɛɛn, -Zeluzalɛmɔ na mnɪa. -Lagɔɔ Zuzu gbaa, in nɔ 'sa -gla nya. -We 'kaa -mɔ 'mɪ yli, in 'nɪ we -yi.

23 Nu, -we ka 'ji in -yia -bhlogbɔɔ, 'gbe -bhlo -bhlo 'wɔ, Zuzu 'Pɔpa ka 'mɪ 'tɔlv nu, -kaslv -yɔ siasiɛ mɪ 'mɪ wɔda.

24 In 'ka tliɔɔ, in 'ka 'pɔɔɔ, -mɔv 'nɪ 'mɪ dli gbv yabhlogbɔɔ. -We -wa 'mɪ dli gbv, mɔ -wa nu, lubho -we Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezu tia 'mɪ -yɔ, in nɔ we, in 'ka we bhɪa. Wee lubho mɪa, -Lagɔɔ 'nanu gbɔzɔnɔ gbɔv gbagbie -wa.

25 «In ka -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlgbɔv gbagbie nya aɪn glaa 'plɪ. 'In -slɛɛn, in -yi we 'ji nu, amiaa 'yabhlogbɔɔ 'na 'ka 'maslɛɛn na 'klɔ 'yl.

26 We 'gbv, in nɛɛ aɪn -yla -zɛɛn ɛ: amiaa 'yabhlo -ka mnɔ, we 'nɪ na 'wlu -gbv.

27 Nu, in ka -Lagɔɔ dɔmagbv weee aɪn -yla gba. In 'nɪ we 'yabhlogbɔɔ aɪn -yɔ zizeli.

28 A zɔ amiaa 'de 'yliyɔ, 'in a zɔ leglizɪ weee 'yliyɔ. Wa 'wlv sa bhlabhlɛnya, -wa Zuzu 'Pɔpa 'nye aɪn yoo, a 'ka wa 'yliyɔzɔnya -zɛ. -Lagɔ ka wa 'wɔzɪtɪ ɔ 'Yuu 'pɪwɔn nya, wa 'ka ɔ -nɔ -zɛ.

29 Na mnɪmɪee 'bɪgv, gɔbhɛɛ -bho -nyɪma yia aɪn glaa plaa, 'in wa 'ka wee bhlabhlɛnya gbɔnyuu -yla lɛnɔ.

30 'In 'debbie ain nyidi, nyima -tɔva yia yotubhɔa, 'in -Zezuu 'bɪnɔnya 'ka wa 'bibholu.

31 A -tu 'yliyɔgada, 'in a ligbe we nu, in ka ain 'dɪzɔda -tu zɔkpɛ -yɔ jibheza, -zɔ ta 'wɔ, 'mɪɔ nya 'yli.

32 «'In -slɛɛn, -Lagɔ -yɔ ɔ 'nanɪwɛli kwɛɛ na zɔa ain. 'In ɔ ka we se, ɔ 'ka ain 'ylimanɪ dlɪzɔzɔɛ 'wɔ, 'in 'bɪ -we ɔ zɔa la, -wa weee mɪa ɔ -nɔ nya -yla, ɔ 'ka we ain 'nyɛ.

33 Na dli 'nɪ nyɪmɛ yabhlogbɔɔɔ 'gwɛzi, ɔ -can -yɔ ɔ 'naanya 'wɔnyɪ.

34 Amɪaa 'dɛ -yi we 'ji nu, -li -we ka 'tɔ mɪa in -yɔ na nɔnɔnya -yɔ, na 'dɛɛ sɔɔ lubho nya na yia we.

35 Sa a 'kaa lubho nɔ, 'in a 'ka bobabhanya 'wɔyi, in ka we ain -slolu. 'In -a 'ka wɛli -we Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezuu 'dɛ gbaa ligbe: «Nyɪmɛ -lu -nyɛnyɪɛ ka 'mɔna, we -zi -lu 'yɪyɪ nyɪmɛ kwɛɛ.»

36 Pɔlv bhɪa gbagbɪɛ, -mɔv 'bɪgɔ, ɔ -yɔ wa 'dɛ weee 'sibhɪa 'kukolu, 'in wa yia -Lagɔ bhubhoe.

37 Wa 'dɛ weee bhɪa wie, wa gbleɪa Pɔlv, 'in wa yia ɔ wɛli 'pa.

38 'In wa -gɔ yia 'wɔv -kɔv, -we ka gbɔ -wa, ɔ nɛɛ wa -yla wa -putu 'na 'ka 'maslɛɛn ɔ 'klɔ 'yɪ. Wa kwaa ɔ yoo, 'in wa yia ɔ 'glɔ -yɔ -nyɪnɪ -kpɔ.

21

Pɔlv mɪa -Zeluzalɛmɔ

1 -A 'bhɔa Efɛzu -Lagɔnyɪma kpasɪ -gbɛ, -a -gblaa 'glɔ 'wɔ, 'in -a yia 'nyunyɪdɪdɔv wa laa Kɔsv -gɔ mɪɪ tɪklɪ. -Mɔv zɪ zɪa, -a nyɪa Wɔlv, 'bhɪɛ, -a yia Patalaa mɪɪ.

2 'Glv yabhlo mɪa Fenisi dɔv -gɔ mɪɪda, -mɔ -a yɪa we. Tɔv, -a -gblɔ we 'wɔ, 'in -a yia mɪɪ.

³ -A nynia gumunyuu nyidi, 'in -a yia 'nyunyididudu wa laa Siplu -yoyi kopesolu. - A mnia Sili -dudu -gu -gbein, 'in -a yia Tiligbe nukple lasibhli, -bha 'glu 'kaa we nukpla -gba weee lasibhli.

⁴ -Mo Tili -a ylia -Zezuu 'binonya, 'in -a yia wa -gbe -tu lokowlu -bhlo. Gbu -we 'kaa Polu yli, -Lagoo Zuzu gbaa we wa -yla, 'in wa nee o -yla, o 'na mnini -Zeluzalemu -ni.

⁵ Da weee lokowlu -bhlo bhia, 'in -a yia 'yoo 'wobhu, wa 'de weee yia -ain yoo kwa. Wa -yo wa 'nwni -yo wa 'yua, 'in -a yia 'gbe nukple 'tla, 'bhie, -a yia 'kukolu 'sibhli gumunyuu -gogoo -gu, 'in -a yia -Lagoo bhuhoe.

⁶ -Muu 'bigu, -a 'popalia weli, 'bhie, -amia -gblaa 'glu 'wu, 'in -Zezuu 'binonya yia -budunwee lobhiti.

⁷ -A 'bhua Tiligbe 'wu 'glu nya, 'in -a yia Ptolemais -amiasa nonve 'wlubha. -A -saa weee 'gbe nukplee -Lagobhelia fu, 'in -a yia 'yli -bhlo li wa nya.

⁸ -Muu 'bigu zli zlia, -a 'bhitia lu, 'in -a yia Seza-lee nyini. -Bha -a plaa -Lagoo gbubganyoo Filipuu -budu zo, 'in -a yia o -gbe ladu. Ni, oo Filipu mi nyima gbeso -wa -a -saa zlime -bha -Zeluzalemu, wa lonyime yabhlo nya.

⁹ O ka 'nwniyua -mnua, 'yieslonwni nya, wa 'ni yli -mi. -Lagobbuu -fali wa paa.

¹⁰ -A ka -bha 'yli duun li, 'bhie, -Lagobbuu -falipanyoo yabhlo 'bhua Zudee, wa laa Agabus, 'in o yia -bha yi.

¹¹ O yia -ain 'yia, o 'bhua Poluu -jlaa 'wu, o gbuan o 'dee bhv 'so -yo so 'so, 'in o nee: «Weli Zuzu 'Pupa gbaa, mu ni: «Nyime ka -jlaa mia da, sa in gbuan da

na 'de, 'sa Zuifu yia ɔ gbuaan -Zeluzalem. 'In wa 'ka ɔ nyima -wa 'nia Zuifu yoo 'nye.» »

12 Da -a 'nva gbu -mɪni, 'in -amɪaa 'de -yɔ Sezalee -Lagɔbhelia yia Pɔlv bhuhhoe, nu, ɔ 'na mɪni -Zeluzalem -ni.

13 'In Pɔlv yia we 'bigɔpalɛ: «Lɛɛ ka 'gbu a wi, 'in a sumani na dli? Wa 'ka 'mɪ gbuaan -Zeluzalemoo, wa 'ka 'mɪ 'bha 'debbie -gbolu Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezuu 'ɲnu 'gbuoo, in mɪ 'cin lamnazida.»

14 Nu, ɔ 'ni -amɪaa wɛli 'wɔɲwnuda -mu 'gbu, -a yia ɔ bhuhhoe 'yitide. 'In -a nɛɛ: «Nyɪmaa -Kanyɔɔ dɔmagbu nu lɛ!»

15 -A lia 'yɪ sanɪmɛ wee da, 'in -a yia -amɪaa 'gbanya -mɔzv, -a yia -Zeluzalem mni.

16 -Zezuu 'bɪnɔnya tɔlvɔ mɪa Sezalee, -maa yia -aɪn yoo kwa. 'In wa yia -aɪn Siplv -nyɪmɛ yabhlo, ɔ 'kaa -aɪn -gɔda 'nye, ɔ wa laa Mnasɔɔɔn -buduɲwɛɛ kwa. -Zezuu 'bɪnɔnyɔ -wa, we 'bi ka 'wɔgwɛ.

Pɔlv-yɔ-Lagɔnyɪma kpasɪ gbelia 'wlu-Zeluzalem

17 Da -a nɪnia -Zeluzalem, -Lagɔbhelia yia -amɪaa 'lakpasu kpa 'mɔna nya.

18 -Mɔv 'bigv zɪ zɪa, Pɔlv -yɔ -aɪn 'sɔ yia *'Zakee -gbɛ mni. -Mɔ leglizɪ nyɪma kpasɪ weee gbelia 'wlu.

19 Pɔlv -saa wa fɔ, 'bhie, -we weee -Lagɔ nva lɛ nyɪma 'nia Zuifv -gbɛ, 'in ɔ yia we 'di -sa wa -yla kpɛɛn kpɛɛn.

20 Da wa 'de weee 'nva wɛli -mɪni, 'in wa yia -Lagɔɔ 'ɲni -mɪni. 'In wa nɛɛ Pɔlv -ylaɛ: «Bheli -in -tali, Zuifv 'wlu sanɪmɛ ka -Zezu dli -gv zv, 'in wa mɪa Moizɪ tite -yɔlanɛda.

21 -We wa mɪa gbada wa -yla -na daa mɔv ni: Zuifv -wa mɪa 'lakpanya glaa, -in nɛɛ wa -yla wa palɪ

Moizu tite -bligu, wa 'na 'pali wa 'yua kni 'wo -ni, 'in wa 'bhv -Zuifv lenogbv 'cin 'bi.

²² Sa -a 'ka we nva? 'Nva wa yia we -kpa, nu, -in ka yi.

²³ We 'gbv, -we -a yia da -mi -yla gbaa, -in nu we e. Nvkpasia -mnva -wa bia -Lago -yla mi -ain glaa -seli.

²⁴ -In -yo wa mni, -in -yo wa 'ka wa -yowolgbv lenv, -in plvl wa 'wlu, 'in wa 'ka wa 'nyi -sa. -In -ka 'sa nu, 'in nyima weee yibhelia we 'ji nu, -we wa gbaa -na daa, we 'ni gbvzv. 'In wa 'ka we -yoyi, nu, Moizu tite -mi -na zv 'ya 'nshwe.

²⁵ We -ka nyima -wa 'nia Zuifv, -wa zva -Zezu dli -gv, gbv -we ka weli -a bhia, -a ka we celi, 'in -a yia we wa yoo 'pa: «A 'na lili -zila -bvbvumε -ni, we ka pvn. Nimeε 'pvn -tukpa -yo nime -we 'pvn 'nia 'wvta, a 'na lili we -ni. 'In a 'na nvsv mvtngbv e -ni.» »

²⁶ -Msv zli zlia, tvn, Pvl -yo waa nyima -mnva yia mni. 'In v -yo wa yia -yowolgbv lenv dabvd. -Msv 'biv, 'in v mnia -Lagobudu 'kadv zv, 'in 'yli -we nya wee -yowolgbv 'kaa bhia, v yia we gba. We ji -wa nu, bhla -we nya wa 'kaa wa -zila bvbv -bhlo -bhlo.

Pvl wa kpa -Lagobudu 'kadv zv

²⁷ Wee -yowolv yli gbesv 'ka bhia mni, 'in -Azii -dvd -gv Zuifv yia Pvl -yoyi -Lagobudu 'kadv zv. Tvsv, wa 'paa nyima -zloo dli yali, 'in wa yia v kpa, 'wvkvpie nyaε:

²⁸ «Izlaεlu nyima, a bε -ain -yo! Nyime v mia da, da weee -yo nyima weee v slolua gbv -we -wa Izlaεlunyima klaa, we -yo Moizu tite -yo -Lagobudu 'kadv -yo -tv. 'In -slεn, nyima -wa 'nia Zuifv, v ka

wa -Lagobudu 'kadu zo -la, sanee 'sa o plalia wee -mawlu da puin -lelle!»

29 -We ka 'gbu, wa yia 'sa nu, wa ka Efeyiyu Tlofimv 'yi Pɔlv nya -Zeluzalemugbe nukple. Nu, wamia dlu, Pɔlv -yo o 'so ka -Lagobudu 'kadu zo pla.

30 'In wee 'gbee nukpla -nyima weee gbugblolua, 'in wa -yo -gwagwie yia da weee 'bhu. 'In wa yia Pɔlv kpa, wa -yo o lagbizelie yia -Lagobudu 'kadu zo 'tla, 'in wa yia -bha kla, -bha -bhlokpade.

31 Zuifv mi 'kli 'yida, wa 'ka Pɔlv 'bha, 'in nyima yia weli Wlomv 'slujaa -zloo -kanyo 'kadu kwa, nu, -Zeluzalemv -nyima weee ka gbugblolu.

32 -Bha -bhlokpade, o 'bhua 'sluja -yo 'slujaa glu gbuu 'yugalinya 'wu, 'in o -yo -gwagwie yia nyimaa -zloo gbegbein mni. Da wa 'yia o -yo 'sluja 'so -yo, 'in wa yia Pɔlvv bhitie 'yitide.

33 Oo 'slujaa -kanyo 'kadu bea Pɔlv -yo, o kpa o, 'in o nee, wa gbuan o netellukpe 'so nya. 'Bhie, o yia wa layibhae: «Nyoo nyime -moni -mia? Lee -lu o nu lea?»

34 'In nyimaa -zloo glaa, -zakpa -bhlo kpi 'wu -maa 'dee sa, 'in tolva kpia 'wu, weli -putu nya. Nu, 'slujaa -kanyo 'kadu 'ni mneni o 'ka weli yabhlogbo 'wulanv, wee -zle duun glaa. 'In o nee, wa -yo Pɔlv 'so mni 'slujaa -budu 'kadu zo.

35 Da Pɔlv -yo wa nynia wee -buduu sikalie kwesi, 'in 'sluja yia o 'wobhu nyima 'wlu yali, nyimaa -zlo glaa, 'ce 'kadu wa mia 'padaa 'gbu.

36 Nu, nyima weee mi o 'bi, 'wukpikpie nya: «A 'bha o!»

Pɔlv gbaa o 'dee -gvgbu

37 Bhla -we nya wa -yɔ Pɔlv 'kaa 'slɔjaa -budu 'kadɔ zɔ pla, ɔ nɛɛ 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ -ylɛ: «In mneni in 'ka -mɪ -yla wɛh yabhlo gbaa?»

'In -mɔɔ yia we 'bɪɔpali ɔ -ylɛ: «l'in, aya! Glekɪwɛh -na gbaa?»

38 Eziputɔyɔ -ɔ 'bhua nyɪmaa dli 'wɔ, nyɪmaa 'wlulapilinyɔ -yɔ, we 'bɪ 'nɪ -slɔ 'wɔgwɛ, 'in ɔ -yɔ 'bɪnɔnya 'wlu glɔ -bhlo (4.000) yia da bɛblɛɛ ladɪlia mɪ, we 'nɪ -mɪ?»

39 Pɔlv yia we 'bɪɔpaliɛ: «Zuifɔ in -mɪa, Talɪsɪgbe nɔkplɛ, Silisi -dɔdɔ -gɔ. Gbe ka 'ɲɪ mɪa mɪnda, we nɔkpla -nyɪɛ in -mɪa. -Mɪ na bhuhhoea, -in 'nyɛ 'mɪ 'yoo, in 'ka nyɪma -yla gbɔ gba.»

40 'Slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ yia ɔ 'yoo 'nyɛ. Pɔlv 'yɪg-bea sikalie 'wlu, 'in ɔ yia sɔ 'pa nyɪma -yla, nɪ, wa 'mu ɲwɛ. Da wa 'dɛ weee 'mua ɲwɛ blenyii, 'in Pɔlv yia wa -yla gbɔ gba zuifɔwɛh 'wɔ:

22

1 «Na bhelia -yɔ na didea, a pɔ yukwli, na 'dɛɛ gbɔ 'wɔsawɛh na yia -slɛɛn da aɪn -yla gbaa.»

2 Da Pɔlv mɪa gbada wa -yla, wa 'nɔa we zuifɔwɛh 'wɔ, 'in wa yia ɲwɛ 'mu blenyii.

Tɔɔn, 'in Pɔlv nɛɛ:

3 «Zuifɔ in -mɪa, Talɪsɪgbe 'wɔ wa gwalia 'mɪ, Silisi -dɔdɔ -gɔ. 'In -seli wa zɔa 'mɪ -Zeluzalɛmɔ. Gamaliɛh -wa na -slɔlunyɔ, mɔ -slɔlua 'mɪ -amɪaa dɔkpasɪ tite kpɛɛn kpɛɛn. -Lagɔɔ gbɔ mɪ 'ya -amɪ dli 'kadɔɔ, a 'dɛ weee 'bhisa -zɛɛn.

4 Nyɪma -wa mɪa -Zezuu 'Yloogblɔ -gɔ, in ka wa 'kɪyɛ 'wɔpali, in ka wa 'bha. 'In in yia wa 'llukpe pali, we yi nɔkpasɪa -zɛɔɔ, we yi 'ɲwɪ -zɛɔɔ, -zugba na pa wa -kasɔ 'wɔ.

5 *-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -yɔ Zuifɔ nyuma kpasɪ weee mneni wa 'ka gba, nu, gbɔzɔnɔ na gbaa. Wa ka 'mɪ 'sɛbhɛnya yoo 'nyɛ, na bhelia Zuifɔ mia -Damasɪgbe nɔkplɛɛ 'gbɔ. 'In in yia wee 'gbe nɔkplɛ mɪ, waa -Lagɔnyuma mia -mɔ, in 'ka wa 'llukpe 'palɪ, in 'ka wa -mɔ -Zeluzalɛmɔ kwa, 'in wa 'ka wa -kasɔ 'wɔpa.

*Pɔlv gbaa ɔ -Lagɔplagbɔ
(Lngb 9.1-19, 26.12-18)*

6 «'In, in mɪ 'yloogblɔ, in 'ka -Damasɪgbe -yɔ cɪpaa yi, 'ylɔgbagbɔ ylɔ nya tɔn, san 'kadɔ yabhlo 'bhɔa yalɪ, 'in we yia 'mɪ gbeli.

7 'In bhliɔ dɔdɔ, 'in in yia wɛlɪ yabhlo 'nɔ, we nɛɛ 'mɪ -ylaɛ: <Sɔlv, Sɔlv, lɛɛ ka 'gbɔ -na palɪ 'mɪ 'kɪyɪɛ 'wɔa?>

8 «'In in yia layɪbhaɛ: <Na -Kanyɔ, nyɔɔ -in -mia?>

«'In wee wɛlɪ yia we 'bɪgɔpalɪɛ: <-Amɪ Nazaletɪyu -Zezu, -in mia 'kɪyɪɛ 'wɔpalɪɔ, -amɪ -wa.>

9 Na nɔnɔnya ka wee san -yɔyɪ, 'in -ɔ mia 'mɪ -yla gbɔ gbada, wa'a 'nɔ -mɔ wɛlɪ.

10 «Tɔn, in yia layɪbhaɛ: <Na -Kanyɔ, sa in 'ka nɔa?>

«'In Nyɪmaa -Kanyɔ nɛɛ 'mɪ -ylaɛ: <-In -sɔ 'wɔ, -in mɪ -Damasɪgbe nɔkplɛ, 'in -we weee -Lagɔ gbaa, -in nɔ lɛ, -mɔ wa yia -mɪ -yla we gbaa.>

11 'In ka 'lɔ wee saan 'tɪtɛ -mɪnu 'gbɔ, na nɔnɔnya kpaa na sɔ la, 'in wa yia 'mɪ -Damasɪ kwa.

12 «-Mɔ -Damasɪ, nyɪmɛ yabhlo mɪ -bha, 'mɔ wa laa Ananiasɪ. Nyɪmɛ -ɔ zɔa -bha -Lagɔ, 'mɔ ɔ -mia, 'in ɔ zɔa Moizu tite 'nɔnɔwɛ. -Damasɪgbee Zuifɔ weee gbaa gbɔzɔnɔ gbɔ ɔ daa.

13 Ananiasi yia na -gbε, ɔ 'yiligbea 'mɪ kwesi, 'in ɔ nεε 'mɪ -ylaε: <Sɔlv, na bheli, -na 'yli -blo!> -Bha -bhlokpade, na 'yli -bloa, 'in in yia ɔ -yɔyi vaa.

14 «'In ɔ yia we -gɔdɪ 'mɪ -ylaε: <-Amɪaa dɔkpasu -Lagɔ ka -bha -mɪ -sa 'cɪn, -in 'ka ɔ dumagbu yibheli, 'in -ɔ -wa Nyɪmε Tikli, -in 'ka ɔ -yɔyi, -in 'ka ɔ 'dεε wɛli 'nu.>

15 Nu, ɔ gbɔdayinyɔ -na yia -zεa. 'In -we -in 'yia -yɔ, 'in -in 'nɔa, -in 'ka we gba dɔdɔgbɔ -nyɪma weee -yla.

16 'In -slεεn, lεε ka 'gbɔ -na wɔa? -In -sɔ 'wɔ, -in yi, -in la Nyɪmaa -Kanyɔ ɔ 'ηni, wa 'ka -mɪ batizee, -Lagɔ 'ka -mɪ -yɔwɔlv, -na gbɔnyii 'ka -mɪ kweyli 'bhɔ.>

Pɔlv gbaa sa -Lagɔ tiea ɔ, nyɪma 'nɪa Zuifu, wa -gbεε gbɔ

17 «-Mɔv 'bigɔ, in yia lɔbhiti -Zeluzalεmɔ. 'Yli yabhlo nya, in mɪ -Lagɔ bhuhhoeda -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, 'in Nyɪmaa -Kanyɔ yia 'mɪ 'klɔtlali na 'yli 'wɔ.

18 'In, in 'yia Nyɪmaa -Kanyɔ -yɔ, 'in ɔ nεε 'mɪ -ylaε: <-In 'pulo kwε la, -in 'bhɔ -Zeluzalεmɔ slɔ! Nu, na gbɔ -na yia gbaa, -mɔ -nyɪma 'na 'ka we -yɔηwnu.>

19 «In yia we 'bigɔpalε: <Nyɪmaa -Kanyɔ, wa 'dε -yi we 'ji nu, in ka -Lagɔbudunya zɔ 'plili, 'in nyɪma -wa ηwnua -na gbɔ -yɔ, -zugba na pa wa -kaslv 'wɔ, 'in na sɛli wa.>

20 'In da wa 'kaa -na gbɔdayinyɔ Etienɪ 'bha, -amɪ mɪ 'ya -bha. -Wa mɪa ɔ 'bhada, in ka wa ηwnunu, 'in in yia wa -bananya 'yliyɔzɔ.>

21 «'In Nyɪmaa -Kanyɔ nεε 'mɪ -ylaε: <-In mɪ, nu, tiea na yia -mɪ 'pɪpɪ, nyɪma -wa 'nɪa Zuifɔv gbεgbεin!> »

Pòlv nɛɛ Wlòmuv 'slɔjaa -kanyɔ -yla nu, Wlòmuv -dɔdɔwɔlakpɛ ɔ-mia.

22 Nyɔmaa -zlo pòlv Pòlv yukwli tikli, tɔn, ɔ yia wɛlɔnya -mɔnu gbagbɛ bhia. 'In wa yia 'wɔkpɔkpɛ bhlie: «A -sa nyɔmɛ ni la! A 'bha ɔ! Ɔ 'ni we 'kɔ -ka, ɔ 'ka 'yliyɔgada -tu, dɔdɔ nu -gɔ!»

23 Wa 'kpɔ 'wɔ 'tɛɛ, wa vitelia wa -bananya, 'in wa yia bla yali 'mni.

24 Wlòmuv 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ nɛɛ, wa 'pa Pòlv 'slɔjaa -budu 'kadɔ zɔ. Wa 'ka ɔ sɛli, 'in gbɔ -we ka 'gbɔ nyɔmaa -zlo mia sa ɔ 'wluo 'kpɔlɔda, ɔ 'ka we gba, 'in -mɔɔ 'ka we 'nɔ.

25 'In da wa gbuan Pòlv wa 'ka ɔ sɛlia yi, tɔn, 'slɔjaa glɔ gbuu 'yugalɔnyɔ mia -bha, Pòlv yia ɔ layibha 'lee: «We se mɔ ain -yla, a 'ka *Wlòmuv -dɔdɔwɔlakpɛ sɛli, -zugba a 'ni -sɔ ɔ -yɔgbɔ 'wɔbhɔ?»

26 Da ɔɔ 'slɔjayu 'nɔa wɛli -mɔni, 'in ɔ yia 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ wɛli kwa, ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Lɛɛ -lu -na yi yaa dɛ lɛnɔ? Ɔɔ nyɔmɛ -mɔni, Wlòmuv -dɔdɔwɔlakpɛ -wa!»

27 'Slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ yia Pòlv 'yia, ɔ bɛa ɔ -yɔ. Ɔ yia ɔ layibhaɛ: «Gba gbɔzɔnɔ, Wlòmuv -dɔdɔwɔlakpɛ -in -mia 'piɛn yi?»

Pòlv yia we 'bɔgɔpali: «In, 'mɔ in -mia.»

28 'In 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ nɛɛ: «'Gwɛzi 'kadɔ in plɔlv 'bhie, in yia Wlòmuv -dɔdɔwɔlakpɛ -zɛ.»

'In Pòlv yia we 'bɔgɔpali: «-Amɔ mia, gwali wa gwaliha 'mɔ we.»

29 -Bha -bhlokpade, -wa 'ka yaa Pòlv sɛli, 'in ɔ 'ka gba, -maa yia ɔ gwɛvla. Da 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ yibhelia we 'ji nu, Pòlv -ɔ ɔ gbuan, -mɔɔ mɔ Wlòmuv -dɔdɔwɔlakpɛ nya, 'in ɔ 'dɛ yia nyanɔ nɔ.

Pɔlv mi gbɔwliwɔdɪnya 'yu

³⁰ Gbɔ -we Zuifɔ dia Pɔlv 'wlu, 'slojaa -kanyɔ 'kadɔ 'yibha ɔ 'ka we 'wɔlanɔ kpɛɛn kpɛɛn. We 'gbɔ, zli zlia, 'in ɔ yia ɔ gbɔan -llukpe 'wɔsa. 'In ɔ yia -Lagɔbubɔnyaa -cian -yɔ gbɔwliwɔdɪnya 'wlugbeli. 'Bhie, ɔ -yɔ Pɔlv yia wa 'yu yi.

23

¹ Pɔlv ylaa gbɔwliwɔdɪnya flilu, ɔ nɛɛ: «Bheliain, in ka -Lagɔ 'yu nɔ 'nanɔɔ, na dli 'nɪ 'mɪ gbɔ 'nyɛ, 'in we yia -zɛɛn yli -minɪ yli.»

² 'In -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ Ananiasɪ nɛɛ -wa mia Pɔlv kwesi -ylɛ: «A 'pa ɔ ŋwe -gb -lu!»

³ Tɔɔn, Pɔlv nɛɛ ɔ -ylɛ: «Weli 'sɔ -nyɪmɛ, -mɪ -Lagɔ yia bhɪtia! -Bha -in -dia la, -zugba -na bhɪ na -yɔgbɔ 'wɔ titee sɔlv, 'in -in nɛɛ, wa bhɪti 'mɪ. Tite 'nɪ 'sa gba.»

⁴ -Wa mia Pɔlv kwesi, -maa nɛɛ ɔ -ylɛ: «-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -na vɛlia yi?»

⁵ Pɔlv yia we 'bɪgɔpalɪɛ: «Na bhelia, in 'nɪ we 'ji -yi nu, -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ ɔ -mia. Nu, we mi celɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

«-In 'na gbalɪ gbɔnyuu -na nyɪmaa 'yugalɪnyɔ -yla -nɪ!» »

⁶ Pɔlv -yi we 'ji nu, nyɪmaa -zakpa sɔ -wa gbɔwliwɔdɪnya. -Zakpa -bhlo -wa *Sadusenyɪma, 'in -zakpa 'sɔnɔ -wa Falizɪnyɪma. We 'dɛɛ 'gbɔ ɔ yia 'wɔkɪ 'tɪtɛ wa 'yue: «Bhelia, Falizɪnyɪmɛ in -mia, 'in Falizɪnyɪmɛɛ 'yu in -mia. Tɪtɪnyaa 'wɔsɔsue in dia dli 'wɔɔ 'gbɔ, wa mia da na -yɔgbɔ 'wɔbhuda.»

⁷ Da Pɔlv gba 'saa, Falizɪnyɪma -yɔ Sadusenyɪma yia kpɛlɛ bhli, 'in wa yia 'wɔdo 'sɔ.

⁸ Ni, Sadusenyuma nɛɛ, tɪtɪnyaa 'wɔsɔsɔɛ 'nɪ -mɪ, 'anzinya -yɔ zuzu 'nɪ la -mɪ, 'ɪn -zugba Falizinyuma yibhelia we nɪ, we 'dɛ weee mɪ la.

⁹ 'ɪn nyɪmaa -zlo mɪ 'wɔkpɪda 'tɪtɛɛ, 'ɪn Falizinyumaa tɔlɔa -wa -wa -Lagɔɔ titee gwesanya, -maa yia Pɔlɔ lɔpa 'kɔa 'tɪtɛ nya. Wa nɛɛ: «-A yɪ we -yɔ nɪ, nyɪmɛ -mɔnɪ 'nɪ gbonyuu yabhlogbɔɔ lɛnɔ. -De zuzu yabhloo, -de 'anzɪ yabhlo gba ɔ -yla gbɔɔ, nyɔɔ -yi we 'jia?»

¹⁰ Wee -zlɛ kpɔkpɔlɪa 'wɔ, wa yɪ Pɔlɔ 'ylɪsɪsalɪ 'gbɔ, nyanɔ yia 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ dli slo. 'ɪn ɔ nɛɛ ɔ 'slɔja -ylaɛ, -maa -sa Pɔlɔ wa nyɪdɪ, wa kwa ɔ 'slɔjaa -budu 'kadɔ zɔ lɔ.

¹¹ -Mɔɔ 'bɪgɔɔ sabɔ bɛa, Nyɪmaa -Kanyɔ yia Pɔlɔ 'klɔtlɪlɪ, 'ɪn ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-ɪn 'tɛmanɪ dli! -ɪn ka na gbɔ gba -seli -Zeluzalɛmɔ, we mɪ nɪ, -ɪn gba 'ya we Wlɔmɔgbɛ nukplɛ.»

Zuifɔ zɔa Pɔlɔ 'bhabhagbɔ

¹² -Mɔɔ zɪ zɪa zɪkɔpɛ, Zuifɔɔ -zakpa -bhlo yia wɛɪɪ -bhlo bhɪɪ, 'ɪn wa yia bi -Lagɔ 'yu nɪ, wa 'nɪ -slɔ Pɔlɔ 'bha, wa 'na 'ka li 'ɪn wa 'na 'ka 'ma.

¹³ Nyɪma -wa bhɪɪa wɛɪɪ -mɪnɪ, wa ka nyɪmaa glɔ 'sɔ -gɔzi.

¹⁴ 'ɪn wa yia -Lagɔɔbɔnyaa -cɪan -yɔ nyɪma kpasu -gbɛ mɪnɪ. 'ɪn wa nɛɛ -maa -ylaɛ: «-A ka bi -Lagɔ 'yu, nɪ, -a 'nɪ -slɔ Pɔlɔ 'bha, -a 'na 'ka -lu yabhlogbɔɔ li.

¹⁵ 'ɪn -slɛn, amɪa -yɔ gbɔwliwɔdɪnya bhɪɪ wɛɪɪ -bhlo, 'ɪn a 'ka 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ -yla gba nɪ, ɔ -la aun Pɔlɔ -dawli nya, a 'yɪbha a 'ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔsɪsalɪ tɪkɪ. We -ka -amɪa, -a ka -amɪaa 'dɛ lamnazɪ -a 'ka ɔ 'bha, 'bhie, ɔ 'ka -seli nyɪnɪ.»

16 'In weli wa bhliā Pōlv daa, ɔ bhələɔ 'yu 'nua we, 'in ɔ yia 'slɔjaa -budu 'kadu zə Pōlv 'dī -saliā mni.

17 Tɔɔn, Pōlv laa 'slɔjaa glɔ gbuu 'yugalinyɔ yabhlo, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In kwa nyimeslɔyu ni 'slɔjaa -kanyɔ 'kaduɔ -gbɛ, nu, ɔ ka gbɔ yabhlo ɔ 'ka we gba ɔ -yla.»

18 Ɔɔ 'slɔja -yɔ ɔɔ nyimeslɔyu yia 'slɔjaa -kanyɔ 'kaduɔ -gbɛ mni, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Kaslɔnyimɛ Pōlv laa 'mī, ɔ nɛɛ: in -la -mī nyimeslɔyu ni. -Mɔɔ ka gbɔ yabhlo ɔ 'ka -mī -yla we gba.»

19 'Slɔjaa -kanyɔ 'kadu kpaa nyimeslɔyuu sɔ la, ɔ -yɔ ɔ vlaa gwe -sɛ, 'in ɔ yia ɔ layibhāɛ: «Lɛɛ -gbɔ -in 'yibhā -in 'ka 'mī -yla gbaa?»

20 'In nyimeslɔyu yia we 'bigɔpalɛ: «Zuifu ka weli -bhlo bhli nu, -in kwa cizi Pōlv gbɔwliwɔdinya 'yu. Gbaa wa yia -dawli nya nu, gbɔwliwɔdinya 'yibhā wa 'ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔsɔsali tikli.

21 'In -in 'na 'nɔnɔ wa weli -ni! Nu, -wa zizea ɔ 'bhabhɛe 'gbɔ, wa mneni nyimaa glɔ 'sɔ -gɔzi. Wa ka bi -Lagɔ 'yu, wa nɛɛ, wa 'nī -slɔ Pōlv 'bha, wa 'na 'ka li, 'in wa 'na 'ka 'ma. Nu, -slɛɛn, wa ka lamnazi, -na weli wa mia wɔda.»

22 Da ɔɔ 'slɔjaa -kanyɔ 'kadu gbaa nyimeslɔyu -yla nu: «-We -in gbaa da 'mī -yla, -in 'na gbalɔ we nyimɛ yabhlogbɔɔ -yla -ni.» 'Bhie, ɔ yia -mɔɔ 'yitide, 'in -mɔɔ yia mni.

'Slɔjaa -kanyɔ 'kadu kwaa Pōlv Felisu -gbɛ

23 -Mɔɔ 'bigɔ, 'slɔjaa -kanyɔ 'kadu laa ɔ 'slɔjaa glɔ gbuu 'yugalinya 'sɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «'Slɔjaa 'wlu -bhlo (200) klaa, numɛsɔn -gɔɔ 'slɔjaa glɔ ta 'ya kugbua (70) -yɔ 'slɔjaa 'wlu -bhlo kaa 'li kwɛɛ, a

gbeli da wa 'wlu. 'In a 'dε weee mnazi la, jibheza lɛlu gbomnuanu nya, a 'ka Sezalegbe nukplɛ mnɩ.

24 A mnazi nɩmasuun -yɔ, 'in a 'ka Pɔlv 'wɔbhu we -gv, 'in a 'ka ɔ dɔdɔv 'wlulapɩnyɔ Felisu -gbɛ kwa -dlɔɔ.»

25 'In ɔ yia 'sebhɛ cɛlɛ:

26 Dɔdɔv 'wlulapɩnyɔ Felisu 'kadɔ,
-amɩ Klodv Liziasɩ saa -mɩ fv.

27 Nyɩmɛ -ɔ in 'paa dɛ -mɩ yoo, Zuifv ka ɔ kpa, wa 'ka ɔ 'bha. 'In da in 'nɔa nɩ, Wlɔmv -dɔdɔwɩakpɛ -wa, 'in in -yɔ na 'slɔja yia mnɩ, in yia ɔ wa kwɛɛ -sa.

28 In 'yɩbha gbv -we Zuifv dia ɔ 'wlu, in 'ka we 'ji 'nɔ. We 'gbv, in yia ɔ wa gbɔwɩwɔdɩnya 'yu kwa.

29 In ka we -yɔyɩ nɩ, wa 'dɛɛ titee 'gbv, wa dia ɔ gbv 'wlu. 'In wa 'nɩ mnɛni wa 'ka ɔ gbv yabhlogbɔɔ -yla lapalɩ, -we ka 'gbv wa 'kaa ɔ 'bha, 'in wa 'kaa ɔ -kaslv 'wɔpa, we 'nɩ 'yɩɛ.

30 'Bhie, wa yia 'mɩ wɛlɩ kwaɛ, Zuifv ka ɔ -yɔgbv zɔ. -Bha -bhlokpade, in 'paa ɔ yoo -na -gbɛ. 'In in nɛɛ ɔ gbɔwɩludɩnya -ylaɛ, wa 'kla ɔ -na -gbɛ.

31 -We 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ gbaa, ɔ 'slɔja ka we lɛnɔ. Wa 'bhua Pɔlv 'wɔ sabɔ, 'in wa -yɔ ɔ yia Antipatlisɩgbe nukplɛ mnɩ.

32 -Mɔv zɩ zɩa, 'in 'slɔja mɩa bhv -gv nɔda, -maa yia 'slɔjaa -budu 'kadɔ zɔ lɔbhiti. 'In wa yia 'slɔja mɩa nɩmasuun -gv 'yitide, -maa -yɔ Pɔlv yia 'yoo 'yliyɔzɔ.

33 'Slɔja mɩa nɩmasuun -gv nɩnia Sezalee, 'in wa yia dɔdɔv 'wlulapɩnyɔ 'sebhɛ yoo 'nyɛ, 'bhie, wa yia ɔ Pɔlv 'klɔslolu.

34 Dɔdɔv 'wlulapɩnyɔ zɛlɩa wee 'sebhɛ, 'in ɔ yia Pɔlv layɩbha: «Dɔdɔ -mɔmv ka nyɩmɛ -in -mɩa?» 'In

Pɔlv yia we 'bɪgɔpaliɛ: «Silisi -nyumɛ ɪn -mɪa.»

³⁵ 'In ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Wa dia -mɪ gbv 'wlu, wa -ka yi, 'ɪn na yɪbhaa -mɪ la.» 'In ɔ nɛɛ, wa kwa Pɔlv Ewloɔvɔv gbv wɔv bhubudu 'kadu zɔ.

24

Zuifv dia Pɔlv gbv 'wlu Felisɪ 'yu

¹ 'Yli gbv 'plia, -Lagɔvɔvɔnyaa -kanyɔ 'kadu Ananiasɪ yia Sezalee nyini. ɔ -yɔ nyɪma kpasɪ tɔlvɔ -yɔ *'lɔpanyɔ yabhlo wa laa Tɛlituli. 'In wa yia Pɔlv 'klaa yi dɔvɔv 'wlulapɪlɪnyɔ Felisɪ 'yu.

² Wa laa ɔ, 'ɪn Tɛlituli yia ɔ gbv 'wludɪɪɛ bhli dɔvɔv 'wlulapɪlɪnyɔ Felisɪ 'yu: «Felisɪ 'kadu! -Na 'gbv -a kaa da 'wɔtɔvɛ -dlɔ wɛɛɛ. 'In gbvɔnyɔ -ɪn 'bhitia gbvɔyilo nya, mɔ saa -amɪaa nyɪma 'wɔ.

³ -Lu -zɔvɔv wɛɛɛ -a yɪa, da wɛɛɛ, 'yli wɛɛɛ nya, we 'gbv -a paa -mɪ fuo dlɪ wɛɛɛ nya.

⁴ 'In ɪn 'nɪ 'yɪbha, ɪn 'ka -na 'bɪ 'wɔgwɛɪɪ, we 'dɛɛ 'gbv, -mɪ na bhuhɔɛ, -ɪn 'nyɛ -aɪn bhla -sɛɪɛ, -na dlɪ -zɔvɔv nya, -ɪn 'ka -aɪn yukwli pɔlv.

⁵ «-A ka we -yɔyɪ nu, nyɪmɛ -mɔnɪ, nyɪmɛ 'nyuuu 'dɛgbolu -wa. Nyɪmaa -zakpa -bhlo wa laa Nazalɛɪ -nyɪma, wa 'yugalɪnyɔ -wa. Zuifv wɛɛɛ ɔ pɔpaha 'wɔ dɔvɔv wɛɛɛ -gɔ.

⁶ 'In ɔ ka we layla 'dɛbhie nu, ɔ 'ka -amɪaa -mɔwlv -Lagɔvɔvɔv 'kadu 'ɲnɪ -nyumɔ, 'ɪn -a yia ɔ kpa. [-A 'yɪbha -a 'ka ɔ -yɔgbv 'wɔvɔv -amɪaa titee sɔlv.

⁷ 'In 'slɔjɔa -kanyɔ 'kadu Liziasɪ yia yi, 'ɪn ɔ yia ɔ -aɪn kwɛɛ -sa -gla nya.

⁸ 'Bhie, Liziasɪ nɛɛ Pɔlv gbv wlvɔvɔnyɔ -yla, wa yi -mɪ 'yu.] We -ka -na dɛ 'yɪbha ɔ la, 'ɪn -ɪn 'kaa we 'jɪyɪbheli nu, gbv -we -a dia ɔ 'wlu, gbv zɔvɔv -wa.»

⁹ 'In Zuifo -maa yi 'yaa Tεεtulusu weli -gv 'yligbe, 'in wa nεε: «Cun, -we ɔ gbaa dε, gbuzɔnu -wa.»

Pɔlv gbaa ɔ 'dεε -gvgbv

¹⁰ 'In dɔdɔv 'wlulapɔlɔnyɔ yia Pɔlv -yla sɔ 'pa, nu, ɔ gba. 'In Pɔlv nεε:

«In -yi we 'ji, -in ka -zɔ duun li, -zugba -na bhu -amɔaa nyɔmaa -yɔgbv 'wv. We 'gbv, na dli 'tε 'wv, in 'ka na 'dεε -gvgbv gba.

¹¹ «-In mneni -in 'ka we 'wvɔsɔsalɔ -na 'dε nya, nu, -amɔ nɔnia -Zeluzalɛmɔ, in 'ka -Lagɔ bɔbɔ, we 'yli kugbua lε 'sɔ 'nɔ -slɔ 'plɔ.

¹² Nyɔmε yabhlogbɔɔ 'nɔ 'mɔ 'yɔ, -zugba na -yɔ nyɔmε kpɛli -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ. 'In nyɔmε yabhlogbɔɔ 'nɔ 'mɔ 'wɔtlɔli, -zugba na bhu nyɔmaa -zloo dli 'wv -Lagɔbudunya zɔ -yɔ daputu, 'gbe nɔkplε.

¹³ 'In -slεεn, gbv -we nyɔma -manɔ dia da 'mɔ 'wlv, wa 'nɔ mneni wa 'ka we 'wvyleli -mɔ -yla.

¹⁴ -Mvɔ bhla, -we in ηwnua -yɔ -mɔ 'yu, mɔ nɔ: -amɔaa dɔkpasu -Lagɔ na bɔbɔa, 'Yloogblv -lolu -we ka gbv wa'a laa gbuzɔnu, we -gv -nɔnɔvɛ nya. 'In -we weee mɔa cɛlɔda Moizu titee 'sɛbhε -yɔ -Lagɔgbv -falpanyaa 'sɛbhε 'wv, 'in na zɔa we dli -gv.

¹⁵ Sa wamɔ dia -Lagɔ dli 'wv, 'sa -amɔ na dia -Lagɔ dli 'wv. Nu, nyɔma tɔklɔ -yɔ nyɔma 'nyii 'sɔ, 'wv wa yia -sɔa tɔtlɔnya glaa.

¹⁶ We 'gbv na gva la 'yɔli weee nya, 'in na dli yi 'mɔ gbv 'nyε -Lagɔ 'yɔliya 'wv, 'in 'ya nyɔma 'yɔliya 'wv.

¹⁷ «Da in lia -zɔ duun daputu, 'in in yia -Zeluzalɛmɔ lɔyi 'gwεzi nya, na nyɔma 'wvɔsɔsɔ -yɔ 'slaka -lii wlawlɛ -Lagɔ -ylaa 'gbv.

18 Da in mia -Lagobudu 'kadu zo, 'in -Aziii Zuifu yia -mɔ 'mi yli, -we in mia lenoda mu ni, in mi -mawlogbu lenoda. Nyimaa -zlo 'ni 'mi 'bi -mi, 'in -zle 'ni 'mi kwesi -mi.

19 'In we -ka yaa nu, -Aziii Zuifu -tolba mia zime -bha, -maa ka yaa na gbegebein gbu dlu, ma 'kaa 'mi 'kla -na -gbe.

20 Da wa kwaa 'mi gbowliwodunya 'yu, gbonyuu in nua le wa 'yia -yo, nyima -wa 'yigbea de, wa gba we -mi -yla.

21 In 'yigbea gbowliwodunya 'yu, 'in in nee wa -yla weli 'tite nya: «Tilitinya yia 'wosaa tilitie lo! We nya wa -laa 'mi ain 'yu, a 'ka na -yogbu 'wobhu.» -De mu.»

22 Dɔdɔ 'wlulapilinyo Felisi -yia -Zezuu 'Yloogblu -gugbu 'ji kpeen kpeen, 'in o yia we 'wolanu, -moo yia wee gbowobhu yli lobeli. 'In o nee wa -ylae: «'Slojaa -kanyo 'kadu Liziasi -ka yi 'bhie, in 'ka amiaa gbu 'wobhu.»

23 O nee 'slojaa gb gbuu 'yugalinyo -ylae: «-In di Pɔlv la -kaslobudu zo. -In 'tide o 'yi, o 'ka o 'de -yla -tu. -In 'nye o 'talea 'yoo, wa 'ka o -yla -li lenu.»

Wa ka Pɔlv Felisi -yo Dlusili 'yu kwa

24 'Yli sanime 'phia, Felisi -yo o 'ɲwno Dlusili yia yi, Zuifonwno -wa. O nee wa -yo Pɔlv yi, 'in o 'ka o -Zezu Klisu dli -guzo weli yukwli pulu.

25 'In da Pɔlv bhia nyimee nonobhu tiklu klaa, 'de dli lakpakpie -yo -Lagoo nyimaa -yogbu 'wobhubhuee gbu gbagbie, 'in Felisi yia nyanu. 'In o nee Pɔlv -ylae: «-In mneni, -in 'ka -sleen mu. 'In da in -ka bhia, in 'ka -mi la lu.»

26 Dudo 'wlulapilinyo Felisi di yaa we dli 'wo nu, 'gwēzi Pōlv yi yaa o 'nyea. We 'gbv, o laa Pōlv bhla weee nya, o -yo o 'ka 'di -sa.

27 -Zv 'so 'plia, Pōsiusv Fēsitusv yia Felisu 'biguphli. 'In Felisi 'yibha o 'ka Zuifv dōdōnamanu 'gbv, o yia Pōlv -kaslv 'wo ti.

25

Wa ka Pōlv nyimaa 'wlulapilinyo 'kadv Fēsitusv 'yu kwa

1 Da o nynia wee dōdv -gv, we 'yli ta 'plia, Fēsitusv 'bhva Sezalee, 'in o yia -Zeluzalemv mni.

2 -Lagōbubōnyaa -cian -yo Zuifv nyuma kpasv yia Pōlv 'kla o -gbē.

3 Wa nēē Fēsitusv -yla, o nv wa 'nanu 'wo, 'in wa yia we ηwe -yōkpali nu, o -la Pōlv -Zeluzalemv lv. Nu, wa ka Pōlv -yōgbv zv, wa 'yibha wa 'ka o 'bha 'yloogbv.

4 'In Fēsitusv yia we 'bigupali wa -ylaē: «Pōlv mī -kaslv 'wo Sezalee, 'in dayli na 'dēgbolu bhitiā -mō lv.»

5 'In o yia we -gōdiē: «Amīaa -cian kwa 'mī yoo, we -ka nu, nyimē -mōni ka gbonyuu lenv, wa 'ka -mō we gba.»

6 Fēsitusv li wa -gbē sa 'bhisa 'yli gbomnva. 'Bhie, o yia Sezalee lūbhiti. -Mōv zli zlia, 'in o yia gbuvōbhū -zejila 'yu ladi, 'in o nēē wa -yo Pōlv yi.

7 Da Pōlv yia, Zuifv -wa 'bhva -Zeluzalemv, -maa yia o gbeli. 'In wa yia o gbonyii 'kadu -zlo 'wludi, 'in wa 'dē 'ni mnēni wa 'ka we 'wōsīsalī tikli.

8 Pōlv mīa o 'dēē -gōgbv gbada, o nēē: «In 'ni gbonyuu yabhlogbōō lenv, Zuifv tite -yo -Lagōbudu 'kadv -yo nyimaa 'wlulapilinyo 'kadv *Sezaa gbēgbēin.»

9 Fesitusu 'yibha ɔ 'ka Zuifu dɔdɔ namanu 'gbu, 'in ɔ nɛɛ Pɔlv-ylaɛ: «-In 'yibha -in 'ka -Zeluzalemɔ mnu? Wa 'ka -mɔ -na -yɔgbu 'wɔbhu 'mi 'yuu?»

10 Pɔlv yia we 'bigupaliɛ: «Sezaaa gbuwɔbhu -zejila 'yu in 'yigbea da, 'in -bha wa 'kaa na -yɔgbu 'wɔbhu. In 'ni Zuifu -yla gbonyuu yabhlogbɔɔ lɛnɔ, 'in -na 'dɛ -yi we 'ji zuzɔnɔ sa.

11 We -ka na -yɔgbu, 'in gbu -we ka 'gbu wa 'kaa nyime 'bha, in -ka we lɛnɔ, in 'na 'ka tilithee daa gba <-innya>. 'In we -ka nu, gbu nyima -manu mia da 'mi 'wludida, we 'ni gbuzɔnɔ, nyime yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka 'mi wa yoo 'nyɛ. In ka na gbu Sezaa 'yu kwa.»

12 Nu, Fesitusu -yɔ ɔ gbɔwliwɔdinya bhia gbagbie, 'in ɔ nɛɛ Pɔlv-ylaɛ: «-In ka -na gbu Sezaa 'yu kwa, we 'gbu, Sezaa 'yu -na yia mnia!»

Wa ka Pɔlv Aglipa 'yu kwa

13 'Yli sanime 'phia, nyimaa 'wlulapɔnyɔ Aglipa -yɔ ɔ bhɔlɔ Belenisi yia Fesitusu fɔsaa yi Sezalee.

14 Wa mi -bha 'yli duun lida, 'in Fesitusu yia nyimaa 'wlulapɔnyɔ Aglipa -yla Pɔlv gbu gba. ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyime yabhlo Felisi tia -kaslv 'wɔ, ɔ mi da.

15 Da in mnia -Zeluzalemɔ, *-Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ Zuifus nyima kpasɔ yia ɔ 'kla nu, in 'pa ɔ -kaslv 'wɔ.

16 «'In in yia we 'bigupali wa -ylaɛ: <-Amia, Wlɔmɔ -nyima 'ni we bhlabhɔ, -a 'ka nyime ɔ gbɔwludinya yoo 'nyɛ, -zugba ɔ 'ni ɔ 'dɛɛ -gɔgbu gba gbuwɔbhunyɔ 'yu.>

17 'In waa nyima -yɔ 'mi 'sɔ yia -seli yi dabɔdɔ. 'In in 'ni kpeke, -mɔɔ zli zlia, in -dia gbuwɔbhu -zejila 'wɔ la, 'in in nɛɛ na 'slɔja -yla, wa -yɔ ɔɔ nyime yi.

18 Ǿ gbowludunya yia yi. 'In gbonyii in pupali yaa 'wlukusun la, nu, 'mu wa yi Ǿ 'wlu dia, wa 'ni -muv Ǿ 'wlu di.

19 Nu, wa 'dεε -Lagobubue -yǾ nyime yabhlo wa laa -Zezuu gbv -gv wa -yǾ Ǿ 'sǿ kpelia. Ǿ nyime ka tli, 'in Pǿlv nεε, Ǿ 'ni tli, Ǿ -ga 'yliyǿ.

20 Sa in 'kaa gba gbv -muni 'wu, in 'ni we -yi. Tǿun, 'in in nεε Pǿlv -yla, Ǿ -ka 'yibha Ǿ 'ka -Zeluzalemv mni, 'in wa 'ka -mǿ Ǿ -yǿgbv 'wobhulu, gbv -muni -gv.

21 'In Pǿlv yia Ǿ gbv nyimaa 'wlulapilinyǿ 'kadu Sezaa 'yu kwa. Ǿ 'yibha nu, -mǿǿ 'bhu Ǿ -yǿgbv 'wu. 'In in nεε, wa ti Ǿ -kaslobudu zǿ bhla -seε nya. -Muv 'bigv, in 'ka Ǿ Sezaa 'yu kwa.»

22 Aglipa nεε Fεsitusv -ylae: «Na 'de 'yibha in 'ka ǿ nyime -mǿnu weli 'nu.»

Fεsitusv yia we 'bigupalie: «Cizi -na nva ǿ nyime -mǿnu weli.»

23 -Muv zli zha, Aglipa -yǿ Belenisi -yǿ nyimaa -dǿlv yia -budu 'kadu zǿ pla, we -yǿ 'slujaa -cian -yǿ wee 'gbee nyima kpasu. 'In Fεsitusv weli -gv, wa -yǿ Pǿlv yia yi.

24 'In Fεsitusv nεε: «Nyimaa 'wlulapilinyǿ Aglipa, 'in amia weee -yǿ -aun mia da, a yla 'mǿ nyime ni. Zuifv weee ka Ǿ 'klaa yi na -gbε -Zeluzalemv, 'in wa yi 'yaa -seli 'mi 'bi yi, -zugba wa kpi 'wu, wa 'bha Ǿ.

25 -Ami ka we -yǿyi nu, Ǿ 'ni gbonyuu yabhlogbǿ lεnv, 'in wa 'ka -muv 'gbv Ǿ 'bha. 'In Ǿ 'dε yia Ǿ gbv Sezaa 'yu kwa. We 'gbv, in nεε wa kwa Ǿ -mǿǿ -gbε.

26 'In -we in 'kaa celi -kpv na -kanyǿ 'wu Ǿ 'gbv, we 'ni -mi. We 'gbv, in -yǿ Ǿ yia aun 'yu yi, we -yǿ -mi nyimaa 'wlulapilinyǿ Aglipaa 'debhie 'yu. -In 'yibha Ǿ la, 'in -we Ǿ -ka gba, in 'ka we celi.

27 Nu, we 'ni 'ylinani -ami 'yliya 'wu, in 'ka -kaslonyime Wlomv kwa, -zugba gbu -we o nva le, wa dia o 'wlu, in 'ni mneni in 'ka we gba tikli.»

26

Polv gbaa o 'dee -gvgbv nyimaa 'wlulapilinyo Aglipa 'yu

¹ Aglipa nee Polv -ylaε: «-A ka -mi 'yoo 'nye, -in 'ka -na 'dee -gvgbv gba.»

Tovv, Polv 'paa so, 'in o yia o 'dee -gvgbv gba, o nee:

² «Nyimaa 'wlulapilinyo Aglipa, na dli menι -zeen bhabha. Nu, gbu weee Zuifv dia 'mi 'wlu, in 'ka we na 'de 'wlu -sa -mi 'yu.

³ -We ka gbu -wa, -in -yi Zuifv lenogbv 'cin 'nanov, we -yo gbu -we -gv wa kpelila. We 'gbv, -mi na bhuhhoea, -in polv 'mi yukwli dlitie nya.

⁴ «Sa in mimnia 'wola na nyima weee nyidi, we -yo -Zeluzalemv, 'in we 'ka gwedi na nyimeslo bhla na lenogbv mia, Zuifv weee -yi we.

⁵ Wa -yi 'mi -muv 'bi ka 'wvgwle, wa mneni wa 'ka we gba, -zugba wa -ka we 'yibha. Faliznyima ka kwεε -amiaa -Lagoo gbu -sua 'wu, wa lonyime yabhlo in -mia.

⁶ 'In -lu -Lagoo gbaa o 'ka -amiaa dvkpasι 'nye, in dia dli 'wuv 'gbv, wa mia na -yogbv 'wvvhuda -sleεn.

⁷ -Amiaa nyimaa *zva kugbua le 'soo dli mi we -gv, wa 'ka weli nu lenoda 'yi. 'In wa bhuhhoea -Lagoo 'kva 'tite nya, zlvkpe jibheza. Nyimaa 'wlulapilinyo Aglipa, wee weli -mimi in dia dli 'wuv 'gbv, Zuifv yia 'mi gbu 'wludi!

⁸ Leε ka 'gbv, we mi amia Zuifv dli nu, -Lagoo 'ni mneni o 'ka titlinya 'wvvhutlitie lva?

9 «Na 'dεgbolu ka 'wlukɔɔn lapɔpali nu, in mneni in 'ka Nazaletiyu -Zezuu 'ηni lasa sɔ weee lv.

10 'Mv in nva lε -Zeluzalεmɔ. -Lagɔbɔbɔnyaa -cian ka 'mi 'yoo 'nyε, 'in in 'ka -Lagɔnyɪmaa -zlo -kaslv 'wɔpa. 'In -wa gbaa wa 'ka wa 'bha, 'in na -yɔ -maa paa gwe.

11 Zli tɔlva zli, 'in na plɪlɪa -Lagɔbudu zɔ. 'In na palia wa 'klyiε 'wɔ, 'in na gbaa -gla nya, wa veli -Zezu. 'Cε na palɪ bhaa wa -yɔ 'nyumεε 'gbv mɔ nva lε, 'in na mɪia wa 'klyiε 'wɔpalɪa laga -gv.

*Pɔlv gbaa sa Nyɪmaa -Kanyɔ laa ɔ, we gbv
(Lngb 9.1-19, 22.6-16)*

12 «-Mɔv 'gbv, 'yli yabhloo zli, 'in in yia -Damasi mɪi. -Lagɔbɔbɔnyaa -cian 'nyεa 'mi we se, 'in wa yia 'mi tie nu, in kpa -Lagɔnyɪma.

13 Nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ Aglipa, 'yɪlvbagbv in mɪ 'yloogblv, 'in in yia san bhva yali -yɔyi. We -nyumali -zi 'yɪv, 'in we -nyumali yia 'mi gbeli, we -yɔ na nɔnɔnya.

14 -A 'dε weee ka bhli dɔdɔ, 'in in yia weli yabhlo 'nɔ, -mɔv nεε 'mi -yla zuifɔweli 'wɔε: <Sɔlv, Sɔlv, lεε -lu ka 'gbv -na palɪ 'mi 'klyiε 'wɔa? Lεε -lu ka 'gbv -na zɔ -gla bhea, nεε bhli zɔ -gla we -kanyɔɔ 'pa 'pa -pɪi zɔa?>

15 «'In in yia layɪbhaε: <Na -Kanyɔ, nyɔɔ -in -mɪa?>
«'In Nyɪmaa -Kanyɔ yia we 'bɪgɔpali 'mi -ylaε: <-Amɪ -Zezu, -in mɪa 'klyiε 'wɔpalɪa, -amɪ -wa.

16 -In -sɔ 'wɔ, -in 'yɪlgbe -bhade! -We ka 'gbv in yia na 'dε -mɪ 'klɔslolu, mɔ nu: in ka -bha -mɪ -sa, -in 'ka na lubhonɔnyɔ -zε. 'In -in 'ka 'ya na gbɔdayɪnyɔ -zε. 'In -we -in 'yɪa -zεεn -yɔ klaa, we -yɔ -we na yia cɪ -mɪ 'klɔslolua klaa, -in 'ka we gba.

17 Zuifv -yɔ -wa 'nia Zuifv -wa ka -gbɛ in tiea -mɪ, na 'dɛ yia -mɪ 'yliyɔzva wa gbɛgbɛin.

18 Wa -gbɛ na tiea -mɪ, -in 'ka wa 'yli -blo, -in 'ka wa nikipise 'wɔsa, -in 'ka wa zɪ 'klɔ -la. -In 'ka wa -Saataan 'tite zɔ -sa, 'in -in 'ka wa -Lagɔɔ -gbɛ -la. 'In wa -ka 'mɪ dɪ -gɔ zɔ, -Lagɔ 'ka wa gbɔnyuu 'wɔtɪ, 'in wa 'ka 'bɪ 'yɪ -Lagɔɔ -mɔwɔ -nyɪma glaa.»

Pɔlv gbaa lubho -we ɔ mia nɔdaa gbv

19 «We 'gbv, nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ Aglipa, 'ylikakɛ -we 'bhva -Lagɔɔ -gbɛ, in 'nɪ we 'nɔŋwe -sa.

20 'In -Damasɪ -nyɪma -yɔ -Zeluzalemɔ -nyɪma -yla in gbaa -Lagɔgbv tia. 'Bhie, in yia Zudee -dɔdɔ weee -gɔ -nyɪma -yɔ nyɪma -wa 'nia Zuifv we -yla gba. In nɛɛ wa -yla, wa 'bhiti wa dɪ, wa yɪ -Lagɔɔ -gbɛ, 'in wa lenogbv -slolu wa 'bhitibhitie sazɔnɔ sa.

21 -We ka 'gbv Zuifv yia 'mɪ kpa, -zugba in mɪ -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, 'in wa yia 'klɪ 'yɪ, wa 'ka 'mɪ 'bha, mɔ nɪ.

22 'In -Lagɔ zva 'mɪ 'yliyɔ, 'in we yia -zɛɛn yɪ. In mɪ -slɔ -bha, in 'ka ɔ gbɔdayɪnyɔ -zɛ nyɪma weee 'yu, nyɪma -kpva -yɔ nyɪma 'kadɪ. Gbv -we -Lagɔgbv -falɪpanya -yɔ Moizɪ gbaa nɪ, lɛ we yia nva, mɔ -bhloo 'dɛ -amɪ na gbaa.

23 In nɛɛ sa bheɛ, sɪa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ yia. Mɔ yia tɪtlɪnya glaa 'wɔsɔa tia, 'in mɔ yia -Lagɔɔ zɪ gbv gbaa Zuifv -yɔ -wa 'nia Zuifv -yla.»

Pɔlv nɛɛ nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ Aglipa -yla, ɔ pla -Lagɔ

24 Pòlv mì sa ɔ 'dɛɛ -gɔgbu gbada, 'in dɔdɔv 'wlu-lapilinyɔ Fɛsitusu yia 'wɔkpɪ: «Pòlv, -sabhɛ bhaa -mɪ! -In ka 'sɛbhɛ 'kpɪa duun, we ka -mɪ -sabhɛ 'wlu pali!»

25 Pòlv yia we 'bɪgɔpali ɔ -ylaɛ: «Fɛsitusu 'kadɔ, -sabhɛ 'nɪ 'mɪ 'wlu -mɪ. Welinya in mɪa da gbada, gbɔzɔnu -yɔ gbɔyilo -wɛli -wa.

26 Nyɪmaa 'wlulapilinyɔ Aglipa -yi we 'dɛ weee 'ji. 'In we 'gbɔ, in mneni in 'ka ɔ -yla wee gbɔ gba dli tɛlɔ nya. Na dli mɪ we -gɔ nu, ɔ -yi wee gbɔ weee 'ji, -we ka gbɔ -wa, we 'nɪ lɛnu da yabhlo zizewiemɪ.

27 Nyɪmaa 'wlulapilinyɔ Aglipa, gbɔ -Lagɔgbɔv -falɔpanya gbaa, -na zɔ we dli -gɔv? Dli -na zɔ we -gɔ, in -yi we 'ji!»

28 Aglipa yia we 'bɪgɔpali Pòlv -ylaɛ: «-Mɪ dli nu, -Lagɔ 'wɔ -na yia 'mɪ 'paa bhla -sɛ nɪ nya yi?»

29 'In Pòlv yia we 'bɪgɔpalɪɛ: «We yi dɛslɛn -zɛoo, we yi cɪ -zɛoo, -Lagɔ na bhuhhoea, we 'nɪ -na 'dɛ -bhloo gbɔ, 'in 'ya amɪa weee -wa mɪa da 'mɪ yukwli pɔlɔda -zɛɛn, sa in mɪa da, amɪa 'ka 'sa -mɪ, we 'bhɔ 'llukpenya -mɪnɪ 'wɔ. Nu, in 'nɪ 'yɪbha wa gbɔan aɪn -amɪ 'bhisa!»

30 Nyɪmaa 'wlulapilinyɔ klaa, dɔdɔv 'wlulapilinyɔ klaa, Belenisɪ -yɔ -wa weee -yɔ wa dia -bha la, 'in wa yia 'wɔvɔ.

31 Wa 'tlaa, 'in wa nɛɛ wa 'dɛkpɔa nyɪdɪɛ: «Nyɪmɛ -mɔnɪ 'nɪ gbɔ yabhlogbɔɔ mnɔ, 'in wa 'ka -mɔv 'gbɔ ɔ -kasɔ 'wɔpa, 'in wa 'ka ɔ 'bha.»

32 'In Aglipa nɛɛ Fɛsitusu -ylaɛ: «Nyɪmɛ -mɔnɪ 'nɪ yaa ɔ gbɔ nyɪmaa 'wlulapilinyɔ 'kadɔ Sezaaa -gbɛ kwa, -zugba -in ka ɔ 'yitide.»

27

Wa kwaa Pɔlv Wlɔmv

¹ Da wa gbaa, 'glv 'kadv 'wv -a yia -gblaa -a 'ka Italii -dvdv -gv mni, 'in Wlɔmvv 'slojaa glv gbuu 'yugalinyɔ yabhlo wa laa Zuliuv* , 'mɔ wa 'nyea Pɔlv -yɔ -kaslonyima tɔva yoo.

² Adlamitu 'glv 'kadv yabhlo 'kaa -Azii -dvdv -gvv 'glvv 'yligbedanya 'plil, -a -gblaa we 'wv, 'in -a yia mni. Tesalonikiyu Alisitaki 'bhva Masedvan, ɔ -yɔ -ain 'sɔ mi.

³ -Mvv zli zlia, 'in -a yia Sidɔngbe nɔkplɛ nyini. Zuliuv ɔ mia Pɔlv kpada 'nanvv, -mɔv yia Pɔlv 'yoo 'nyɛ, ɔ 'ka ɔ 'talea 'yia mni, 'in -we Pɔlv -ka 'yibha, wa 'ka we ɔ 'nyɛ.

⁴ Da -a 'bhva -bha dɛ, -a nynia 'nyunyididvdv wa laa Siplv kwesi, 'in -a yia we kakpe yabhlo -gv 'plil, -pɩpɛ mi -ain yoo yidaa 'gbv.

⁵ 'Bhie, -a -dia Silisi -dvdv -yɔ Panfilii -dvdvv gumunyu 'wv, 'in a yia Milaa nyini, Lisii -dvdv -gv.

⁶ -Bha Wlɔmvv 'slojaa glv gbuu 'yugalinyɔ ylia Alɛzandlii gbee 'glv 'kadv mia Italii mnida, 'in ɔ yia -mɔ -ain 'pa.

⁷ 'Yli duun nya, -a -tva 'nyu -gv nɔda ylɛlɛɛ 'glv nya, 'in -a yia sia bhabha, 'bhie, -a yia 'gbe wa laa Sinidi 'klv nyini. -Pɩpɛ 'ni ŋwvu, -a 'ka -mɔ -gbɛin mnu 'gbv, -a yia Salimonee 'plil, 'in -a yia 'nyunyididvdv wa laa Kletu zɔgbɛin mni.

⁸ Siasie duun nya -a nɔva wee 'nyuu kakpe, 'in da wa laa «'Glvv 'yligbelida -zɔnɔnya», -a yia -bha dɛ nyini, Lazegbe kwesi.

---

* 27:1 Zuliuvv 'sloja wa laa «nyimaa 'wlulapilinyɔ 'kadvv 'sloja».

9 -Amiaa bhla duun ka lanyumənu, 'in 'gluɔ 'wɔ -nənuɛ yia 'ylinyumanı -aın -yla, -we ka gbɔ -wa, Zuifɔɔ 'sun -pla bhla ka 'plɪplɪɛ bhıa, pepe† . We 'gbɔ, Pɔɔɔ yia glɔɔ nɔkplɛɛ -lubhonɔnya tɔɔa -yla gbɔ lapalı:

10 «Na 'talea, in ka we -yɔyı nu, -amiaa nənɔɛ yia -ylinyumanıa, nu, 'glɔ -yɔ we nɔkplɛɛ 'gbanya yia -nyuməa. 'In -a 'nı nu 'nanuɔ, -amiaa 'dɛbhıɛ -gbolu yia -bha tɪtɪɛ.»

11 'In Wɔmɔɔ 'sɔjaa 'yugalınyɔ yia 'glɔ 'kaduɔ 'papanyɔ -yɔ 'glɔɔ -kanyɔɔ wɛɪ dɪ 'wɔdɪ, we 'ka Pɔɔɔ wɛɪ 'wɔzı.

12 Nu, weɛ 'glɔɔ 'yɪgbelıdaa ladıɛ 'nı 'yɪlanı ɲwɔtlɔyıbhla. We 'gbɔ, nyıma duun nɛɛ, wa 'bhɔ -bhadɛ. Wa 'yı 'klı, wa 'ka 'glɔɔ 'yɪgbelıda Fenıɔ mni, -mɔ 'nyunyıdıdɔdɔ wa laa Klɛtı -gɔ. Weɛ dɔdɔɔ 'klɔ mı 'yɪɔɔ bhlılıdaa sɔ 'sɔ ɪɔ. -Mɔ wa yia ladıa ɲwɔtlɔyıbhla.

-Pıpe 'kadɔ 'plıa gumunyu -gɔ

13 'Yɪɔɔ bhlılıda kɔpɛsɔɔ, -pıpe yia 'plɪplɪɛ bhlı -dlɔɔ. -Wa mıa 'glɔ 'kadɔ 'wɔ, we mı wa dɪı nu, -we wa pɔpalıa, ɛ we yia nu. Wa 'bhua 'glɔɔ 'yɪgbelıneɛ 'wɔ yalı, wa mıa, 'in wa yia 'nyunyıdıdɔdɔ wa laa Klɛtı -gɔ 'plı.

14 'In 'bı 'nı 'wɔgwɛ, tɔɔn, -pıpe 'kadɔ yabhlo wa laa Elakılɔɔn, we yia 'nyunyıdıdɔdɔ -gɔgɔ 'wɪ 'bhɔ.

15 -Pıpe yia 'glɔ kwa, 'in nyıme 'nı mnenı ɔ 'ka we layıgbelı tıklıı 'gbɔ, -a yia -amiaa 'dɛ 'yıtıde, 'in -pıpe yia -aın kwa.

† 27:9 Weɛ 'yɪ -mınu 'bıgɔ, glɔɔ 'pıpe yia 'ylinyumanı bhlaa 'ylinyunoo 'gbɔ.

16 -A 'plilia 'nyunyididudu 'kienyi wa laa Kodaaa zɔgbɛn, 'yɛɛ bhlilida kɔpɛsɔɔ, 'in -a nynia -bha, we yia -ain 'wɔpa -sɛ. 'In -a 'yia sa 'klu -zlo, 'in -a yia gbɔwɔsagɔ -yulɛ yabhlo bɔzɔa 'glɔ 'kadɔ 'wlu 'wɔbhu.

17 'In 'glɔ 'kadɔɔ nɔkplɛɛ lubhonɔnya yia we -gblali. 'In wa yia 'glɔ 'kadɔ gbɔan nyɔmaa -yɔɔɛ -llukpe nya. Wa mɔ sɔda, wa yi Libii -dudu -gɔɔ -bɔsɛ -kakpe -gɔ bhlii 'gbɔ, 'in wa yia 'glɔ 'kadɔɔ 'naa 'wɔyɔglɔɔ, 'in wa yia 'sa wa 'dɛ 'yitide, -pɔpɛ yia wa kwa.

18 -Mɔɔ zli zlia, -pɔpɛ 'kadɔ mɔ -ain lazukluda 'tɛɛɛ -bhloo 'dɛ, 'glɔɔ nɔkpla -nyɔma yia gbanyaa vitelivitelie bhli, gumunyu lɔ.

19 We 'yli tanɔɔ zli, wa yia 'glɔ 'kadɔ 'dɛɛ -yɔlunyata vitelie bhli gumunyu lɔ, wa 'dɛɛ sɔ nya.

20 'Yli duun nya, -a'a 'yɔ 'yɔ -yɔ -zɛli -yɔ, -zugba wee -pɔpɛ 'kadɔ plɔ 'saa 'tɛɛɛ. 'In -a yia -amɔaa 'dɛɛ tɛtɛ dli -sa.

21 'Bɔ ka 'wɔgwɛ, 'in -wa mɔa 'glɔ 'kadɔ nɔkplɛ, wa 'nɔ -lu yabhlogbɔɔ li. Tɔɔn, Pɔɔ 'yɛlɛɛ wa nyɔɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «Na 'talea, in nɛɛ yaa, -a 'na 'bhɔɔ Klɛtɔ -nɔ. A -ka yaa na wɛli 'wɔɔwɔnu, -zugba -li 'na 'ka yaa sa -nyumɔ.

22 'In -slɛɛn, 'kɔa na paa ain 'yɛli, a 'tɛmanɔ dli. Nɔ, amɔaa lɔnyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'na 'ka tli, 'glɔ 'kadɔɔ 'dɛbhlogbɔɔ yia -nyumɔa.

23 -We ka gbɔ -wa, -Lagɔ ɔ ka -nɔ in -mɔa, 'in ɔ ka lubho na nɔa, ɔ 'anzɔ ka 'mɔ 'klɔtlali -zɛɛn sabɔ.

24 'In we nɛɛ 'mɔ -ylɛ: <Pɔɔ, -in 'na nɔnɔ nyano -nɔ! Nɔ, we mɔ nɔ, -in 'tla *Sezaa 'yu, wa 'ka -na -yɔgbɔ 'wɔbhu. 'In -Lagɔ ka -mɔ 'nanɔ 'wɔnɔ, -na 'gbɔ,

-wa weee -in -yɔ wa mia 'glɔ 'kadu 'wɔ, -Lagɔ yia wa puea.»

²⁵ We 'gbɔ, na 'talea, a 'ɛmanɪ dli! Nu, na dli mi -Lagɔ -gɔ. Gbɔ -we -Lagɔ gbaa 'mɪ -yla, lɛ we yia nua.

²⁶ Nu, bhlia -a yia, 'nyunyɪdɪdɔdɔ yabhloo -gɔgɔ -gɔ.»

'Glvv -wlvwlvɛ 'nyu -gɔ

²⁷ 'Yli kugbua lɛ -mnɔanɔɔ sabɔ, -zugba -pɪpɛ 'kadu mi -aɪn kwada -bhlokpɛɛ Adliatikɪ -gumunyu -gɔ. -Mɔ zli -nyɪdɪ, 'in we yia 'glɔɔ nɔkplɛɛ lubhonɔnya dli lasibhli nu, -a ka dɔdɔ -yɔɔɪpa.

²⁸ 'In wa vitelia 'nyuu yɪbhɔlv -llukpe 'nyu glu, we -tɔ 'wɔ 'mɛtli glɔ -bhlo 'ya kugbua lɛ gbesɔ. Wa bea 'yugbeɪn -sɛ, wa viteli 'yaa we, we -tɔ 'wɔ 'mɛtli glɔ -bhlo 'ya gbeta.

²⁹ 'In wa mi nyanɔ nuda nu, -amɪaa 'glɔ 'kadu yi tɔkpa -gɔgɔ 'kadu 'wlu bhuu 'gbɔ, wa yia 'glɔɔ 'yigbelinɛɛ -mnɔa 'nyu lv viteli 'glɔɔ lv gbeɪn, 'in wa yia zli zli zli wɔda -tɔ dli sulo nya.

³⁰ 'In -mɔɔ bhla, 'glɔ nɔkplɛɛ lubhonɔnya 'yɪbha wa 'ka -flii -bho. 'In wa yia gbɔwɔsaglv -yule kwilili 'nyu lv. 'In wa nɛɛ -dawli nya, 'glɔ 'kaduɔ 'yigbelinɛɛ wa vitelia we 'yugbeɪn.

³¹ 'In Pɔlv nɛɛ Wlvɔmɔɔ 'slɔjaa glɔ gbuu 'yugalinyɔ -yɔ 'slɔja -ylaɛ: «Nyɪma -manɪ 'nɪ 'glɔ 'kadu nɔkplɛ -tɔ, a 'na 'ka 'pɔ.»

³² Tɔɔn, 'slɔja yia 'glɔ -yule 'llukpenya -yɔdɪ, 'in wa yia we 'yitide, we 'ka gumunyu -gɔ mnɪ.

³³ Zli zli zli 'yu, Pɔlv laa wa 'dɛ weee lililu -yɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Amɪaa 'yli kugbua lɛ -mnɔa nɪ -zɛɛn, dli sulo nya, -zugba a'a 'bhɪ lililu yabhlogbɔɔ 'wɔ, a'a li we.

34 We 'gbu na laa aɪn, a 'ka li. Nu, we nanɪ 'yli a 'ka li, 'bhie, a 'ka 'pu. Amɪaa lonyimɛ yabhlogbɔɔɔ 'nyii gɔ yabhlo 'nɪa mnɔa yi!»

35 Welɪnya -mɪnu 'bigu, Pɔlv 'bhua 'floo 'wɔ, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa wa 'dɛ weee 'yibadɪ. 'Bhie, ɔ -dɪa we 'wɔ, 'in ɔ yia lilie bhli.

36 Tɔun, wa 'dɛ weee 'tɛmanɪa dlɪ, 'in wamɪa yi 'yaa li.

37 -Amɪa mɪa wee 'glv 'kadɔ nɔkplɛ, -a 'dɛ weee nyni nyɪmaa 'wlu -bhlo glv ta 'ya kugbua lɛ gbelibhlo.

38 Da wa lɔa, 'in wa yia bleyanya 'nyu lɔ viteli 'glv 'ka 'wɔtv fefee 'gbu.

39 Da zli zlia, 'glv nɔkplɛɛ lubhonɔnya 'nɪ dɔdɔ yibheli, 'in wa yia gumunyuu sɔ yabhlo -yɔ -bɔsɛ -gɔgɔ -yɔyl. 'In wa nɛɛ wa 'ka -mɔ 'glv 'yligbelia mnɪ, -de wa yi we mnenii.

40 Wa -bloa 'glv 'yligbelinɛtɛnya, 'in wa yia we 'yitide gumunyu lɔ. 'In 'payli -we nya wa paa 'glv, wa yia we 'llukpe -blo. 'Bhie, wa yia 'naa wee 'glv 'yugbeɪn zɔ, -pɪpɛ 'ka we kwaa 'gbu, 'in wa yia -bɔsɛ -gɔgɔ -gɔ -gbeɪn mnɪ.

41 'In wa nynia gumunyuu sɔ 'sɔɔ nyɪdɪ -bɔsɛɛ -zlo -gɔ, 'in 'glv yia -bha zɪ. 'In wee 'glv 'yugbeɪn yia -bɔsɛ 'wɔ pla, we 'nɪ mnɛni we 'ka nɔ, -zugba gumunyuu -gbɔgbu 'tɪtɛ wla we lɔgbeɪn.

42 'In 'slɔja 'yɪbha wa 'ka -kaslɔnyɪma 'bha, -maa 'yabhlogbɔɔ yi -flii -bho lloloe nyaa 'gbu.

43 'In wa 'yugalɪnyɔ 'yɪbha ɔ 'ka Pɔlv gbu 'wɔsaa 'gbu, gbu 'slɔja pɔpalia, ɔ nɛɛ wa 'na nɔnɔ we lɛ -nɪ. 'In -wa -yia llo sa, ɔ nɛɛ -maa -yla, -maa -bho 'nyu lɔ tia, 'in wa 'ka -gɔgɔ -gɔ mnɪ,

44 'in tɔlv mnɪ wa 'bɪ, sufalɔnya -yɔ 'glɔv falɔ -yɔlanɛnɛ nya. Sanɛɛ 'sa, wa 'dɛ weee 'tlaa -gɔgɔ -gɔ -dlɔɔ, 'in wa yia 'pɔ.

28

Pɔlv mɪ Malɪtɪ

¹ Da -a 'pɔa, 'in -a yia 'nɔ nɪ, wee 'nyunyɪdɪdɔdɔ wa laa Malɪtɪ.

² Wee 'gbee nɔkpla -nyɪma ka -amɪaa 'lakpasu kpa 'nanɔɔ. 'Nyu mɪ lɔada, 'in ŋwɔtlɔ mu 'gbɔ, wa -dɪa -kosu 'kadɔ 'yɪ, 'in wa yia -a 'dɛ weee 'bɪ 'nyɛ, we kwesi.

³ Pɔlv 'bhua -gbalɪ pipɪ 'wɔ, ɔ yia we -kosu 'wɔ 'pa. 'In 'mɔnɪmɛ yia -kosuu sloo 'gbɔ -gbalɪ pipɪ 'wɔ 'tla! We yia Pɔlv sɔ mu, 'in we yia we -yɔlanɛ!

⁴ Da 'nyunyɪdɪdɔdɔ -gɔ -nyɪma 'yia wee 'mɔnɪmɛ -yɔ bɪzɪda Pɔlv sɔ -yɔ, 'in wa nɛɛ wa 'dɛkɔpa nyɪdɛ: «ɔɔ nyɪmɛ -mɔnɪ, nyɪmɛbhanyɔ -wa 'pɪɛɪn. ɔ ka gumunyu kwɛɛ -dɪ, 'in -Lagɔ 'nɪ ɔ 'pɔpɔgbɔ -yɔŋwɪnɪ.»

⁵ Tɔɔn, Pɔlv vɪa sɔ 'wɔ, 'in wee tɪbhɛ yia -kosu 'wɔ -bho, ɔ ku 'nɪ gloɔ.

⁶ Tɔlvɔ dɪɪ nɪ, 'yɪa Pɔlv yia, 'in bhɪa ɔ yia -bha -bhlokpade, ɔ 'ka tɪ. 'In wa yia we -yɔyɪ nɪ, 'bɪ mɪ 'wɔgwɛda, gbɔ yabhlogbɔɔ 'nɪ Pɔlv yɪda -mɪ. Tɔɔn, wa yia wɛɪ 'bhɪtɪ, 'in wa nɛɛ: «-Lagɔ yabhlo -wa.»

⁷ 'Nyunyɪdɪdɔdɔ -mɪnɪ 'wlulapɪɪnyɔ wa laa Publiuɔ, ɔ dɔdɔ mɪ wee da -mɪnɪ kwesi. Mɔ kpa -amɪaa 'lakpasu 'yɪ ta, 'in ɔ yia -aɪn ɔ -budu zɔ -guɛɪ, ɔ 'talea 'bhɪsa.

⁸ Publiuɔ dɪde mɪ lapɪda, ɔ ku -su, 'in ɔ kaa kakpa -yɔ. Pɔlv mɪa ɔ 'yɪa, 'in ɔ yia ɔ sɔ ɔ 'wluo lapalɪ, ɔ yia ɔ 'gbɔ -Lagɔ bhubhoe, 'in ɔ yia ɔ jɪpe.

9 -Muu 'bigu, wee 'nyunyididodu -guu guzonya talva yia yi, 'in Pɔlv yia wa jipe.

10 Wa ka -ain 'ylimanu so weee lu. 'In -amɔaa mnibhla bea, -a -gblaa 'glv 'wv, -we weee -a 'nia -ka, 'in wa yia we -ain 'nyε.

Pɔlv mɔia Wlɔmv

11 'Cv ta 'plia, 'in -a yia Alɛzandlii 'glv yabhlo wa laa «-Zluya -Lagɔ» 'wv -gbla. 'Nyunyididoduu 'glvu 'yligbelida yabhlo wee 'glv -tva 'yligbeda ηwɔtlɔyibhla.

12 -A nynia Silakuzigbe 'wv, 'in -a yia -bhadε -tu 'ylɩ ta.

13 -A 'bhva -bhadε, -a mɩ 'nyu -gɔgɔ nɔnuda, 'in -a yia Wleziogbe nukplε nyni. -Muu 'bigu, zli zlia, 'yivu bhilida kɔpɛsɔlv -pɩpɛ yia 'plɩplɩ bhlii 'gbu, -a li 'ylɩ 'sɔ 'yloogbv, 'bhie, -a yia Puzɔlvogbe nukplε nyni.

14 Wee 'gbe nukplε -a ylia -Lagɔnyima, 'in -maa nεε, -a li wa -gbε lɔkɔwlu -bhlo. Sanεε 'sa, -a mɔia Wlɔmv.

15 Wlɔmv -Lagɔnyima 'nva nu, -a mɩ -mɔ yida, 'in wa yia -ain yoo -saa yi tiklu Apiusv lɔkɔ 'wv, we -yɔ wee 'gbee da wa laa 'Lakpanyaa Zɔgɔbudu Ta. Da Pɔlv 'yia wa -yɔ, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in we yia ɔ 'kwayli 'pa.

16 Da -a nynia Wlɔmv, wa yia Pɔlv 'yoo 'nyε nu, ɔ -yɔ 'slɔjayu mɩ ɔ ηwekɔda -dɩlɩ -budu yabhlo zɔ la wa 'dεε sa.

Pɔlv gbaa -Lagɔgbv Wlɔmv

17 'Yli ta 'plia, 'in Pɔlv yia Zuifv mɩa Wlɔmv, wa 'yugalnya la. Da wa gbelia 'wlu, 'in ɔ nεε wa -ylae: «Na bhelian, in 'nɩ gbv yabhlogbɔɔ lɛnv, -amɔaa nyima -yɔ -amɔaa dɔkpasu lɛnvgbv 'cinnyaa

gbεgbεin, 'in wa yia 'mɪ kpa -Zeluzalεmɔ, 'in wa yia 'mɪ Wlɔmɔ -nyɪma yoo 'nyε.

18 Da -maa 'yɪbhaa 'mɪ la, -maa 'yɪbha yaa -maa 'ka 'mɪ 'yitide. -We ka gbɔ -wa, gbɔ -we in nɔa lε, -we ka 'gbɔ wa 'kaa 'mɪ -kaslɔ 'wɔpa, 'in wa 'ka 'mɪ 'bha, we 'nɪ -mɪ.

19 Da -maa gbaa -maa 'ka 'mɪ 'yitide, Zuifɔ yia we -yɔwɔsɔlɔɔ 'gbɔ, mɔ 'sua 'mɪ, 'in in yia na gbɔ -nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ 'kadɔ 'yu kwa. 'In -zugba, in 'nɪ 'yɪbha in 'ka na nyɪma gbɔ 'wlu ladɪ.

20 -We ka 'gbɔ, in yia aɪn la, 'in in 'ka aɪn -yla gbɔ gba, mɔ nɪ. Nɪ, nyɪmε ɔ Izlaɛlɪnyuma mɪa wɔda, ɔ 'gbɔ in mɪa da gbɔan -llukpe -mɪnɪ 'wɔ.»

21 'In Zuifɔ nεε ɔ -ylaε: «-Na -yɔsɛbhε yabhlogbɔɔ 'nɪ -slɔ Zudee -dɔdɔ -gɔ 'bhɔ, 'in we 'ka -amɪaa -gbε yi. 'In -amɪaa bheli yabhlogbɔɔ 'nɪ -slɔ mɔ 'bhɔ, ɔ 'ka -na gbɔnyuu gbaa yi -aɪn -yla.

22 -Mɔɔ bhla, -a 'yɪbha gbɔnyaa -na pɔpɪlɪa 'wlukɔɔn la, -in gba we, -a 'ka we 'nɔ. -A -yi we 'ji nɪ, da weee, nyɪma sɔlɔa -na zɔa -yɔ 'wɔ.»

23 Wa -yɔ Pɔlɔ yia 'yɪlɪ yabhlo zɔ, 'in wee 'yɪlɪ nɪnɪa, da ɔ -gɔa, 'in wa -zlo yia -bha yi. We 'ka zɔlɔkɛ -yɔbhɔ, we 'ka jibhe yɪlɪ, Pɔlɔ yia -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɪgbɔ gba wa -yla, 'in ɔ yia wa -yla we 'ji gba. ɔ 'yɪbha ɔ 'ka wa lu -Zezuu gbɔ nyaa 'gbɔ, ɔ yia Moizu tite -yɔ -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyaa 'sɛbhε zɛlɪ wa -yla.

24 Gbɔ ɔ mɪa gbada, we ka -zakpa -bhlo lu, 'in tɔlɔa nεε -maa 'nɪa we -yɔŋwɪnɪ.

25 'In wa mɪ kpɛlɪda, -zugba wa mɪnɪ. Pɔlɔ nεε wa -yla bhεε: «Zuzu 'Pɔpa ka zɪmε zukpa, da ɔ gbaa amɪaa dukpasɪ -yla gbɔ -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ Ezaiii ŋwe nya! ɔ nεε nɪ:

26 <-In mni, -in gba nyima ni -ylaε:

«Gbunya a yia 'nua sa 'nanu,
'in a 'na 'ka we 'ji 'wolanu.

-Li a yia ylaa sa 'nanu,
'in a 'na 'ka we -yoyi.»

27 Cui, waa nyima -manu ka wa dli 'temanu,
wa ka wa yukwli 'wusulu,
'in wa yia wa 'yli 'mu.

Wa yi layi wa 'yli nya,
wa yi 'nu wa yukwli nya,
'in wa yi gbu 'wolanu wa dli nya.

Wa 'ni 'yibha wa 'ka na -gbε lubhiti,
in 'ka wa pue.> »

28 'In Pɔlv yi 'yaa we -gɔdiε: «A yibheli we 'ji
nu, nyima -wa 'nia Zuifu, -Lagɔ ka wa nyimaa
gbuwɔsaweli yoo 'pa. 'Nua -maa yia we.» [

29 Da Pɔlv gbaa wɛlɛnya -mɛni, Zuifu -yɔ
kpɛlikpɛliε 'tite yia mni wa 'dɛkpa nyidi.]

30 -Budu -we Pɔlv 'pɛni, ɔ li we zɔ zɔ 'sɔ, 'in -wa
wee yia ɔ 'yia wee -budu zɔ, sɔ 'sɔ nya ɔ kpa wa.

31 -Lagɔ nyimaa 'wlulapilɛgbu Pɔlv gbaa, 'in ɔ
slolua Nyimaa -Kanyɔ -Zezu Klisu gbu, dli -telɔ
wee nya, sa -dlɔ.

W^Ususlolue loluu 'εbhε
New Testament in Kouya

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluiez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65